ଜୁଲାଇ, ୧୯୬୦ ❋

ମାସିକ ଉପନ୍ୟାସ ପତ୍ରିକା

ଗଳସୁ

❋ ୨୫ ନୂଆ ପଇସା

ସମିସୁ

ମାସିକ ଉପନ୍ୟାସ ପତ୍ରିକା

ସମ୍ପାଦକ : ବାମନ ଚରଣ ଦାସ

ପରିଚାଳନା—ମହେନ୍ଦ୍ର କୁମାର ବେହେରା

୧ମ ବର୍ଷ * ୪ : ସଂଖ୍ୟା * ଫେବ୍ରୁଆରୀ * ୧୯୮୦ * ୭୫ ନୂ: ପଃ

ଭାବିବାର କଥା

୧୯୭୫ ରେ କଲିକତାରେ ପ୍ରକାଶିତ କରେଣ୍ଟ ଅଫ୍ୟାର୍ସ ନାମକ ପତ୍ରିକା ଏ କାହ୍ନରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଆଧୁନିକ ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ବିଷୟରେ ଗୁରୁ ଟିପ୍ପଣୀ ସବୁ ଦିଆଯାଇଛି । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ସହ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ ମଧ ସ୍ଥାନ ପାଇଛି । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭାଷାଭାଷୀମାନେ ଓ ଆ ସାହିତ୍ୟ ସହ ଏ ମଧ୍ୟରେ ଯେପରି ପରିଚିତ ହେଲେଣି ତାହା ଦେଖି ଆମେ ଆନନ୍ଦିତ ହେବାର କଥା କିନ୍ତୁ ସେ ପରିଚୟ ଯେ ଠିକ୍ ପରିଚୟ ନୁହେଁ, ତାହା କେବଳ କରେଣ୍ଟ୍ ଆଫାୟାର୍ସ ନୁହେଁ, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପତ୍ର-ପତ୍ରିକା ଦେଖିଲେ ଜଣାପଡ଼େ । କରେଣ୍ଟ୍ ଆଫାୟାର୍ସର କେତୋଟି ଧାଡ଼ି ଏଠାରେ ଉଦ୍ଧାର କରୁଛୁ—

ଅଶ୍ୱିନୀ କୁମାର ଘୋଷ, ତାଙ୍କ ଭାଇମାନେ, ଗୋଦାବରୀଶ ମିଶ୍ର ବଙ୍ଗଳାର ଦ୍ୱିଜେନ୍ଦ୍ର ଲାଲ ରାୟଙ୍କ ନାଟକ ମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଯଥେଷ୍ଟ ପ୍ରଭାବିତ । ବୈକୁଣ୍ଠ ନାଥ ପଟ୍ଟନାୟକ ସନେଟ୍ର ବହୁତ ପରୀକ୍ଷା କରିଛନ୍ତି । ବଙ୍ଗଳା ସାହିତ୍ୟର ପଦାଙ୍କ ଅନୁସରଣ କରି ସେ ମଧ କେତୋଟି ଏକାଙ୍କିକା ରଚନା କରିଛନ୍ତି । .. ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତି ଅମୃତର ସନ୍ତାନ ପାଇଁ ୧୯୫୫ରେ ଏକାଡେମୀ ପୁରସ୍କାର ପାଇଥିଲେ ଇତ୍ୟାଦି । ଏହା ଆମ ପଡ଼ୋଶୀ ମାନଙ୍କର ଅଜ୍ଞତା ନା ଈର୍ଷା ପ୍ରଣୋଦିତ ଲେଖା କିମ୍ବା ଆମର କେଉଁ ଭୁଲଯୋଗୁ ଆମ ସାହିତ୍ୟ ବିଷୟରେ ଅନ୍ୟମାନେ ସଠିକ ସଂବାଦ ପାଇ ପାରୁ ନାହାନ୍ତି—ଏହା ହିଁ ଭାବିବାର କଥା ।

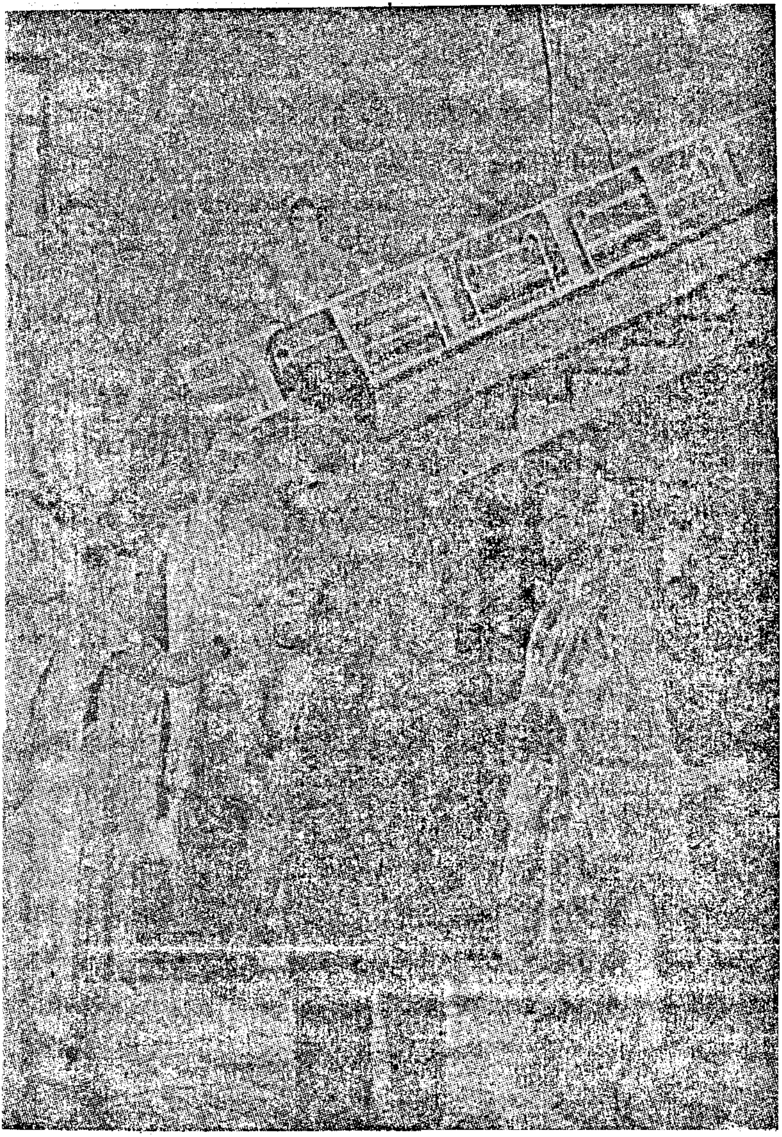

ମୁକ୍ତ ଅସନ୍ତ ଶ୍ରୀଲୋକନାଥ କଥାଚକ୍ରର ଗୋଟିଏ ଦୃଶ୍ୟ

ଅନୁରାଧା

ଯମେଶ୍ୱର ତ୍ରିପାଠୀ

ମଳୟ ପ୍ରକାଶନୀ
କଟକ-୨

ସାହିତ୍ୟ ସଂସାରର ନୂଆବହି ସାହିତ୍ୟ ସଂସାରର ନୂଆବହି ସାହିତ୍ୟ ସଂସାରର ନୂଆବହି

ଅନ୍ନପୂର୍ଣ୍ଣା ଏ ଗ୍ରୁପ୍‌ରେ ଅଭିନୀତ

ବହୁ ପ୍ରଶଂସିତ ସାମାଜିକ ନାଟକ

ଭଠୁ ପଥର

ଦୁଇଟଙ୍କା ଚାରିଅଣା

* *

କେତୋଟି ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଏକାଙ୍କିକା ସଂଗ୍ରହ

ଅଧ୍ୟାପକ--କୃଷ୍ଣଚରଣ ବେହେରାଙ୍କ

ଯଥା ନଳସ୍ୟ ଦମୟନ୍ତୀ

ଏକଟଙ୍କା ବାରଅଣା

* *

ଆବେଗ ଉତ୍କଣ୍ଠା ଭରା ଗୋଟିଏ ନୂତନ

ଡିଟେକ୍‌ଟିଭ୍ ଉପନ୍ୟାସ

ସାଗର ତଳର ଦସ୍ୟୁ

ଦୁଇଟଙ୍କା

* *

ଦୁଇଟି ଉତ୍କୃଷ୍ଟ ଡିଟେକ୍‌ଟିଭ

ଜାପାନୀ ଜଲୁ

ଦୁଇଟଙ୍କା

* *

ସି. ଆଇ. ଡି

ଏକଟଙ୍କା ବାରଅଣା

—ପ୍ରାପ୍ତିସ୍ଥାନ

ସାହିତ୍ୟ ସଂସାର, କଟକ—୨

ସାହିତ୍ୟ ସଂସାରର ନୂଆବହି ସାହିତ୍ୟ ସଂସାରର ନୂଆବହି ସାହିତ୍ୟ ସଂସାରର ନୂଆବହି

୬୧

—ଅନୁଦ ତୁମେ କାନ୍ଦୁଛ ?

ପଛକୁ ଫେରି ଚାହିଁଲା ଅନୁରାଧା । ଆଖିରେ ତାର ଟଳ ଟଳ କରୁଛି ଲୁହ । ଦେଖିଲା ତା ଅଜାଣତରେ ନିରୁ ଆସି କେତେବେଳୁ ତା ପଛରେ ଠିଆ ହୋଇଛି । ପଣତ କାନିରେ ଲୁହ ପୋଛି ପକାଇ ସେ କହିଲା, ନାହିଁ ତ—କାନ୍ଦିବି କାହିଁକି ? ମୁହଁରେ ଗୋଟାଏ ହାଲୁକା ହସର କ୍ଷୀଣ ଧାର ଖେଳାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକରି କହିଲା—କାଲିଠାରୁ ଆଖିଟା କାହିଁକି ବଡ଼ ପେନ୍ କରି ଲୁହାଉଛି ଲୋ ।

—ମୋଠେ କଥା ଲୁଗୁଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛ ଅନୁଦ ?

କାହିଁକି ?

—ତୁମେ ଭାବୁଛ ଯେ ମୋତେ ଯାହା କିଛି ଗୋଟାଏ କାରଣ ଦେଖାଇ ତୁମେ ଖସିଯିବ । କିନ୍ତୁ ତୁମର ଜୁନିଅର ହେଲେ ମଧ୍ୟ ଯେଉଁ ଜ୍ଞାନ ତୁମେ ମୋତେ ରୋଗ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ଦେଇଛ—

ସେଥିରେ ତୁମର ଏ ଫିସାଦ ଜମା ଚଳୁନ । ତୁମେ କାହିଁକି ମୋଠେ ଲୁଚ୍ଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରୁଛ ? —କୁହ— କୁହ - ଅନୁଦ ତୁମେ କ'ଣ ମୋତେ ପର ବୋଲି ଭାବୁଛ ? ବଡ଼ ଦୁଃଖରେ ନିରୁ କହିଲା । —ତୁ ପାଗଳୀଟେ ନା କ'ଣ ? ହାଲୁକା ହସ ହସି ଅନୁ କହିଲା— ଆରେ ଡେରି ବେଳ ତ ହେଲଣି । ଆଚ୍ଛା— ତୁ ଆଗରେ ଯାଇ ୩୪୨ ନମ୍ବର ରୋଗୀକୁ ଗୋଟିଏ କ୍ଲୋରମାଇସେଟିନ୍ ବଟିକା ଦେଇଦେ, ମୁଁ ଟିକେ ଘୁଞ୍ଚି ଯାଉଛି ।

ଅନୁ ପରଦା ଆଡ଼େଇ ଭିତରକୁ ପଶିଲା ।

ଅଜଣା ଭାବନାର ସୂଅ ଧରି ନିରୁ ଅନୁ ବସାରୁ ଡାକ୍ତରଖାନାକୁ ଆସୁ ଆସୁ ଭାବିଲା ସହନଶୀଳତା ଯେଉଁ ଅନୁଦର ଅଳଙ୍କାର ବଡ଼ ବଡ଼ ବିପଦରେ ଯାହା ଆଖିରୁ ଟୋପାଏ ଲୁହ ଝରେନି, ତା ଆଖିରେ ପୁଣି ଲୁହ ନା କିଛି ସେମିତି ଗୋଟାଏ ଗୁରୁତର ଘଟଣା ଘଟି ଯାଇଚି - ଯାହାକୁ ଅନୁଦ ତା ପାଖରୁ ଗୋପନ କରିବାକୁ ବସିଚି । ସମୟ ଦେଖି ସେ ପଚାରି ନେବ ।

କଟକ ମେଡ଼ିକାଲ୍ କଲେଜ ହସ୍‌ପିଟାଲ୍‌ରେ ଅନୁରାଧା ଷ୍ଟାଫ୍ ନର୍ସ । ଆଜି ନିରୁ ତା ତଳେ ଟ୍ରେନିଂ ନେଉଛି । ଗୋଟିଏ ବୃନ୍ତରେ ଦୁଇଟି ଫୁଲ୍ ପରି ଦି' ବରଷ ହେଲା ଅନୁ ଆଉ ନିରୁ ହସି ହସି ଚଳି ଆସିଛନ୍ତି ।

\+ \+ \+ \+

କାଠଯୋଡ଼ି ନଈର ବାଲି ଶେଯ ଉପରେ ନଇଁ ଆସିଚି ବସନ୍ତର ସଂଧ୍ୟା । ସିମେଣ୍ଟ ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ଉଦାସିଆ ଆଖିରେ ଆକାଶକୁ ଚାହିଁ ରହିଛି ଅନୁ । ଆଖିରେ ତାର ଟଳ ଟଳ କରୁଚି ଲୁହ । ଚେଷ୍ଟା କରି ସୁଦ୍ଧା ସେ ତାକୁ ବନ୍ଦ କରି ପାରୁନି । ଆଗରେ ନଈର ସ୍ରୋତଟି କ୍ଷୀଣ ଭାବରେ ଧୀରେ ଧୀରେ ବହି ଚାଲିଚି ।

ପବନରେ ନଈ ପାଣିରେ ଗୁଡ଼ାଏ ଛୋଟ ଛୋଟ ଲହର ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ଖେଳିଯାଉଛନ୍ତି । ବଗର ମିଟର ହୋଇ ନେଳୀଆ ଆକାଶ ବୁକୁ ଚିରି ଦଳେ ଧଳା ବଗ ଉଡିଗଲେ । ବସା ଲେଉଟାଣି ସେମାନେ । ମନରେ ଅକଳନ୍ତ ଆଶା ଓ ବୁକୁଭରା ଆନନ୍ଦ ନେଇ ସେମାନେ ଫେରି ଚାଲିଛନ୍ତି ପ୍ରିୟଜନମାନଙ୍କୁ ତାଙ୍କର ଦେଖିବା ପାଇଁ । ପକ୍ଷୀ ହେଲେ ମଧ ମିଳନ ସମୟରେ ସେମାନଙ୍କର ଆନନ୍ଦ ଅଛି, ଅଉ ଉପଭୋଗ କରିବାର ଅଛି—କିନ୍ତୁ ମଣିଷ ଭିତରେ···

ଚମକି ପଡ଼ିଲା ଅନୁ । ମଣିଷ ଭିତରେ କ'ଣ ଅଛି ? ଅଛି—ତାଚ୍ଛଲ୍ୟ, ଘୃଣା, ଅପବାଦ ଆଉ ନିନ୍ଦା । ମିଳନ ସମୟରେ ମଣିଷ ମଣିଷକୁ ଦିଏ ଆଘାତ—ବ୍ୟଥା—ଅପମାନ । ଶତ ଶତ ରୋଗୀଙ୍କର କରୁଣ ଆର୍ତ୍ତ ଚିତ୍କାରକୁ ଉପେକ୍ଷା କରି ଅଶାନ୍ତିମୟ ଜୀବନରେ ଟିକେ ଶାନ୍ତି ଖୋଜି ପାଇବା ପାଇଁ ସେ ସିନା ଘରକୁ ଯାଇଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଶାନ୍ତି ବଦଳରେ କ'ଣ ପାଇ ସେ ଫେରି ଆସିଲା ? ଆଖିରେ ତାର ସେଦିନର କଥା ଭାସି ଉଠିଲା । ମନେହେଉଛି ପୁଣି ଯେପରି ପୁଷ୍ପା ତା' ପାଖକୁ ଫେରି ଆସିଛି । କୋଳରେ ତାର କଅଁଳ ଗୋଲାପ ଫୁଲ ଭଳି ପୁଅଟି । ନାଲି ଠୁକୁ ଠୁକୁ ଓଠରେ କଅଁଳ ହସ ଧରି ସେ ପୁଣି ଅନୁ କୋଳକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ୁଛି । ଏଇ ସମୟରେ ସେ ହସି ହସି କହୁଛି—

—ହଇଲୋ ପୁଷ୍ପା—ଏଇ ରତନଟି କେଉଁଠୁ ଆଣିଲୁ ମ ?

—ମଲା ମୋର, କିଛି ଜାଣି ନ ଥିବୁ ହସି ହସି ପୁଷ୍ପା କହୁଛି ।

—ଜାଣିଲି କୋଉଠୁ ମ ?

—ନାଇଁ ମ ତୁ ତ ଅଜଣା ଘର ଭାତ ଖାଉଛୁ ଜାଣିବୁ କେଉଁଠୁ ? ସବୁ କଥା ତ ପଡ଼ୁଥିବ ଶିଖିଥିବୁ ଲୋ···ଆଲୋ ସବୁ କଥା

କ'ଣ ସବୁ ଦିନ ସମାନ ଥାଏ କି ? ପୁଷ୍ପା କହିଲା ।

— କହିଲା କଥା ତ ତଣ୍ଟି ଭିତରେ ମିଳେଇଗଲା । ମୁଁ ଜାଣିବି କେମିତି ? ହସୁ ହସୁ ଅନୁ କହିଲା ।

ବହୁ ଦିନ ପରେ ଦୁଇଟି ସାଙ୍ଗ ଏକାଠି ହୋଇଛନ୍ତି । ହସର ଜୁଆର ଉଠିଛି । କୂଳ କିନାର ମାଡୁନି । ସେମାନଙ୍କ କଥା ଶୁଣି ଆକାଶର ଚନ୍ଦ୍ର ହସି ଉଠୁଛି । କୁଆମୂଳ ବଗିଚାରେ ଫୁଲରେ ଫୁଲରେ ଭ ସନ୍ତ୍ର ବସି ଯାଇଛି ।

— ହଁ ଜାଣିନୁ ବା କେମିତି ? କିଏ ବା ତୋତେ ଜଣାଇବ ? ବାହା ନ ହେବାକୁ ତ ଏକାଜିଦ୍ ଧରିଲୁ । ଗୋଟାଏ ଦୀର୍ଘ ନିଃଶ୍ୱାସ ଟାଣି ପୁଷ୍ପା କହିଲା ।

ହସୁ ହସୁ ସେ କହିଲା — ଆହା-ହା-ମୋ ଲାଗି ତୋ ହୃଦ କ'ଣ ଫାଟି ଦି' ଖଣ୍ଡ ହୋଇଯାଉଛି ଲୋ ? ଖାଲି ବାହା ହେଲେ ସବୁ ଜାଣନ୍ତି ନଇଲେ··· ·

—ମୁଁ ସବୁ ବୁଝିଛି ଲୋ — ସବୁ ବୁଝିଛି । ରକତ ମାଉଁସର ଦେହ ତ, କେତେ ସହିବୁ ? ନିଜ ସଂକୋଚରେ ତୁ ସିନା ନାହିଁ କଲୁ ; ତୋର ତ ବଅସ ହୋଇଛି । ଅମେ କ'ଣ ବୁଝି ପାରୁନୁ ? ବଅସ ହେଲେ ସମସ୍ତେ ଗୋଟାଏ ଅଜଣା ଜିନିଷ ପାଇଁ ଉହଳ ବିକଳ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି ଲୋ । ତୁ କ'ଣ ଏକା ? ଭଗବାନଙ୍କର ସର୍ଜନା ପରା ସେ ଆଉ ସେମିତି । ତୁ ସିନା ଲାଜ ନେଇ ନାହିଁ କଲୁ । ଏପରି କ'ଣ ଅମେ ନାହିଁ କରୁ ନଥିଲୁ ? ଏଥି ବୋଲି ଆମ ଭିତର ମନରେ କ'ଣ ନ ଥିଲା ? ଏ କଥା ଯେ ଜନମ ଦେଇଛନ୍ତି, ସେଇ ବାପ ମାଆଙ୍କ ଛଡ଼ା ଦୁନିଆରେ ଅଉ କିଏ ଜାଣିବ ? ତୋ ପେଟ କଥା ବୁଝିବାକୁ ଦୁନିଆରେ କେହି ନାହାନ୍ତି

ଲେ—ଯେତେ ହେଲେ ନିଜ ରକ୍ତର ଗୋଟାକ ପାଇଁ ମନ ଯାହା ହେବ—ପର ପାଇଁ କ'ଣ······

କଥାକୁ ପୁଷ୍ପା ମୁହଁରୁ ଛଡ଼ାଇ ନେଇ ସେ କହିଲା—କାହିଁ କି ? ମୁଁ ତ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁଦ୍ଧା ବାହା ହେବାକୁ ମନାକରୁଛି । ତୁ ଗୋଟିଏ ପିଲାଠାରୁ "ମାଆ" ଡାକ ଶୁଣି ହସି ଉଠୁଛୁ, କିନ୍ତୁ ମୋତେ ଯେତେବେଳେ ଶହ ଶହ କଅଁଳ ଶିଶୁ 'ମାଆ' 'ମାଆ' ଡାକି ମୋ ହାତର ଗରମ ଦୁଧ ଟୋପାକପାଇଁ ଚାହିଁ ବସିଥିବେ—ତା' ଅପେକ୍ଷା କ'ଣ ଏ ଗହେ ଗୁଣରେ ବଡ଼ ନୁହେଁ ? ଆନନ୍ଦ ଦାୟକ ନୁହେଁ···?

--ହଁ ଲେ ପାଠ ଯେତେବେଳେ ପଢ଼ିଛୁ—କେତେଅଡ଼ୁ କେତେ କଥା କହି ମନର ଅକୁହା ବ୍ୟଥାକୁ ଲୁଚାଇଦେଉ । ହେଲେ—ଏମିତି ରକ୍ତ ଦେହରୁ ଫୁଟି ଯେଉଁ ପଦୁଅଁ ଫୁଲଟି ହସିବ—ସେଥିରେ ଯେତେ ଆନନ୍ଦ ଲାଗିବ ଆଉ ହଜାରେ ପର ପୁଅରେ···। ତାପରେ···ମାତୃତ୍ୱ ହେଉଛି ନାରୀ ଜୀବନରେ ସବୁଠାରୁ ଗୌରବର ଜିନିଷ । କିନ୍ତୁ ତୁ ଯାହା କହ ଅନୁ ଜୀବନ ଶେଷରେ ତୋର ଗୋଟାଏ ଶୋଷ ଚିରଦିନ ପାଇଁ ଅତୃପ୍ତ ହୋଇ ରହିଯିବ···ଏକଥା ତୁ କ'ଣ ଜାଣିନୁ ? କିନ୍ତୁ ତୋର କରିବାର କିଛି ଉପାୟ ନାହିଁ । ଯେଉଁମାନେ ତୋର ଅନ୍ତର କଥା ବୁଝନ୍ତେ ବୋଲି ତୁ ଭାବୁଛୁ ତୁ ସେମାନଙ୍କର ଅନ୍ତର ଭିତରୁ ଫୁଟି ଆସି ପାରନୁ—ତେଣୁ···ଦୁଃଖରେ ଓଜନ ହୋଇ ଉଠିଲା ପୁଷ୍ପାର କଣ୍ଠ ।

ପୁଷ୍ପା ମୁହଁରୁ ଶେଷ କଥା ପଦ ଶୁଣି ଅନୁ ରାଗରେ ଚମକି ଉଠିକହିଲା—ମୁଁ ଏ ବଂଶର ନୁହେଁ ବୋଲି କିଏ ତୋତେ କହିଲା ? କଥା କହୁ କହୁ ତୁ ତ ବହୁତ ଆଗେଇ ଯାଉଛୁ । ତୁ କ'ଣ ଭାବୁଛୁ ଯେ ତୁ ଯାହା ମନଇଚ୍ଛା କହି ଚାଲିଯିବୁ, ଆଉ ମୁଁ ମନମାରି ନିଜର ଇଚ୍ଛା ବିରୁଦ୍ଧରେ ସବୁ ଶୁଣି ଚାଲିଥିବି ?

ଆକାଶରେ ଖଣ୍ଡେ କଳା ବଉଦ କୋଳରେ ସୁନ୍ଦର ହସ ହସ ମୁହଁଟି ଲୁଚିଗଲା । ବାସନ୍ତୀ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାର ଜୁଆର ଧୀରେ କମି ଆସିଲା ।

କଥାବାର୍ତ୍ତା ଭିତରେ ପୁଷ୍ପାର ପୁଅଟି କେତେବେଳୁ ଶୋଇ-ପଡ଼ିଥିଲା । ଗୁଡ଼ରେ ଭଲକରି ପୁଅଟିକୁ ଜାକି ଧରି ପୁଷ୍ପା କହିଲା - ମୁଁ ଜାଣେ ଲୋ — ତୁ ଏ କଥା ଶୁଣି ନିଶ୍ଚୟ ରାଗି ଉଠିବୁ । ଅବିଶ୍ୱାସ କରିବୁ । ତାର କାରଣ, ଯେଉଁ ସ୍ନେହ ସୋହାଗ ଭିତରେ ତୋତେ ସେମାନେ ବଢ଼ାଇ ଆଣିଛନ୍ତି ସେଥିରେ କୌଣସି ବିଷୟ ଭାବିବାକୁ ତୋତେ ସେମାନେ ଅବସର ଦେଇ ନାହାଁନ୍ତି । ଏକା ଦିନରେ ଯଦିଓ ତୋର ମୋର ଏଇ ଗାଁରେ ଏନୁଡ଼ି ନାଅଁ ଜଳି ଉଠିଥିଲା ବୋଲି ଆମେ ଦୁହେଁ ପିଲାଦିନରୁ ବିଶ୍ୱାସ କରି ଆସିଥିଲେ, କିନ୍ତୁ ତା କୁଆଡ଼େ ପ୍ରକୃତରେ ସତ ନୁହେଁ । ତୁ ତ ହେତୁ ପାଇବାବେଳୁ ଏଇ ଗାଁର ମୋହ, ମାୟା, ମମତା ତୁଟାଇ ବିଦେଶରେ ପାଠ ପଢ଼ିବାକୁ ଗଲୁ । ତେଣୁ ଏଠିକାର ବାୟୁମଣ୍ଡଳ ସଂସ୍ପର୍ଶରେ ତୁ ତ ଆଉ ଆସି ପାରିଲୁ ନାହିଁ । ଆସିଲି ମୁଁ । ଗାଁର ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ୀ ପିଲାପିଲିଙ୍କ ସହିତ ହସଖେଳରେ ବଢ଼ି ଆସି ସେମାନଙ୍କ ମୁହଁରୁ ତୋ ବିଷୟରେ ଯାହା ଶୁଣିଛି, ସେଥିରେ ମୋର ଏକପ୍ରକାର ବିଶ୍ୱାସ ଆସିଯାଇଛି ଯେ ତୁ ଏ ବଂଶର ନୁହଁ । ଏ ପରିବାରର ରକ୍ତ ସହିତ ତୋର ସଂପର୍କ ନାହିଁ । କଅଁଳିଆ ଶିଶୁଟିଏ ପାଇଁ ମଉସା ପାଳି ଆଣିଲେ, ଆଉ ତା ନାଁ ରଖିଲେ ଅନୁ । ସେଇ ଅନୁ ତୁ, ଯେ କି ଆଜି ସେଇ କଅଁଳିଆ ହାତରେ ସେବା କରି ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ କଅଁଳ ଶିଶୁଙ୍କ ମୁହଁରେ ଉକୁଟାଉଛୁ ହସ ।

—ଶୁଣା ଶୁଣି କଥାରେ ଯେ ବିଶ୍ୱାସ କରେ ତାଠାରୁ ବଳି ନିର୍ବୋଧ ଏ ଦୁନିଆରେ କେହି ନାହିଁ । କହି ଅନୁ ଠିଆହେଲା । ତା କଥାରୁ ଜଣା ଯାଉଥିଲା ଯେ ସେ ଏଇ ଗାଁର ରକ୍ଷଣଶୀଳ

ପରମ୍ପରାକୁ ପାଦରେ ଏଡ଼ି ଦେଇ ପାଠ ପଢ଼ି ଚାକିରୀ କରିବାକୁ ତା ବିରୁଦ୍ଧରେ ଏମାନେ ସମସ୍ତେ ଷଡ଼ଯନ୍ତ୍ର ଆରମ୍ଭ କରିଦେଇଛନ୍ତି ।

—ପିଲାଟା କେତେବେଳୁ ଶୋଇପଡ଼ିଲାଣି, ଯାଉଚି ଲୋ—କାଲି ଆମ ଘରଆଡ଼େ ଟିକେ ବୁଲିଯିବୁ । ମୋ ରାଣ ଅନୁ, ଏଗୁଡ଼ାକ କିଛି ମନରେ ଧରିବୁ ନାହିଁ । କଥା ଲହସରେ ଗପୁ ଗପୁ କଅଣ ଗୁଡ଼ାଏ ଗପି ବସିଲେ । ଆମକୁ କଅଣ ମିଳିବ ସେ ବାଜେ କଥାରୁ । ପ୍ରକୃତ କଥାତ ଦିନେ ପାତାଳରୁ ବାହାରିବ । ଏତେ କଥା ଆମ ଭିତରେ ଭାବି ଲାଭ କଅଣ ? କହି ପୁଷ୍ପା ତା ଘରକୁ ଯିବାକୁ ବାହାରିଲା ।

ଖଣ୍ଡେବାଟ ପୁଷ୍ପାକୁ ବଳେଇ ଦେଇ ଅନୁ ଫେରି ଆସିଲା । ଆଖିରେ ତାର ଛଳ ଛଳ କରୁଥାଏ ଲୁହ ।

ଭାବନାର ଅଡ଼ୁଆ ଖିଅ ଗୁଡ଼ାକ ଫିଟାଉ ଫିଟାଉ ଅନୁ ଭାବିଲା---ଏଇ ଗାଁ ଭୂଇଁର ଲୋକମାନଙ୍କ ମୁହଁରୁ ପୁଷ୍ପା ଯାହା ଶୁଣିଛି ତାକୁହିଁ କେବଳ ତା ଆଗରେ କହିଛି । ଯେଉଁକଥା ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତା ଆଗରେ କେହି କହିବାକୁ ଭରସି ପାରି ନାହାଁନ୍ତି ତା ସେ କେବଳ କହି ପାରିଛି ତାର ବନ୍ଧୁ ବୋଲି । ମନର କୁହୁଳା କଥାକୁ ସେ ବେଶୀଦିନ ଆଉ ଚାପିରଖି ପାରିଲା ନି । ବନ୍ଧୁ ହିସାବରେ ତାର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସେ ପାଳନ କରିଛି । ସତ ହେଉ କି ମିଛ ହେଉ କଥାର ସତ୍ୟାସତ୍ୟ ଜାଣିବା ପାଇଁ ସେ କହି ପକାଇଛି । ମିଳନ ସମୟରେ ସେ ତ ତାକୁ ବ୍ୟଥା ଦେଇନି । ପରବୋଲି ଭାବି ଘୃଣା କରିନି କି ଅପମାନ ଦେଇନି । ବରଂ ନିଜ ବିଷୟରେ ତାକୁ ଭାବିବାକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ଖୋରାକ ଯୋଗାଇ ଦେଇଛି । ପ୍ରକୃତ ବନ୍ଧୁ ସେ, ଯେ ଅପ୍ରିୟ ସତ୍ୟ କୁହେ । ବିବାହ···ଗୋଟାଏ ବନ୍ଧନ; ଏଇ ବିଶ୍ୱାସ ନେଇ ସେ ଆରମ୍ଭରୁ ବିବାହ କରିବାକୁ ଅନିଚ୍ଛା ପ୍ରକାଶ କରିଛି । ଜଣକର

କ୍ରୀଡ଼ାର ପୁତ୍ତଳିକା ହୋଇ ଅନ୍ୟ ମୁହଁରେ ହସ ଉକୁଟାଇବା ପାଇଁ ସେ ନିଜର ସ୍ୱାଧୀନ ସତ୍ତାକୁ ଦଳିଦେଇ, କାହିଁକି ମାଟିରେ ମିଶାଇ ଦେବ ? ଜୀବନକୁ ପଳେ ପଳେ ନଷ୍ଟ କରିବ ? ଜୀବନର ସ୍ୱାଦ ଅନୁଭବ କରିବା ପାଇଁ ସେ ବନ୍ଧନରେ ପଡ଼ୁନି । ଭବିଷ୍ୟତ ଚିନ୍ତା--ଯାହାକି ନ କରିବା ଭଲ । କାରଣ ଭବିଷ୍ୟତ ଚିରଦିନ ଭବିଷ୍ୟତ ହୋଇ ରହିବ । ଆଉ ତାକୁ ସେଥିପାଇଁ ସଦାବେଳେ ସଂଗ୍ରାମ ପରେ ସଂଗ୍ରାମ କରିବାକୁ ପଡ଼ୁଥିବ । ବର୍ତ୍ତମାନ ତାର ମୌଳିକ ଚିନ୍ତାରେ ଠୋକ୍କର ବାଜିଛି । ଏତେଦିନକେ ପୁଷ୍ପା ତା ଆଖି ଖୋଲିଦେଇଛି । ସେ ଅଜ୍ଞାତ କୁଳଶୀଳା ବୋଲି ବାପା ତା'ର ବିବାହ ଦେବାରେ ପଶ୍ଚାତ୍‌ପଦ ହୋଇ ପାରିଥାନ୍ତି, କିମ୍ବା ତା'ର ଇଚ୍ଛା ବିରୁଦ୍ଧରେ କୌଣସି କାମ କରିବାକୁ ଉଚିତ ମନେକରି ନାହାନ୍ତି । ଏଇ ଦୁଇଟାରୁ ଗୋଟାଏ ହୋଇପାରେ । କିନ୍ତୁ କେଉଁଟି ସତ୍ୟ ? ମୁଣ୍ଡ ତାର ଗରମ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଦୁଇ ହାତରେ ମୁଣ୍ଡକୁ ଚିପିଧରି ସେ ସିମେଣ୍ଟ ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ମୁହଁରଖି କହିଲା--ଭଗବାନ୍ ---ଆଲୋକ ଦିଅ---ବୁଦ୍ଧି ଦିଅ---ପ୍ରକୃତ ବାଟର ସଂଧାନ ଦିଅ ।

ଅଦୂରରେ ଘଣ୍ଟା ବାଜି ଉଠିଲା---ଠନ୍ ଠନ୍ ନଅଟା । ଆକାଶରେ କଳା ବଉଦ ଉହାଡରେ ବିଜୁଳି ଉଙ୍କି ମାରିଲାଣି । ହୁଏତ ଏଇଲେ ତୋଫାନ ଆସିବ ବର୍ଷା ଆସିବ, ଅସରାଏ ବର୍ଷିଯିବ । ଅକଳନ୍ତ ଚିନ୍ତାଧାରା ଧରି ସେ ଫେରି ଆସିଲା ରାସ୍ତା ଉପରକୁ ।

ଦୁଇ

ପୁଲକିତ ଚଇତାଳି ସଂଧ୍ୟା । ଆରମ୍ଭରୁ ଝିପି ଝିପି ବର୍ଷା ଲାଗି ରହିଛି । ପାତଳ ଅନ୍ଧାର ବର୍ଷାର ଆଗମନରେ ଆହୁରି ବହଳ ହୋଇ ଉଠିଛି । ଶିରି ଶିରି ପବନ କାନପାଖେ ବହିଯାଇ ବଡ଼ ଅସ୍ୱସ୍ତି ଉପୁଜାଉଛି । ଡିଉଟି ତ ନଥାଏ । ତେଣୁ ବଡ ଅସ୍ୱସ୍ତିରେ ଅନୁ ଖଟଟା ଉପରେ ପଡ଼ିଥାଏ । ୩୪୨ ନମ୍ବର ରୋଗୀର ଅବସ୍ଥା ତା ମନକୁ ଆନ୍ଦୋଳିତ କରି ପକାଉଥାଏ । ଜୀବନ ବସନ୍ତରେ ଫୁଟି ଆସୁଥିବା ଫୁଲଟି ଯେ ହଠାତ୍ କୀଟ ଦ୍ରଂଷ୍ଟ ହେଉଛି ଦେଖି ସେ ବ୍ୟଥିତା ହୋଇ ଉଠୁଥାଏ । ଫୁଲଟିର ବୃନ୍ତଚ୍ୟୁତ ପାଇଁ ସେ ଯେତିକି ଭାବୁ ନଥାଏ, ବରଂ ତାର ପାରିପାର୍ଶ୍ୱିକ ଅବସ୍ଥା ନେଇ ବେଶୀ ଭାବୁଥାଏ । ଦୁଇ ହାତରେ ଦ ଦ ପଟ କାଚ ଆଉ କାଖରେ ଗୋଟିଏ ଶିଶୁକୁ ଧରି ଯେଉଁ କରୁଣାମୟୀ ନାରୀ ମୂର୍ତ୍ତିଟି ତା ସେବାରେ ଦିନରାତି ଲାଗି ରହିଛି, ତାର ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ କେବଳ ତାର ଚିତ୍ତଚକୋରୀ କାନ୍ଦି ଉଠୁଥାଏ । ଶିଶୁର ଦଓଟି ଛୋଟା, ଗଜରା ଦାନ୍ତକୁ ଦେଖାଇ ସେ ଯେଉଁ ମଧୁର ହସ । ସେଇ କେବଳ ଅନୁ ମନରେ ସ୍ପନ୍ଦନ ସୃଷ୍ଟି କରୁଥାଏ । ସେ ଭାବିଲା, ଈଶ୍ୱରଙ୍କ ରାଜ୍ୟର ଦୁଇଟା ସୃଷ୍ଟି---ଉପଯୁକ୍ତ ପାଣି, ପବନ, ଆଲୁଅର ଅଭାବରେ ବିକାଶ ଲାଭକରି ପାରିବେନି । କାଲି ହୁଏତ ବାପାର ମୃତ୍ୟୁପରେ ମା ତାର ସନ୍ତାନକୁ ଚିରକାଳ ପାଇଁ କୋଳରୁ ଛାଡିଦେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେବ । ବାତ୍ସଲ୍ୟର ଅମୀୟ ପରଶ

ପାଇବା ପାଇଁ ଯେ କେତେ ରାତି ଉଜାଗରରେ ପୁହାଇ ଦେଇଛି ସେ କାଲି ସେଇ ସନ୍ତାନର ଭବିଷ୍ୟତ ଭାର ତୁଲାଇବାକୁ ଅକ୍ଷମ ହୋଇ କେଉଁ ଅନାଥାଶ୍ରମ କିମ୍ବା ସେବା ସଦନରେ ଶିଶୁଟିକୁ ଛାଡିଦେବ । ନଚେତ୍ କୌଣସି ଧନୀ ସଂପ୍ରଦାୟରେ କେଇଟା ଟଙ୍କା ଲୋଭରେ ବିକ୍ରୟ କରିଦେବ । ତା ପରେ--ଯେତେବେଳେ ଦିନ ଆସିବ--ବସନ୍ତର ପହିଲି ପରଶରେ ଆମ୍ବଗଛ ଡାଳରେ କୋଇଲି ବସି ଡାକଦେବ, ପୁଅର ଦେହ ମନ ବିକଶିତ ହେବ । ସୌରଭରେ ସାରା ଦୁନିଆ ଖୁସି ହେବ । ସେତେବେଳେ ଯେ ପ୍ରକୃତରେ ତା ଗୌରବରେ ଆନନ୍ଦିତ ହୁଅନ୍ତା--ମନ ଖୋଲି ଟିକେ ହସନ୍ତା ସେ ଜାଣି ପାରିବନି । ଯଦି ଜାଣିପାରି କୋଳ କରିବାକୁ ଆଗେଇ ଆସିବ, ସେତେବେଳେ ପୁଅ.........

ହଠାତ୍ ଦରଜା ଖିଡ଼ିକିଟା ଠକ୍ ଠକ୍ ହେଲା । ଚମକିପଡି ଦେହରେ ଚଦରିଟା ରଖି ଅନୁ କବାଟ ଦରଜା ଫିଟାଇଲା । ଝଡ଼ଭଳି ଭିତରକୁ ପଶିଆସିଲା ବିଜୟ । ବର୍ଷାରେ ଦେହରୁ ତା'ର ଥପ୍ ଥପ୍ ହୋଇ ପାଣି ନିଗିଡି ପଡୁଛି । ଦେହଟା ଥରି ଉଠୁଛି । କହିଲା--ପଇସା ଅଛିତ ଗୁରୁଣୀ ଦେ ରିକ୍ସାବାଲାଟା ନେଇଯାଉ । ଅହେତୁକ ଝଡକୁ ସଂଭାଳିବା ପାଇଁ ଗୁରୁଣୀ ପଇସା ଦେଇ ତାକୁ ବିଦାକଲା ।

ବିଜୟ ବାବୁ--ନା--ନା--ବିଜୟ--ଅଠେଇଶି ବର୍ଷର ଯୁବକ, ସୌମ୍ୟକାନ୍ତି, ପ୍ରଶାନ୍ତ ଲଲାଟ, ଆଉ ଦୀପ୍ତ ନୟନ । ଯେ କୌଣସି ଲୋକର ଆକର୍ଷଣୀୟ । ଅଗାଧ ପାଣ୍ଡିତ୍ୟ ଓ ଓଜସ୍ୱିନୀ ବକ୍ତୃତା ଯେ କୌଣସି ଲୋକକୁ ମୁଗ୍ଧ କରି ପାରିବ । ସ୍ୱାଧୀନ ଚିନ୍ତା ଆଉ ସ୍ପଷ୍ଟବାଦୀତା ଲାଗି ସେ ବେଳେବେଳେ ଅପ୍ରିୟ ସତ୍ୟ କୁହେ । ଏବେ ମଧ୍ୟ ତାର ଏଇ ନୈତିକ ସାହସ ନେଇ କେହି ତା

ଆଗରେ କଥା କହିପାରନ୍ତିନ । ବିଜୟ ସହିତ ରେଖାର ସଂବନ୍ଧ --ସେ ଏକ ବିରାଟ ଇତିହାସ ।

ସେ ବର୍ଷ ଦିଯ୍ୟା ଆଉ ଭାର୍ଗବୀର ଭୀଷଣ ବଢିରେ ଲୋକମାନେ ଖାଇବା, ପିଇବା ବିନା ପୋକମାଛି ପରି ରାସ୍ତା କଡ଼ରେ ଢଳି ପଡ଼ୁଥିଲେ । ଚିକିତ୍ସା ଅଭାବରେ ଖାଦ୍ୟାଭାବରେ ହନ୍ତସନ୍ତ ହୋଇ ମା'ର ମଲା ଶବ ଉପରେ ପୁଅ ମଧ୍ୟ ମରଣକୁ ଅପେକ୍ଷା କରୁଥାଏ । ସେତିକିବେଳେ ପାଠପ୍ରତି ମମତା ତୁଟାଇ ନର୍ସିଂ ଟ୍ରେନି ନେଉଥିବା ଛାତ୍ରୀ ଅନୁ ମରଣ ମୁହଁରୁ ସେମାନଙ୍କୁ ଫେରାଇ ଆଣିବା ପାଇଁ ଯମ ସହିତ ଯୁଦ୍ଧ ଲଗାଇ ଥାଏ । ଆଉ ବିଜୟ କଲେଜ ଛାଡି ଦି, ତିନି ଦିନର ଉପାସିଆ, ଅଧାଲଙ୍ଗଳାଙ୍କ ମୁହଁରେ ମୁଠାଏ ଅହାର ଆଉ ଦେହକୁ ଖଣ୍ଡେ କନା ଯୋଗାଉ ଥାଏ । ସେଇ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନୁ ଆଉ ବିଜୟର ଆଳାପ--ପରିଚୟ--ବନ୍ଧୁତ୍ୱ । ଦିନଯାକ ଖଟି ଖଟି ବିଜୟ ତା'ର ବିଶ୍ରାମ କକ୍ଷକୁ ଚାଲିଯାଏ ବିଶ୍ରାମ ପାଇଁ । କିନ୍ତୁ ଅନୁର ଅସରନ୍ତି କାମ । ସେ ଦିନ ରାତି ଚବିଶ ଘଣ୍ଟା ଉନିଦ୍ର ନୟନରେ ସମସ୍ତଙ୍କର ତତ୍ତ୍ୱ ନିଏ ।

ଏଇ ବଂଧୁତ୍ୱ ପରେ ପ୍ରାୟ ବର୍ଷକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ କାହାର କାହା ସହିତ ଦେଖା ସାକ୍ଷାତ୍ ହୋଇନି । ସେବର୍ଷ କଲେଜ ଛାତ୍ରଙ୍କ ଆନ୍ଦୋଳନରେ ନେତୃତ୍ୱ ନେଇ ବିଜୟ ଅହତ ହୋଇ ଚିକିତ୍ସିତ ହେବାକୁ ଆସେ । ଆଉ ଅନୁ କରେ ତାର ସେବା । ସେଇଠି ପୁରୁଣା ବଂଧୁତ୍ୱ ଆହୁରି ଘନିଷ୍ଠ ହୋଇ ଉଠିଲା । ତା ପରେ---ଗୋଟାଏ ବୃନ୍ତରେ ଦୁଇଟି ଫୁଲ ପରି ସେମାନେ ଭାଇ ଭଉଣୀ ପରି ହସି ଉଠିଲେ ।

ଛାତ୍ର ବିଜୟ--ଦୁଇଟା ବର୍ଷପରେ କଲେଜ ଛାଡି ଦେଶର ଜନପ୍ରିୟ ସରକାରଙ୍କ ପାଖରେ ଦେଶଦ୍ରୋହୀ ବିଜୟ ରୂପେ ପରିଗଣିତ ହୁଏ ।

ପାଲଟିବାକୁ ତ ଆଉ କିଛି ନଥିଲା, ତେଣୁ ଅନୁ ଖଣ୍ଡେ ବାସି ଶାଢ଼ୀ ବଢ଼ାଇ ଦେଲା । ଲୁଙ୍ଗି ପରି ସେଇଟା ପିନ୍ଧୁ ପିନ୍ଧୁ ବିଜୟ ପଚାରିଲା, ଅନୁ ତୋର ସବୁ ଭଲ ତ ?

ଗୋଟାଏ ଅଜଣା ଆଶଙ୍କାରେ ଅନୁର କଅଁଳ ହୃଦୟ ଦୋହଲି ଉଠିଲା । ସେ ପଚାରିଲା--ଆପଣ ଆଗ କହନ୍ତୁ, ଆପଣଙ୍କର ସବୁ ଭଲତ ? ତା ପରେ ମୋ ଭଲମନ୍ଦ କହିବି । କହିଲେ, ଏ ରାତିରେ ହଠାତ୍ କୁଆଡ଼ୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲେ ?

ହାଃ--ହାଃ--ହାଃ-- ଖୁବ୍ ଜୋରରେ ହସି ଉଠିଲା ବିଜୟ । କହିଲା, ଗୋଟାଏ ବୈରାଗୀର ଭଲମନ୍ଦ ପଚାରୁଛୁ ? ତୁ ତ ଜାଣୁ ସଂସାର ଠାରୁ ଖୁବ୍ ଦୂରରେ ମୁଁ ଥାଏ । ତେଣୁ ଜାଗରଣ ଆଣିବାର ସୁଯୋଗ ପାଏ । ସେ ଦିଗରୁ ଭଲମନ୍ଦର ପ୍ରଶ୍ନ ପ୍ରାୟ ଉଠୁନି । ଘରଛଡ଼ା ଆଉ ଲକ୍ଷ୍ମୀଛଡ଼ା ଜୀବନରେ ଏ ଦେହକୁ ମୁଁ ଭଲ ପାଏ । ଏଇ ଦେହ ଖଣ୍ଡିକ ମଝିରେ ତଳମାଳ ଗସ୍ତ ବେଳେ ଟିକେ ଭାଙ୍ଗି ପଡ଼ିଥିଲା । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏକ ପ୍ରକାର ଅଛି । ଚଳି ଯାଉଚି । ବାକି ତୋର ଶେଷ ପ୍ରଶ୍ନ, ଏତେ ରାତିରେ ମୁଁ କିପରି ତୋର ଅତିଥି ହେଲି ? ଆଚ୍ଛା ଶୁଣ୍, କହି ପଲଙ୍କ ଉପରେ ନିଜର କ୍ଳାନ୍ତ ଶରୀରଟା ମେଲାଇ ଦେଇ ସେ କହିଲା, ପଛରେ ମୋର ପୋଲିସ୍ ଲାଗିଛନ୍ତି । ମୋ ବିରୁଦ୍ଧରେ ଓ୍ୱାରେଣ୍ଟ ଝୁଲୁଚି । ଗତ ସେପ୍ଟେମ୍ବର ମାସରେ ଯେଉଁ ବଢ଼ି ହେଲା, ବଢି ନୁହେଁ ତ, ପ୍ରଳୟ କହିଲେ ଚଳେ । ଯେଉଁ ତଳମାଳ ଅଞ୍ଚଳ ସହଜରେ ଟିକିଏ ବଢିରେ ଧୋଇଯାଏ, ସେଇ ଅଞ୍ଚଳରେ ପେଟକୁ ମୁଠାଏ ଖାଇବାକୁ ନପାଇ, ଗାଁ, ଭୂଇଁ, ଜନ୍ମମାଟିର ମୋହ ମାୟା ତୁଟାଇ ଲୋକେ ଯେତେବେଳେ ଛିନ୍ନଭିନ୍ନ ହୋଇ କଲିକତା ଆସାମକୁ କୁଲି କାମ କରିବାକୁ ଦୌଡ଼ିଲେ, ସେତିକି ବେଳେ ସେ ଅଞ୍ଚଳର ଯେ ବିଶିଷ୍ଟ ପୁଞ୍ଜିପତି,

ମୋତଲାଲ୍ ଫଡେଣ ବାହାରକୁ ଓ୍ବାଗନ ପରେ ଓ୍ବାଗନ ଚାଉଳ ବୋଝାଇ କରି ରପ୍ତାନି କରିବାକୁ ଲାଗିଲା । ନିରୀହ, ସରଳ ଛଡମାଳର କୃଷୀ ମାନଙ୍କୁ ମଧୁର କଥା ଆଉ ଟଙ୍କାର ପ୍ରଲୋଭନ ଦେଖାଇ ସେ ବଶ କରିନେଲା । ପୁଷ ମାସ, ଅମଳ ସମୟ । ସେଇ ସମୟରେ ସାଧାରଣ ଧାନର ଦର ଶସ୍ତା ଥାଏ । ସେତିକିବେଳେ ଖୁବ୍ ଶସ୍ତାରେ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ପରି କୃଷୀଙ୍କର ଝାଳବୁହା ଧନକୁ ନିଜ ଅମାରକୁ ନେଇ ଆସିଲା । ନିଜର ଚାଉଳ କଳରେ ଚାଉଳ ଉତ୍ପାଦନ କଲା । ଯେତେବେଳେ ବଡ଼ିରେ ବିଲରେ ବାଲି ଚରିଲା, ଲୋକେ ଖାଇବା ମୁଠାକ ପାଇଁ ମୋତଲାଲ ଦୁଆରକୁ ଟଙ୍କା ବୁଜୁଳାଧରି ଧାଇଁଲେ, ସେତେବେଳେ ଶୁଣିଲେ ଧାନ ନାହିଁ କି ଚାଉଳ ନାହିଁ । ବ୍ୟବସାୟୀ ଲୋକ ସେ । ମୁଣ୍ଡରୁ ମସଲା ଖେଳ କରୁଛି । ଭୋକିଲା ଅଧାଲଙ୍ଗଳା ଜନତା ଦୋମହଲା କୋଠା ପାଖରେ ଦେଖାରି ଲହୁଡ଼ାଳି ଫେରିଲେ । ପେଟରେ ଦାଉ ଦାଉ ହୋଇ ଜଳୁଚି ଭୋକର ନିଆଁ । ମୁଠାଏ ଭାତ ସକଳ ମାୟା ମମତାକୁ ପଛକୁ ପକାଇଦେଲା । ଲୋକେ ନିଜକୁ ବଂଚାଇବା ପାଇଁ କଲିକତା ଆସାମ ଯିବାକୁ ବସିଲେ । ସାହା ସମ୍ବଳ ହୀନ ଭୋକିଲା ପ୍ରାଣରେ ମୁଁ ଜାଗରଣ ଆଣିଦେଲି । ବୋହାଇ ଚାଉଳ ବସ୍ତାର ସଂଧାନ ସେମାନଙ୍କୁ ଦେଲି । ତାପରେ କ୍ଷୁଧିତ ଜନତା ଯାହା କରିଥିବେ, ତୁ ଅନୁମାନ କରି ପାରୁଥିବୁ । ଦେଶର ସର୍କାରଙ୍କର ଗୁପ୍ତ ପୋଲିସ୍ ବିଭାଗ ସରକାରଙ୍କୁ ଖବର ଦେଲେ ଯେ ଭୋକିଲା ଲୋକଙ୍କ ମୁହଁରେ ମୁଁ ଖାଇବାକୁ ମୁଠାଏର ଯୋଗାଡ଼ କରି ଦେଇ ଦେଶରେ ବିପ୍ଳବ ବିଦ୍ରୋହ ସୃଷ୍ଟି କରୁଛି, ଦେଶର ଶାନ୍ତି ଭଙ୍ଗ କରୁଛି । ତାପରେ ଆମର ସରକାର ମୋ ପଛରେ ବାହାର କରିଦେଲେ ଓ୍ବାରେଣ୍ଟ । ପୋଲିସକୁ ଆପେ ଆପେ ଧରା ଦେଇ ସାରନ୍ତି କେତେଦିନୁ; କିନ୍ତୁ

ଗୋଟାଏ ଜରୁରୀ କାମରେ ତୋ ପାଖକୁ ଆସିବାକୁ ବାଧହେଲି । ଗୋଟାଏ ନିଃଶ୍ୱାସରେ ଏତକ କହି ବିଜୟ ଦମ୍ ମାରିଲା । ଶାଢ଼ୀର କୁଅଁ କାନରେ ଦାଢ଼ୀଟା ପୋଛି ପକାଇଲା ।

ଅନୁ ବିଜୟକୁ ଜାଣେ । ସତ୍ୟ ଆଉ ନ୍ୟାୟର ସଂଧାନ କରିବା ପାଇଁ ବିଜୟ ହିଁ ବିଜୟୀ ହୋଇ ପାରିଛି, କିନ୍ତୁ ପରାଜିତ ହୋଇନି । ବିସ୍ମିତ ଦୃଷ୍ଟିରେ ଚାହିଁ ରହିଲା ଅନୁ ବିଜୟର ମୁହଁକୁ । ଜରୁରୀ କାମ ? ପୁଣି ତା ପାଖରେ ? ସେ କିଛି ବୁଝି ପାରିଲାନି । ବିପ୍ଳବୀକୁ ସେ ଘରେ ସ୍ଥାନ ଦେଇଛି ବୋଲି ଯଦି ପୋଲିସ ଜାଣିପାରେ ତେବେ ତାର କାଲି ସକାଳୁ ଚାକିରୀ ଖଣ୍ଡିକ ନଥିବ । ଦାନା ଗଣ୍ଡାକ ଯୋଗାଡ଼ କରିବା ପାଇଁ ସେ ଯଦିଓ ଚାକିରୀ କରିନି; ତଥାପି

ଦମ୍ ମାରି ବିଜୟ କହିଲା—ହଁ, କିଛିଦିନ ତଳେ ଗୋଟାଏ ସଂଗଠନ ନେଇ ତୁମ ଗାଁକୁ ଯାଇଥିଲି । ସେଠାରେ ମଉସାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଦେଖା ହେଲା । ସେ କହୁଥିଲେ; ତୁ ଟଙ୍କା ପାଇଁ ଚିଠି ଲେଖିଥିଲୁ । ପୁଣି ସେ ଚିଠିରେ ଲେଖିଥିଲୁ ଯେ ଯଦି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟରେ ଟଙ୍କା ଆସି ତୋ ପାଖରେ ନପହଁଚେ, ତେବେ ତୁ ତୋର ସୁନା ହାରଟା ବନ୍ଧକ କରିବାକୁ ବାଧ ହେବୁ । ସେଇ କଥା ସେ କହୁଥିଲେ । କହିଲାବେଳେ ବଡ଼ ବିଚଳିତ ହୋଇ ପଡ଼ୁଥିଲେ । ମୋତେ ବାରମ୍ବାର ଅନୁରୋଧ କରି କହିଲେ—ବିଜୁ, ତୁମେ ତ ଜାଣିଛ ଅନୁ କିପରି ଜିଦ୍ ଖୋର । ହଠାତ୍ ତା ଚିଠିଟା ପାଇ ମୁଁ କିଛି କରି ପାରୁନି । ଅବଶ୍ୟ ଦଶ ପନ୍ଦରଦିନ ପରେ ଟଙ୍କା ଯୋଗାଡ଼ କରି ପଠାଇବି । ପେନସନ୍ ଟଙ୍କାଟା ମିଳିଥିଲା । ଏତେ ଗୁଡ଼ାଏ ଆରବା ଏଠାରେ ବୁଝିଲା ବେଳକୁ ସେତକ ନଅଣ୍ଟ । ଅବଶ୍ୟ ତା ଚିଠିଟା ତାପରେ ମୁଁ ପାଇଲି । ସେ ଯେପରି ପିଲା, ନିଜର ମାନ ମର୍ଯ୍ୟାଦା

ଗୁନାଆଦିକୁ ସେ ଟଙ୍କା ଅପେକ୍ଷା ଖୁବ୍ ଉଚ୍ଚରେ ଦେଖେ । ଗୋଟାଏ ଗରଜ ତୁଲାଇବା ପାଇଁ ପର ଦୁଆରେ ଗୋଡ଼ ଭାଙ୍ଗି ଠିଆ ହେବା ପର୍ବରୁ ସେ ନିଜର ଜୀବନକୁ ବି ବଳି କରିବାକୁ ପଛେଇବନି । ମୁଁ ତ ପତ୍ର ଲେଖୁଛି । ତଥାପି ତୁମେ ଟିକିଏ ଅନୁଗ୍ରହ କରି ଯେତେବେଳେ ଦେଖା ହେବ କହିବ, ନିଜର ବହି ବାସନ କୁସନ କି ଅନ୍ୟ କିଛି ସେ ପରେ ବିକି କରି ଦେଇ ପାରେ କିନ୍ତୁ ସେ ହାରଟାକୁ ସେ ଯେପରି ତା ଜୀବନରେ କରଛଡ଼ା ନକରେ । ସେଇ ହାରଟାକୁ ଦେଖିଲେ ମୋର ଅନେକ ଗୁଡ଼ାଏ କଥା ମନେପଡ଼ିଯାଏ । ବହୁଦିନର ସ୍ମୃତି ସମ୍ବଳିତ ସେଇ ହାରଟାକୁ ତା ବେକରେ ଦେଖିଲେ ମନ ମୋର ଆନନ୍ଦରେ ପୂରି ଉଠେ । ତେଣୁ ଜୀବନର ଶେଷ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଯେପରି ସେ ହାରଟାକୁ କରଛଡ଼ା ନକରେ । ଏଇ ଗୁରୁ ଦାୟିତ୍ୱଟା ତୁମେ ତୁଲେଇ ଦେଇ ପାରିବ ବୋଲି ମୋର ବିଶ୍ୱାସ । ଆଉ ତୁମେ କହିଲେ ସେ ନିଶ୍ଚୟ ତୁମକଥା ରଖିବ, ଏଥିରେ ମୋର ଭରସା ଅଛି । ଏତିକି କହି ବିଜୟ ଶାନ୍ତିରେ ଗୋଟାଏ ନିଃଶ୍ୱାସ ମାରି କହିଲା, ବୋଧହୁଏ ତୁ ପତ୍ର ପାଇଛୁଣି ?

ସବୁ ଶୁଣି ଅନୁ କହିଲା---ହଁ-ଚିଠି ଖଣ୍ଡିଏ ପାଇଥିଲି ।
ବିଜୟ ଜିଜ୍ଞାସୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ପଚାରିଲା କ'ଣ କଲୁ ସେ

—ହଁ କରିବି ଆଉ କ'ଣ ? ନିଜଠାରୁ ଧାର କରି କାମଟା ଚଳାଇ ନେଲି । ପରକୁ ହାତପାତି ନିଜର ଅଭାବ ବିଷୟରେ ଜଣାଇଦେବା ଏଇଟା ହେଲା ମୋ ଜୀବନରେ ପ୍ରଥମ । ତଥାପି ବାପାଙ୍କ ଅନୁରୋଧକୁ ରକ୍ଷା କରି ଧାର କରିବାକୁ ବାଧ ହେଲି କିନ୍ତୁ...

ପାଟିରୁ କଥାକୁ ଛଡ଼ାଇ ନେଇ ବିଜୟ କହିଲା, କିନ୍ତୁ ପ୍ରଶ୍ନ ଥିବ ଏଠାରେ ଉଠୁନି । ବାପାଙ୍କର ଆଦେଶ,ସେଇଟା ଆଜି ତୋତେ ପାଳିବାକୁ ହେବ । ଜୀବନରେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁଦ୍ଧା ତୋତେ ମୁଁ ତ କିଛି ଅନୁରୋଧ କରି ନ ଥିଲି । କିନ୍ତୁ ଆଜି କେବଳ ମଉସାଙ୍କ ପାଇଁ କହିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଛି ଯେ ଜୀବନରେ ଯେତେ ବାଧା, ବିପଦ ଆସିଲେ ମଧ୍ୟ ତୁ ବାପାଙ୍କର ଏଇ ଆଦେଶଟା ପାଳନ କରିବୁ । ହାରଟା କରିଛଡ଼ା କରିବୁ ନାହିଁ । ତାଙ୍କ ମନରେ ଦୁଃଖ ଦେଇ କି ଲାଭ ତୋତେ ବା ମିଳିବ ?

କାହିଁକି ଯେ ଏଇ ହାରଟା ନେଇ ବାପାଙ୍କର ଏତେ ଅନୁରୋଧ ମୁଁ ବୁଝି ପାରୁନି । ନିଜର ପ୍ରାକୃତିକ ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟକୁ କୃତ୍ରିମତାର ଗଣ୍ଡି ଭିତରେ ଚାପି ଧରି ସେ ଯେ କି ଆନନ୍ଦ ପାଆନ୍ତି କେଜାଣି ? ତଥାପି ବାପା ଯେତେବେଳେ ଆଦେଶ ଦେଇଛନ୍ତି, ସେଇଟା ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟ ପାଳନ କରିବି—ଏଇ ନିର୍ଭର ଜବାବଟା ମୁଁ ଆପଣଙ୍କୁ ଦେଉଛି ହଠାତ୍ ଚଙ୍କି ପଡ଼ି ଅନୁ କହିଲା ଆରେ ଆପଣଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କଥା ହେଉ ହେଉ ଏତେ ସମୟ ହୋଇଗଲାଣି, ଅଥଚ ଆପଣଙ୍କୁ କପେ ଚା ଦେବାକୁ ମୁଁ ଭୁଲିଯାଇଚି । ମୁଁ ଷ୍ଟୋଭଟା ଲଗାଇ ଦେଉଛି—ଚା ତ ନାହିଁ ଓଭାଲଟିନ ମୁନ୍ଦେ ପିଇଦିଅନ୍ତୁ ଗରିବ ଭଉଣୀ କୁଡ଼ିଆଟିରେ ଯାହା ଅଛି । କହି ଚାକର ଦୀନାକୁ ଡାକି ପକାଇଲା—

ଦୀନା—ଅନୁ ବାପାଙ୍କର ବହୁତ ଦିନର ଚାକର । ଅନୁ ବାପା ବିଦେଶ କଲାଦିନୁ ତାକୁ ଆଜିପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସଙ୍ଗରେ ରଖି ଆସିଛନ୍ତି । କୋଡ଼ର କାଖର କରି ଅନୁକୁ ଏଇ ଦୀନା ମଣିଷ କରିଛି । ଅନୁର ଚାକର ପୂଜାରୀ ଉଭୟ କାମ କରେ । ସବୁଜ ଜୀବନର ଶ୍ୟାମଳ ସ୍ୱପ୍ନ ଭିତରେ ସେ ନିଜର ବୋଲି କିଛି କରିପାରିନି । ଏଇ ଘୋଡ଼ିଆ

ସଂସାରଟିକୁ ନିଜର ବୋଲି ଭାବି ଆସିଛି । ବିଦେଶରେ ଫଅର ଭାଇ ନେବାକୁ ଅନୁର ବାପା ପଠାଇଛନ୍ତି । ଦୀନାର ତୃପ୍ତି ଓ ଆନନ୍ଦ ଅପରସୀମ ଅନୁ ପାଖରେ··· ।

ଅନୁ ଡାକରେ ଦୀନା ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ଘର ଭିତରେ ବିଜୟଙ୍କୁ ଦେଖି, ଆନନ୍ଦରେ ହସି ହସି କହିଉଠିଲା ବିଜୁବାବୁ କେତେବେଳୁ ଆଇଲେଣି ମା ? ହଉ—ହଉ—ଭଲ କଥା — ଭଲ କଥା ।

—ଅଚ୍ଛା ଦୀନୁ କହିଲ, ତୋ ବିଜୁବାବୁଙ୍କୁ ଆଜି ରାତିରେ କ'ଣ ଖାଇବାକୁ ଦେବୁ ? କହି ଅନୁ ଦୀନା ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ରହିଲା ।

ହଠାତ୍ ବିଜୟ କହିଉଠିଲା—ନାଇଁ—ନାଇଁ—ମୁଁ କିଛି ଖାଇବି ନାହିଁ । ମୁଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଚାଲିଯିବି । ଦୀନୁ—ମୋ ପାଇଁ ବ୍ୟସ୍ତ ହେବୁନି ।

—କ'ଣ କହିଲ ବାବୁ ? ଚାଲିଯିବ ? ସେ ଗୋଟାଏ କଥା ନା ? କେତେ ଦିନ ପରେ ଆଇଚ, ଗରିବ ଭଉଣୀଟା ଘରେ ଯାହା ଥିବ ଲୁଣ ଭାତକର ଦିଟା ପାଟିରେ ନ ଦେଇ ଚାଲିଯିବ କିମିତି ବା ? ଥାଉ, ମାସବୁ ମୁଁ ଘଡ଼ିକ ଭିତରେ କରି ଦେଉଛି··· କହି କହି ଦୀନା ଚାଲିଗଲା ।

ହସୁ ହସୁ ବିଜୟ କହିଲା ଏ ଲକ୍ଷ୍ମୀଛଡ଼ା ଭାଇଟାକୁ ଜେଲର ସେଇ ପଥର ପାଚେରୀ ଘେରା ଛୋଟ ସଂସାରଟା ଭିତରେ ତୁ ବହୁତ କଥା ଭାବିବାକୁ ଦେଇ ଛାଡ଼ି ଦେଉଛୁ···ସେଇକଥା ମୁଁ ଭାବୁଚି— ଗୋଟାଏ ନାହିଁ ଆମର ଦିଖଣ୍ଡ ନ ହେଲା କାହିଁକି ?

ଚିଠି

ଅନେକ ଦିନୁ ବିଜୟ ଚାଲିଯାଇଛି । ପଥର ପାଚେରୀ ଘେରା ସଂସାରରୁ ସେ ମୁକ୍ତ ହୋଇଛି । ଅନୁ ତାର ଜୀବନ ନଉକା ମେଲି ଦେଇଛି ଚିର ପରିଚିତ ଗତିରେ ।

ସେ ଦିନ ସକାଳୁ ବର୍ଷା ଅସରାଏ ବର୍ଷି ଯାଇଥାଏ । ନରମ ହେମାଳ ସକାଳରେ ଅନୁ ନିଜ ଘରେ ବସି ରହିଥାଏ । ଆକାଶରେ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ କଳା ବଉଦ ଭାସି ଚାଲିଥାନ୍ତି । ଦମକାଏ ଥଣ୍ଡା ପବନରେ ଥରଉଠି ଅନୁ ଘରର ଝରକାଗୁଡ଼ା ବନ୍ଦ କରିଦେଲା । ଏଇ ସମୟରେ ବୀନା ଆସି ତା ହାତକୁ ଖଣ୍ଡେ ଟେଲିଗ୍ରାମ ବଢାଇଦେଲା ।

ଟେଲିଗ୍ରାମ ଦେଖି ଚମକି ଉଠିଲା ଅନୁ । ମନକୁ ମନ ବହୁତ କିଛି ଚିନ୍ତା କରୁ କରୁ ଫଟକର ଚିଠି ପଢି ବସିଲା । ଲେଖାଥିଲା, ବାପାଙ୍କ ଦେହ ଭୀଷଣ ଖରାପ, ଶୀଘ୍ର ଆସ— ବୀରେନ ।

ଦୁଃଖରେ ଥରି ଉଠିଲା ଅନୁ । ବାପାଙ୍କର ସାଙ୍ଘାତିକ ଅବସ୍ଥା । ହାତରୁ ତାର ଟେଲିଗ୍ରାମଟା ଖସିପଡିଲା । ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ଦେଇ ଚୁପ୍ କରି ବସିପଡିଲା ।

ବୀନା ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ଚାହିଁ ରହିଲା ତାର ଅନୁଦେଈଙ୍କ ମୁହଁକୁ । କ'ଣ ସେ ଚିଠିଟା ? କ'ଣ ସେଥିରେ ଲେଖାଅଛି ? କିଛି କୂଳ କିନାରା ବୀନା ବୁଝି ପାରିଲା ନି । ତେବେ କ'ଣ ସେଇଟା ? କୁହ ମ

—କୁହ—କ'ଣ ଲେଖା ହୋଇଛି ? କହି ଦୀନା ଅନୁକୁ ହଲେଇ ଦେଲା ।

ସ୍ୱପ୍ନରୁ ଉଠିଲା ପରି ଦୀର୍ଘ ନିଃଶ୍ୱାସ ଛାଡ଼ି ଅନୁ କହିଲା, ହବ ଅଉ କ'ଣରେ ? ଆଜି ଆମକୁ ଯିବାକୁ ହେବ । ବାପାଙ୍କର ଦେହ ଭଲ ନାହିଁ । ତାର ଆସିଛି । ତୁ ଜିନିଷପତ୍ର ସବୁ ଠିକ୍ ଠାକ୍ କର । ମୁଁ ଅଫିସ୍‌ରେ କହି ଆସୁଛି । ଅନୁ ସେଇଠାରୁ ସେଇ ଟେଲିଗ୍ରାମଟା ଧରି ବାହାରକୁ ଗଲା ।

ଭଲକରି କିଛି ବୁଝିପାରିଲାନି ଦୀନା । ବୁଝିବାକୁ ବା ତାକୁ ସମୟ କାହିଁ ? ଚିନ୍ତିତ ଦୀନା ନିଜ କାମରେ ମନ ଦେଲା ।

\+ + + +

ତାଳଚେର ପାସେଞ୍ଜର ଗାଡ଼ିରୁ ଅନୁ ଆଉ ଦୀନା ଯେତେବେଳେ ଢେଙ୍କାନାଳ ଷ୍ଟେସନରେ ଓହ୍ଲରନ୍ତି—ସେତେବେଳକୁ ଦିନ ବାରଟା ବାଜିଗଲାଣି । ବଇଶାଖ ମାସ । ଟାଇଁ ଟାଇଁଆ ଟାଣୁଆ ଖରା । ସତେ ଯେପରି କିଏ ଆକାଶରୁ ନିଆଁ ପିଣ୍ଡୁଳାମାନ ଫୋପାଡ଼ୁଛି । ସାଇଁ ସାଇଁ ଝାଞ୍ଜି ପବନରେ ଦେହ ସିଝି ଯାଉଥାଏ । ଷ୍ଟେସନଠାରୁ ନଅ ମାଇଲ ଚାଲିକରି ଯିବାକୁ ହୁଏ । ଖରାରେ ସିଝି ସିଝି ଅନୁ ଆ କିଆ ଗୋହିରୀଠାରେ ସଇତା ଭଣ୍ଡାରୀକୁ ଦେଖିଲା । ହାତରେ ଗୁଡ଼ାଏ କାଠ ଧରି ସେ ଲସର ପସର ହୋଇ ଧାଇଁଛି । ଦୀନା ଆଉ ଅନୁକୁ ଦେଖି ସେଇଠି ଲମ୍ବେ ଲମ୍ବେ ଓଳଗି ହୋଇ ପଡ଼ିଲା । ସଇତା—ଦୀନାର ଦୂର ସମ୍ପର୍କୀୟ ମଉସା ପୁଅ ଭାଇ । ଦୀନା କ'ଣ ପଚାରିବ ପଚାରିବ ହେଉ ହେଉ, ସଇତା ତା ଗୋଡ଼ ଧରି ଖୁବ୍ ଜୋରରେ କାନ୍ଦିଉଠିଲା ।

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ଦୀନା ପଚାରିଲା ଜରେ କଥା କ'ଣ ?

ଆଉ ହବ କ'ଣ ଦୀନାଇ—ଗାଁଟାକୁ ହତଲକ୍ଷ୍ମୀ ଭରି

ଭୋଠକରଣ ସାଆନ୍ତେ ଗୁଲଗଲେ । ତାଙ୍କର ପାଇଁ ଏ ଅଲଷଣୀ-ଗୁଡ଼ାକ ଧର ଧାଇଁଛୁ । ଆଖି ବୁଜିବା ପୂର୍ବରୁ ଦେଇଙ୍କି କେତେ କଷ୍ଟ ଖୋଜିଲେ । ଅଉ ଦଣ୍ଡେ ବଞ୍ଚିଥିଲେ ଦେଖି ପାରଥାନ୍ତେ ।

କଥାଟକ ସଇତା ପାଟିରୁ ଶୁଣୁ ଶୁଣୁ ରେଖାର ହାତରୁ ବ୍ୟାଗଟା ଖସିପଡ଼ିଲା । ଆଉ ସେଇଥିରୁ କେତେଟା କମଳା, ନାସପାତି ଏଣେ ତେଣେ ବିଛି ହୋଇ ପଡ଼ିଲା ।

ଆଖିର ଲୁହକୁ ଧୈର୍ଯ୍ୟର ସହିତ ଚାପି ରଖି ଅଧୀର ଦୀନାକୁ ସଙ୍ଗରେ ଧର ସଇତା ସାଙ୍ଗରେ ସେ ଶ୍ମଶାନକୁ ଗଲା । ଶ୍ମଶାନର ଗୋଟାଏ ପାଖରେ କୋକେଇଟା ଥୁଆ ହୋଇଛି । ଅଉ ତା ଉପରେ ଖଣ୍ଡେ ସଫା ଧଳା ଗୁଦର ଢଙ୍କା ହୋଇଛି । କିଛି ଦୂରରେ ଦୁଇ ଅଣ୍ଟୁ ସନ୍ଧିରେ ମୁହଁକୁ ଲୁଚାଇ ସାନ ଭାଇ ବୀରୁ ବସି କାନ୍ଦୁଛି । କାହାକୁ କିଛି ନ କହି ଗୁଦରଟି ଖୋଲି ବାପାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଠିକେ ଦେଖିଲା । ମରଣ ସଙ୍ଗ ପ୍ରତିଦିନ ଖେଳୁଛି ସେ । କେତେ ମରଣ ଦେଖି ଛାତି ତାର ପଥର ପାଲଟି ଯାଇଚି । ଶେଷ ପୂଜାର ଅର୍ଘ୍ୟ ସ୍ୱରୂପ ଦୁଇ ଟୋପା ଲୁହ ସେଇ ଶ୍ମଶାନ ଭୂଇଁରେ ତା ପଥର ଆଖିରୁ ଗଳିପଡ଼ିଲା । ବାପାଙ୍କ ଗୋଡ଼ତଳେ ମୁଣ୍ଡ ଲଗାଇଲା । ପାଦ ଧୂଳି ଆଣି ମୁଣ୍ଡରେ ମାରିଲା । ଅନ୍ତରର ବୁଦ୍ଧ କୋହକୁ ଚାପି ରଖି ଯେତେବେଳେ ଘରକୁ ଏକମୁହାଁ ହୋଇ ଫେରିଲା, ସେତେବେଳେ ବୀରୁ ଧାଇଁ ଆସି ଅନୁକୁ ଧର କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦିଉଠିଲା । ମୁଣ୍ଡକୁ ତାର ଆଉଁସି ଦେଇ ଦେଇ କେତେ ଯେ ଲୁହ ନୀରବରେ ଗଡ଼ି-ଗଲାଛି ତାହା ଦୁହିଁଙ୍କ ଅଜଣା ।

ଆଗରେ ଜଳି ଉଠିଲା ଚିତାଟା ଧୂ—ଧୂ—ହୋଇ ।

ବୀରକୁ ଛାଡ଼ି ଅନୁ ଘରକୁ ଫେରିଲା—

\+ \+ \+ \+

ବାପାଙ୍କର ଶୁଦ୍ଧି କ୍ରିୟା ମହାସମାରୋହରେ ପାଳିତ ହୋଇ ଯାଇଛି । ସମାଜର ନିୟମ ମାନି ବ୍ରାହ୍ମଣ ଭୋଜନ କରାଇବା ପରେ ମଧ୍ୟ ଅନୁ କାଙ୍ଗାଳ ଭୋଜନ କରାଇଛି । ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କୁ ଦାନ ଯାହା ଦେଇଛି ତା ଅପେକ୍ଷା ରାସ୍ତାକଡ଼େ ଗଛମୂଳେ ଶୀତରେ ଥରୁ ଥରୁ ହୋଇ ଥରୁ ଥିବା ଦରିଦ୍ରଙ୍କୁ ବେଶୀ ଲୁଗା ବାଣ୍ଟିଛି । ତା ଆଖିରେ ସଂସ୍କାର ହୀନ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଅପେକ୍ଷା କାଙ୍ଗାଳର ସ୍ଥାନ ଅତି ଉଚ୍ଚରେ । ବଡ଼ ଠାରୁ ସାନ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସମସ୍ତଙ୍କ ମୁହଁରେ ଫୁଟି ଉଠିଛି ଅନୁର ପ୍ରଶଂସା । ଏଇ ପ୍ରଶଂସା ଅନୁକୁ ବହୁତ କିଛି ଭାବିବାକୁ ଦେଇଛି । ମୁହଁରୁ ହସଟିକକ ପୋଛି ପକାଇଛି । ଗାଁ ଗଣ୍ଡାରେ ରାସ୍ତାରେ, ଘରେ, ବାହାରେ ସେ ଯେତେବେଳେ ଶୁଣେ; ପାଳିଲା ଝିଅଟା ଯାହା କଲା ତା ଜନ୍ମ କଲା ଝିଅ କ'ଣ ପୁଅ ମଧ୍ୟ ତା ବାପା ପାଇଁ କରି ପାରିବ ନାହିଁ । ପାଳିଲା ଝିଅ । ଜନମକଲା ନୁହେଁ । ଶୁଣି ସେ ଚୁପ୍‌କରି ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଯାଇ ଖଟଉପରେ ଦୁଲ୍ କରି ପଡ଼ିଯାଏ । ତାକୁ ଯେପରି ଜଣାଯାଏ ଲୋକମାନେ ଥଟ୍ଟା କରୁଛନ୍ତି । ତାର ଯେପରି ଏ କାମରେ ହକ୍ ଦାବୀ ନଥିଲା । କାରଣ ସେ ଏଇ ରକ୍ତରୁ କୁଆଡ଼େ ଫୁଟି ଉଠିନି; ଏଇ ତାର ଦୋଷ । ଆଖିରୁ ତାର ଲୁହ ବହେ; ସେ ଭାବିଚାଲେ......

ବୋଉ ଆସି ଡ଼ାକନ୍ତି ଅନୁ, ଆ ମା ଦିଇଟା ଖାଇନେବୁ ।

ମୁହଁ ବୁଲାଇ ଅନୁ ଚାହେଁ--ଦୁଆରେ ବୋଉ ଠିଆ ହୋଇ ଡ଼ାକୁଛି, ସ୍ନେହ ବାତ୍ସଲ୍ୟରେ ତାର ହୃଦୟ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ । ଆଖିରେ ଛଳ ଛଳ ହେଉଛି ଲୁହ ।

ଆଖିରୁ ଶ୍ରାବଣର ଧାରା ପରି ଲୁହ ପୁଣି ବାଧା ନମାନି ବୋହିଚାଲେ । ସେ ଭାବେ ଏଇ ବୋଉ; କେତେ ସ୍ନେହ କେତେ ଲାଳ; କେତେ ମାୟା ତା ପ୍ରତି । ସେ ପୁଣି ତାର ନୁହେଁ; ତାଠାରେ

ତାର ଅଧିକାର ନାହିଁ । ମୁହଁ ବୁଲାଇ ତକିଆରେ ମୁହଁ ଗୁଞ୍ଜି ସେ କହିଁ କହିଁ ହୋଇ କାନ୍ଦି ଉଠେ ।

ବୋଉ ଆସି ହାତ ଧରିଲେ--ଥର ଥର ଗଳାରେ ଡାକିଲେ; ଅ--ମାଅ ...ତୁ ଏପରି ଅଧୈର୍ଯ୍ୟ ହେଲେ ମୁଁ ବଞ୍ଚିବ କିପରି କହିଲୁ ?

ଅନୁ ଉଠେ । ପଣତ କାନିରେ, ବୋଉର ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛି ପକାଏ । ଆଖିପଡ଼େ । ଦେଖେ ବୋଉ ମୁଣ୍ଡର ସିନ୍ଥାରେ ସିନ୍ଦୂର ନାହିଁ । କି ହତଲକ୍ଷ୍ମୀ ଦାଗୁଟ କୋହ ତାର ବେଣୀ ହୁଏ ।

---ଚୁଲ, ସୁନାଝିଅ ପରା । ପିଲାଙ୍କ ପରି ଏମିତ ହେଲେ ଚଳିବ ? ବାପା ତାଙ୍କର କାମକରି ଚାଲିଗଲେ । ଅଉ ଯେଉଁ କାମ ଅଧା ଅଛି--ସରିନି; ତାକୁତ ପୁଣି ଆମକୁ ସାରିବାକୁ ହେବ ।

ଅନୁ ଉଠି ରୋଷ ଘରକୁ ଯାଏ । ତାକୁ ଶୁଣାଯାଏ ସେ ପାଖରେ ପଣ୍ଡଶାଘରେ ରେବ ବୋଉ ଭାଉଜ ଆଉ ଗୌରୀ କଥା ହେଉଛନ୍ତି । ଗୌରୀ କହୁଛି--ହଇଏ ଭାଉଜ; ମାଇକିନା ଝିଅଟାଏ କ'ଣ ନକଲା ? ଆଉ କ'ଣ ଅଧିକା କରି ଥାନ୍ତା ? ପାଗଳା ଝିଅ ହୋଇ ଜନମକଲା ପୁଅ ଠୁ ବି ବଳିଗଲା ।

ରେବ ବୋଉ କହି ଉଠିଲେ, ହଁ ହେ ଗଉରୀ; ପାଠ ପଢିଲେ, କୁଳ ଲାଜ ସରମ ଛାଡ ଦାଣ୍ଡକୁ ବାହାରିଲେ, ଆମେ କ'ଣ ଏପରି ତାଳ ବାଲିଆରେ କରି ନଥାଅନ୍ତୁ କି ? ସେ ଯାହା ହେଉ ତାର ଗୁଣ ଶୁଦ୍ଧି ଦେଲା ।

ନିଜର ପ୍ରଶଂସା ଶୁଣି ଖୁସି ଆନନ୍ଦରେ ଫୁଲି ଉଠିବା ବଦଳରେ ମନ ତାର ଘୃଣାରେ ଛାଟେଇ ଉଠିଲା; ମନରେ ପ୍ରଶ୍ନ ଜାଗିଲା,

ନିଜର ଜନମ କଲା ପୁଅ ହୋଇଥିଲେ·· ···ପାଳିଲନ୍ତିଅ······ସେ ବେଶୀ କହନ୍ତୁ ଅଉ ଭାବି ପାରିଲନି । ଆଖିଆଗରେ ତାର ଠିଆହେଲା ଝୁମ୍ପା । ସେଇ ଢଳ ଢଳ ଆଖି, ହସ ହସ ମୁହଁ, କଇଁଫୁଲିଆ ଦେହ । ସେ ଯେପରି ହସିହସି କହୁଛି ତୁ ଏ ବଂଶର ନୁହଁଲେ, ଏ ବଂଶର ରକ୍ତ ସଙ୍ଗେ ତୋର ସଂପର୍କ ନାହିଁ, ତୁ ବାଟ କଡ଼ର ସାଉଁଣ୍ଟା ପିଲା···।

ଭାତ ଖିଆରୁ ଉଠିଯାଏ । ମୁହଁମାଡ଼ି ତକିଆରେ ଶୋଇରହେ । ବାପାଙ୍କ ଫଟୋକୁ ଚାହିଁ ଆଖିରୁ ତାର ଅମାନିଆ ଲୁହଧାର ଛୁଟିଚାଲେ । ଅସ୍ଥିର ମନରେ ବାପାଙ୍କ ଫଟୋକୁ ଚାହିଁ ମନେ ମନେ ଭାବେ, ବାପା, ତୁମେ ତ ଚାଲିଗଲ । କିନ୍ତୁ ଏତେ ବଡ଼ ସଂଦେହର କୁହୁଡ଼ି ମୋ ପାଇଁ ରଖି ଦେଇଗଲ କାହିଁକି ?

ବୋଉ କାମ ସାରି ଆସନ୍ତି । ଅନୁ ମୁଣ୍ଡରେ ହାତ ବୁଲାଇ କହନ୍ତି, ଛି, ସୁନାଠା ପରା, ସବୁଦିନ ଏପରି ବାୟାଣୀଙ୍କ ପରି ହେଲେ କ'ଣ ବାପା ଆଉ ଫେରିଆସିବେ ? ଦେଖୁନୁ ପାଖରେ ତୋର ସାନଭାଇ କିରୁ ଠିଆ ହୋଇଛି । ତାର କଥା··କଣ୍ଠ ଓଜନ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଆଖିରେ ଛଳ ଛଳ କଲା ଲୁହ ।

ଚୈର

ଆଖିରେ ଛଳ ଛଳ କରୁଥିବା ଲୁହକୁ ପୋଛି ଅନୁ ଦୀନାକୁ ଧରି ପୁଣି ତା କର୍ମମୟ ସଂସାରକୁ ପାଦ ବଢ଼ାଇଲା । ପଛରେ ପଡ଼ି ରହିଲା ତାର ପରିଚିତ ଗାଁ, ବିଲ, ବନ, ଭୁଇଁ---ବୋଉଙ୍କର ଅନାବିଲ ସ୍ନେହ ଆଉ କିରୁର ଅଭୁଲା ଅନୁଅପା ଡାକ ।

ସଂସାରର ଘାତ ପ୍ରତିଘାତ ସହି ତାକୁ ବଂଚି ରହିବାକୁ ହେବ । ଡରିଗଲେ ସେ ଆଗେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ତାକୁ ବାଧାବନ୍ଧ ମଧ୍ୟରେ ସଂଗ୍ରାମ କରିବାକୁ ହେବ । ଏକା ତ ସେ ବଂଚିବନି, ବରଂ ତା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ଗୋଟିଏ ଗ୍ଳେଟ ପରିବାରକୁ ବି ବଂଚିବାକୁ ପଡ଼ିବ । ସେଇ ପରିବାର ଲାଗି ସେ ବଂଚି ଦୁନିଆରେ ମଣିଷ ଭିତରେ ଜଣେ ହୋଇ ଆଗେଇ ଆସି ପାରିଛି । ସେମାନଙ୍କର ପ୍ରତି ତାର ଯଥେଷ୍ଟ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅଛି ।

ନିଜର ମାନସିକ ଅବସ୍ଥାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ ଅନୁ ତାର ବସା ବଦଳାଇ ଦେଇଛି । ମହାନଦୀ କୂଳରେ ଗୋଟିଏ ଗ୍ଳେଟ ପରିବାର ଚଳିବାଭଳି ଘର ଖଣ୍ଡିଏ ଭଡ଼ା ନେଇଛି । ଇଲେକ୍‌ଟ୍ରିକ୍ ଆଲୁଅ, ପାଣିକଳ ଆଉ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସୁବିଧା ଯଥେଷ୍ଟ । ସକାଳୁ ନିଜର କାମ ସାରି ମେଡ଼ିକାଲକୁ ବାହାରେ । ଘର ଭଲ ମନ୍ଦ, ଭବ ଅଭାବକୁ ଜଗି ପଡ଼ିରହେ ମୀନା । ନିଜର ନୂଆ ବସାଠାରୁ ମେଡ଼ିକାଲଟା ଟିକେ ଦୂର ହେଲେ ସୁଦ୍ଧା ଜୀବନରେ ଟିକେ ଶାନ୍ତି ପାଇବା ପାଇଁ ସେ ଏ ଅଯଥା ଖର୍ଚ୍ଚ କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଛି । ଆଗରେ ସେ ମନଖୋଲା ହସ ସେ ହସି ପାରେନା । ସମସ୍ତଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ମନଖୋଲି ସେ ଅବାଧରେ ମିଳିମିଶି ପାରେନା ବୋଲି ସେ ନିଜେ ଅନୁଭବ କରେ । କିନ୍ତୁ ନିଜର ଅନ୍ତରର ଗୋପନ ବ୍ୟଥାକୁ ସେ ଅପରକୁ ଜଣାଇ ଦିଏନି । ଏଇ କେତେ ଦିନର ଅନୁଭୂତି ଭିତରେ ସେ ଏତିକି ଜାଣି ପାରିଛି ଯେ ନିଜର ଦୁର୍ବଳତା, ଦୁଃଖ, ଯଦି ଅନ୍ୟମାନଙ୍କୁ ଜଣାଏ ତେବେ ଦିନେ ସେଇ ବନ୍ଧୁମାନେ, ଯେଉଁମାନେ କି ଆତ୍ମୀୟ ଶୁଭାକାଂକ୍ଷୀ ବୋଲି କହି ହୁଅନ୍ତି, ସାମାନ୍ୟ ଦୁଃଖରେ ସମବେଦନାରେ "ଆହା" "ଆହା" କହି ବିକଳ ହୋଇ

ଜଠନ୍ତି, ସେଇମାନେ କଥା କଥାକେ ଢ଼ଲୁଗୁଣା ଦେବେ । ସେତେବେଳେ ପୋଡ଼ା ଘା'ର ଯନ୍ତ୍ରଣା ଅପେକ୍ଷା ଏ ଚୂନ ଲୁଗାର ଯନ୍ତ୍ରଣା ବେଶୀ ହୋଇ ଉଠିବ । ଏଇଥିପାଇଁ ସେ ନିଜର ଭିତରି କଥାକୁ କାହାରି ଆଗରେ ପ୍ରକାଶ କରେନି ।

କାହାଆଗେ ପ୍ରକାଶ କରେନି ବୋଲି ସେ ସିନା ଭାବେ, କିନ୍ତୁ ଦୀନା ବୁଢ଼ା ସବୁ ଜାଣିପାରେ; ସବୁ ବୁଝିପାରେ । କୋଳର କାଖର କରି ଯେଉଁ ସାଉଁଣ୍ଟା ଫୁଲକୁ ସେ ବଢ଼ାଇ ଆଣିଛି ତା ପେଟ ବ୍ୟଥା ତାକୁ ଅଛପା ରହିବ ? ଅନୁର ଉଦାସିଆ ଭାବ ଦେଖିଲେ ସେ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ଉଠେ । ଗୁଣୁ ଗୁଣୁ ହୋଇ ବହୁତ କଥା ମନେ ମନେ କହିହୁଏ । ଶେଷରେ ଅନୁକୁ ଆସି ସବୁ ପଗ୍ଭରେ । କିନ୍ତୁ ଅନୁ କଥାକୁ ବୁଲାଇ ନିଏ । ଏଣୁ ତେଣୁ କହି ବୁଢ଼ାକୁ ଫାଙ୍କି ଦିଏ ।

ଏଥିରେ କି ଦୀନା ମନ ବୁଝେ ? ସେ ମୁହେଁ ମୁହେଁ କହିଦିଏ-- ଦେଖ ଏଇ ଚମ ଧୂଡ଼ୁ ଧୂଡ଼ୁ ହାତ ଅଛି । କେତେ ପୂଜ, ମୁଣ୍ଡ ଜଠେଇଛି । କେତେ ନାତ, ଗୋଇଠା ଏଇ ପଥର ଘାତ ସହିଛି । ସେଇ ଲୋକ ଆଗରେ ତୁମେ କଥା ଲୁଗ୍ଭଇଲେ ସେ ଲୁଚିବ କେଉଁଠୁ ? ହଉ ଯାଅ— ଦିନ କେତେ ହେଲାଣି । ଗାଧୋଇ ଆସି ଦିଇଟା ଖାଇଦେଇ ଶୋଇଶୋଇ ମନଇଚ୍ଛା ଭାବୁଥାଅ । ଭାତ ଦିଇଟା ଶୁଖି ଚଣାଗୁଡ଼ଳ ହେଲାଣି । ଯାଅମ, ଯା—

ଫେରିପଡ଼ ଅନୁ ଗ୍ଭହେଁ ଦୀନା ମୁହଁକୁ । ସେଇ ଚମ ଲୁଡୁ ଲୁଡୁ ମୁହଁକୁ ଗ୍ଭହିଁ କେତେ ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ସେ ଖୋଜିବୁଲେ । ନିର୍ବାକ ହୋଇ ଗ୍ଭହିଁ ରହେ । ଶେଷରେ କହେ, ଦୀନା—ଏ ବଅସରେ ବହୁତ କଷ୍ଟ ପାଇଲୁଣି । ତୁ ଆଉ ସେପାଇବାସ ନ କରି ବସିରହ । ଜୀବନ ସାରା ଖଟି ଖଟି ଅଣ୍ଟା ଭୁଇଁରେ

ଲେଖିଲଣି, ଏଣିକି ଟିକେ ଦମ୍ ନେ । ମୁଁ ଆଉଗୋଟେ ଷ୍ଟୋଭିଟିଙ୍କ ଫଟୋ ଆଣି ରଖିବି । ନଇଲେ —

ଯାଚିଲୁ କଥା ସରିନ ଦୀନା ଖପ୍ କରି କଥାଲୁ ମାଡ଼ିବସି କହେ — କ'ଣ କହୁଲ ଦେଈ ? ଏଇ ବୁଢ଼ାଟା ବଂଚି ଥାଉ ଥାଉ ଆଉ ଗୋଟାଏ କାହିଁକି ପୋଷିବ କହୁଲ ? ଟଙ୍କା କେଇଟା ଦରମା ପାଇବ ଯେ ସେଥିରେ ନିଜେ ନ ଖାଇ, ନ ପିନ୍ଧି, ନିଜ ପେଟରୁ କାଟି ଘରକୁ ପଠାଇବ । ସେଇଠି ଗାଁରେ ଗୋଟାଏ ଘର ଚଳିବ, ଏଇଠି ବିଦେଶରେ ତୁମେ ଖାଇପିଇ ଚଳିବ । ଆଉ କେତେଟଙ୍କା ବଳିବ ଯେ ସେଥିରେ ଗୋଟାଏ ଲୋକ ରଖିବ ? ହବନି ଆଉ ହବନି । ତୁମେ ତ ସଂସାରରେ ରହୁଲ ପର ମତେ ଆଉ ବଶୁନି । ପୁଣି ଏଥିରେ ଶେଷରେ କହୁଲ କ'ଣ, ନଇଲେ ·····ନଇଲେ ତୁମେ ରୋଷାଇ କରିବ ? ମୁଁ ବସି ବସି ଖାଇବି ? ତୁମେ ବସି ଘରେ ଭାତ ରାନ୍ଧବତ — ସେଇଠି କାମ କରିବ କିଏ ? ସରକାର ଘର କ'ଣ ତୁମକୁ ବସାଇକରି ଟଙ୍କା ଗଣିବ ? ଯୋଉ କାମ — ସେଥିରେ ଶୁଦ୍ଧ ନାହିଁ, ମୃତ ନାହିଁ ଚବିଶ ଘଣ୍ଟା ଖାଟେଣି । ଖାଇବାକୁ ଟିକିଏ ଫୁରୁସତ୍ ମିଳୁନି । ସେଇଥିରେ ପୁଣି ନିଜେ ରାନ୍ଧି କରି ଖାଇବ ? ଟୁହିଁଶାଣି କ'ଣ ଏ ଦେହ ହେଲଣି ? ଲୁହିଲି ଦେଈ, ବୁଢ଼ାଟା ମରି ଯାଉକି ତେଣିକି ତୁମର ଯାହା ଇଚ୍ଛା ତା କରିବ । କହି ଦୀନା ରୋଷ ଘରକୁ ଚାଲିଯାଏ ।

ଭାବେ — ପ୍ରକୃତରେ ଦୀନାକୁ ଛାଡ଼ିଲେ ସେ ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ଚଳି ପାରିବନି । ଆପଣାକୁ ପୂରାପୂରି ଭୁଲିଯାଇ — ପରଘର ସେବାରେ ମଙ୍ଗଳରେ, ଜୀବନଟାସାରା ବିତାଇ ଦେଇ ସେ ଜୀବନରେ ତ ଟିକିଏ ଶାନ୍ତି ପାଇନି । ସେଥିରେ ତା'ର ଏ ଶେଷ ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ

ସେ ଯଦି ଅକର୍ମା ହାତକୁ ଘରୁ ବାହାରକରି ତଡ଼ିଦେଲା ପରେ ପାଖରୁ ଘଉଡ଼ାଇ ଦିଏ, ତେବେ ବୁଢ଼ାର ଶେଷ ନିଶ୍ୱାସଟା ତା'ରି ଉପରେ ପଡ଼ିବ । ଅଶାନ୍ତିରେ ତା ଜୀବନଟା ଜଳିପୋଡ଼ି ଛାରଖାର ହୋଇଯିବ । ପୂର୍ବଜନ୍ମର କେଉଁ ପାପ ଫଳରୁ ତ ଏ ଜନ୍ମରେ ଏ ଅବସ୍ଥା ଭୋଗ କରୁଛି । ଅନ୍ତରେ ଅନ୍ତରେ ଚିନ୍ତା ଚିତା ଜଳୁଛି । ଆଉ ସେ ପଳେ ପଳେ ଜଳି ପୋଡ଼ି ମରୁଛି । ସେଥିରେ ପୁଣି ଏ କଥା । ନା……ନା……ସେ ତାହା କରି ପାରିବନି । ଜୀବନର ଶେଷ ମୁହୂର୍ତ୍ତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସେ ଯୀନାକୁ କରଛଡ଼ା କରି ପାରିବ ନି । ଅନୁ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ଉଠେ ।

ସାରୁନଟା ଧରି ବାଥ୍ ରୁମ୍‌କୁ ଚାଲିଯାଏ —

× × ×

ଦିନ ଦିନକର କଥା ଯୁଗ ଯୁଗ ପାଇଁ ବଂଚି ରହେ । ତା'ର ସ୍ମୃତି କେବଳ ମନକୁ ଅସ୍ଥିର କରେନି ତ ବରଂ ବହୁତ କିଛି ଶିକ୍ଷା ଦିଏ ଚେତନା ଦିଏ । ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ ମନରେ ପ୍ରେରଣା ଦିଏ ଉତ୍ସାହ ଆଣେ ।

ବାଜାଣୁ ସହିତ ନିରନ୍ତର ଯୁଦ୍ଧ କରନ୍ତି ସେମାନେ । ଜୀବନ ପ୍ରତି ମାୟା ମମତା ତଳେ ନ ଥାଏ । ପରର ଦୁଃଖ କଷ୍ଟ ଦେଖି ଦେଖି ଚିତ୍ତ ତାଙ୍କର କଠିଣ ପାଷାଣଠାରୁ ବି ଅଧିକ କଠିନ ହୋଇଉଠେ । ବଂଚି ରହିବାକୁ ସ୍ପୃହା ଆସେନି । ସଜୀବନଠାରୁ ଦୂରରେ ରହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତି ସେମାନେ । ଭାବନ୍ତି ଏଇ ଦେହକୁ ଯେତେ ସଜାଇଲେ ମଧ୍ୟ ଏଇ ଦିନେ ମରଣର ଦୁଆରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେବ ।

କିନ୍ତୁ ଡାକ୍ତର ସୁକାନ୍ତ ମହାନ୍ତି ଏହାର ବିରୋଧ କରନ୍ତି । ସେ ଏକା ନୁହନ୍ତି, ତାଙ୍କପରି ଗୋଟାଏ ଦଳ ଲୋକଙ୍କର ପ୍ରକୃତି ଅଲଗା ହେଲାପରି ନୀତି ମଧ୍ୟ ଅଲଗା ହୁଏ ।

ବିଜୟ ଓ ସୁକାନ୍ତ ଦିଓଟି ଫୁଲ । ଜଣେ ଯଦି ଚାହେଁ ନିଜର ଜୀବନକୁ ଚରିତାର୍ଥ କରିବା ପାଇଁ ଦେବତାଙ୍କର ମସ୍ତକ, ଅନ୍ୟଜଣେ ଜୀବନର ସ୍ୱାଦ ଅନୁଭବ କରିବା ପାଇଁ ଚାହେଁ ସୁନ୍ଦରୀ ଷୋଡ଼ଶୀ ତରୁଣୀର ସଯତ୍ନ ସଜଡ଼ା ରୂପ । ଜାତିଗତ ଏଇ ସରଗ ପାତାଳ ପରି ପାର୍ଥକ୍ୟ ଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା, ଦୁହେଁ ଦୁହିଁଙ୍କର ବନ୍ଧୁ । ଦୁହିଁଙ୍କର ଲକ୍ଷ୍ୟ ଏକ—ସେବାହିଁ ପରମ ଧର୍ମ । ଜଣେ ଜୀବନକୁ ଉପଭୋଗ କରି ପରର ସେବାକରେ । ଆଉଜଣେ ନିଜକୁ ଭୁଲିଯାଇ ପରର ସେବା କରେ । ଲକ୍ଷ୍ୟ ଦୁହିଁଙ୍କର କ କିନ୍ତୁ ବାଟ ଅଲଗା ।

ଉତ୍କଳରେ ଯେଉଁ ଦୁଇ ତିନିଟା ଦୈନିକ ସଂବାଦପତ୍ର ପ୍ରକାଶ ପାଏ—ସେଥିରେ ଦିନେ ଅନୁ ପଢ଼ିବାକୁ ପାଇଲା, "ଦୀର୍ଘ ଦୁଇବର୍ଷ ଜେଲ୍‌ରେ ରହିବା ପରେ ବିପ୍ଳବୀ ନେତା ଶ୍ରୀଯୁକ୍ତ ବିଜୟ କୁମାର ଦାସ ମୁକ୍ତିଲାଭ କରିଛନ୍ତି । ଅଗଣିତ ଜନତା ତାଙ୍କୁ ଜେଲ ଫାଟକ ସାମନାରୁ ପାଛୋଟି ଆଣିଛନ୍ତି" କାଗଜଟା ପଢ଼ି ଅନୁର ସ୍ନାୟୁ ଗୁଡ଼ାକ ଗରମ ହୋଇ ଉଠିଲା । ରାଗରେ ଥରଉଠି ସେ କାଗଜଟାକୁ ଫିଙ୍ଗି ଦେଲା ଟେବୁଲ ତଳକୁ । ମନେ ମନେ କହି ଉଠିଲା—ଏଇ ଦେଶରେ ବିଜୁଭାଇ ନେତା ହୋଇ ଗୋଟାଏ ମସ୍ତବଡ଼ ଭୁଲ କରୁଛି । ଏଇ ଲୋକ ଗୁଡ଼ାଙ୍କୁ ବିଶ୍ୱାସ କରି ତାଙ୍କର

ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ଧାଇଁବା ଗୋଟାଏ ସସ୍ତବଡ଼ ବୋକାମୀ । କୌଣସି ପାର୍ଟି କିମ୍ବା ଦଳର ସେ ମେମ୍ବର୍ ନୁହେଁ । ତେଣୁ ସେ ସାହାଯ୍ୟ, ସହାନୁଭୂତି ପାଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ଏଇ ବିଜୁ ଭାଇ—ଘର ନାହିଁ, ଦ୍ୱାର ନାହିଁ, ଭାଇ ନାହିଁ, ବନ୍ଧୁ ନାହିଁ, କୌଣସି କଥାକୁ ଭ୍ରୂକ୍ଷେପ ନ କରି ସେ ଯେତେବେଳେ ଏ ଗାଁରୁ ସେ ଗାଁକୁ ବୁଲି—ଓଳିଏ ଖାଇ, ଓଳିଏ ଉପାସ ରହି, ବାର ନିନ୍ଦା, ଅପବାଦ ସମାଲୋଚନାକୁ ସହି, ବୁକୁକୁ ପଥର କରି ଯେଉଁମାନଙ୍କ ସେବାପାଇଁ ଲାଗିପଡ଼ିଥିଲା, ଯେତେବେଳେ ସେଥିପାଇଁ ସେ ବିନା ଦୋଷରେ ଜେଲର ଦୁଆର ଛୁଇଁଲା ସେତେବେଳେ ଏଇ ଦେଶର ଲୋକେ କିମ୍ବା ଦଳମାନର କୌଣସି ଲୋକ ତାଙ୍କୁ ଜାମିନରେ ଅଣିବାକୁ ଅଟେଇ ଗଲେନି । ତାଙ୍କଲାଗି ସେମାନେ କାହିଁକି ବିପଦର ନିଆଁକୁ ଡେଇଁ ପଡ଼ିବେ ? ସେ କୌଣସି ପାର୍ଟିର ନୁହନ୍ତି---ତେଣୁ କୌଣସି ପାର୍ଟି କାହିଁକି ବା ତାଙ୍କୁ ସାହାଯ୍ୟ କରିବ ? ପଘାଛିଣ୍ଡା ବାଛୁରୀକୁ ପଘାରେ ବାନ୍ଧିରଖି ହେବନି—ଏଇ ମନୋବୃତ୍ତି, ଏଇ ଚିନ୍ତାନେଇ ଯେଉଁ ଦେଶର ନେତା କିମ୍ବା ନାଗରିକ ବ୍ୟସ୍ତ—ଯେଉଁ ଦେଶରେ ସ୍ୱାଧୀନ ଚିନ୍ତାର ମୂଲ୍ୟ ନାହିଁ—ସେଇଠି… ସେ ଗୋଟାଏ ନେତା ହେବା ମସ୍ତବଡ଼ ଭୁଲ୍ ଛଡା ଆଉ କ'ଣ କୁହାଯିବ ?

ମନର ରାଗ ଯେତେବେଳେ ତାର ମରି ମରି ଆସିଲା, ଦେହରୁ ଉତ୍ତେଜନା କମିଲା, ଆଖି ପଡ଼ିଲା ତାର ଟେବୁଲ ତଳକୁ । କାଗଜରେ ବିଜୁଭାଇର ଫଟୋଟା ବାହାରିଛି, ଠିକ୍ ସେଦିନ ବର୍ଷା ରାତିରେ ତାଙ୍କୁ ସେ ଯେପରି ଦେଖିଥିଲା । ପୂର୍ବର ଦାଢ଼ୀଗୁଡାକ ଆହୁରି ବଢି ଯାଇଛି । କିନ୍ତୁ ମୁହଁରେ ଲାଗିରହିଛି ସେଇ ପୁରୁଣା ହସ । ଏତେ ବିପଦରେ ପଡ଼ି ବି ତାଙ୍କ ମୁହଁରୁ ସେ ହସ ଟିକକ ଲିଭିନି ।

ଭକ୍ତିରେ ତଳୁ କାଗଜଟାକୁ ଉଠାଇ ଅଣି ମୁଣ୍ଡରେ ଲଗାଇଲା ଅନୁ । ଏଇ ବଜ୍ରୁ ଭାଇ ତାର ଦେବତା । ଜଗନ୍ନାଥ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣଙ୍କଠାରୁ ତାର ଏଇ ନର ଦେବତାଟି ଅଦ୍ଭୁତ ବଡ ·····।

ଘଣ୍ଟାରେ ବାଜଲା ଠନ୍ ଠନ୍ ବାର । ଦିନ ଛୁଟି ସରିଲା ଅନୁର—ଘରକୁ ବାହାରିଲା ।

ଘରର ଗେଟ୍‌ଟା ଫିଟାଇ ଭିତରକୁ ପଶି ଯାଉ ଯାଉ ଅନୁର ଦେଖା ହେଲା ଦୀନା ସଙ୍ଗେ । ଆନନ୍ଦରେ ଦୀନା ଅଧୀର ହୋଇ କହିଉଠିଲା, ଦେଖ ବଜ୍ରୁବାବୁ ଅସିଛନ୍ତି ।

ଦୀନୁ ପାଟିରୁ ଏତକ ଶୁଣି ଅନୁ ଅଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲା । ଭାବିଲା ବଜ୍ରୁଭାଇ ତ ମୋର ଏ ନୂଆ ବସା ଦେଖି ନ ଥିଲେ, ଆସିଲେ କିପରି ?

ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଯାଉ ଯାଉ ଅପ୍ରତ୍ୟାସିତ ଭାବରେ ବଜ୍ରୁଭାଇ ସହିତ ଆଉ ଯେଉଁ ଭଦ୍ରଲୋକଙ୍କୁ ସେ ଦେଖିବାକୁ ପାଇଲା ସେଥିରେ ସେ ଯେତେ ସରମରେ ମରିଗଲା ନା ବରଂ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେଲା ବେଶୀ ।

ସରକାରୀ ବିରୋଧୀ ବ୍ୟକ୍ତି ସହିତ ସମ୍ପର୍କ ରଖି ସମୟ ସମୟରେ ସେ ଯେତେ ଡରେ ବରଂ ତା'ଠାରୁ ଜଣେ ଦାୟିତ୍ୱ ସଂପନ୍ନ ପଦସ୍ଥ କର୍ମଚାରୀ ହୋଇ ସୁକାନ୍ତ ଡକ୍ତର ବାବୁ ଭୟ କରନ୍ତି କମ୍, ଏଇଟା ତାକୁ ବେଶୀ ଅଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ଲାଗିଲା ।

ବଜ୍ରୁ ଭାଇର ଚରଣତଳେ ମୁଣ୍ଡ ଲଗାଇଲା ।

ତଳୁ ଅନୁକୁ ଉଠାଇ, ତା'ଦେହକୁ ଆଦରରେ ଆଉଁସି ଦେଉ ଦେଉ ବଜ୍ରୁ କହିଲା, ଯା, ଗାଧୋଇଆ । ଡେରି ହେଲାଣି, ତାପରେ କଥା ହେବା ।

ଧାନୁକୁ ଚାଲ୍, ଜଳଖିଆପାଇଁ ବନ୍ଦୋବସ୍ତ କର ଅନୁ ଅନ୍ୟ ରୁମ୍‌ରେ ତାର ବେଶ ବଦଳାଇ ଆସି ଦେଖେ ତ ଧାନା ଆଗରୁ ସମସ୍ତ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ରଖିଛି । ଆନନ୍ଦରେ ଅନୁର ଓଠରେ ତୃପ୍ତିର ଗୋଟାଏ କ୍ଷୀଣ ହସର ରେଖା ଚହଟିଗଲା । ସେଇ ମୁହୂର୍ତ୍ତିକ ପାଇଁ ଧାନା ଚାହିଁ ରହିଲା ଅନୁର ମୁହଁକୁ । ବାତ୍ସଲ୍ୟତାର ଅମୀୟ ପରଶରେ ବୁକୁ ତାର ଫୁଲି ଉଠିଲା ।

ତର ତର ହୋଇ ଅନୁ ଗାଧୋଇ ଆସି ନିଜର ଡ୍ରେସିଂ ସାରି ବିଜୁଭାଇ ପାଖକୁ ଚାଲି ଆସିଲା । ଘରୁ ଟିକେ ବାହାରକୁ ଚାଲିଆସି ବିଜୁଭାଇ ସହିତ ଦୁଇପଦ କଥା ହୋଇ ସେ ଫେରି ଆସିଲା ସେଇ ଘରକୁ । ଗୋଟାଏ ଶଙ୍କିତ ହୃଦୟରେ କଥାକୁ ଢୋଙ୍କି ଢୋଙ୍କି କହିଲା, ସାର୍ କିଛି ମନେ ନକଲେ…

କଥାକୁ ଅନୁ ମୁହଁରୁ ଛଡ଼ାଇ ନେଇ ବିଜୟ କହିଲା; ଗଣ୍ଡେ ଖାଇଦେବୁ କି ?

ଅନୁ ଗୋଟାଏ ବିପଦରୁ ରକ୍ଷା ପାଇଲା ପରି ସ୍ୱସ୍ତିରେ ନିଃଶ୍ୱାସ ମାରିଲା ।

---ନାହିଁ ଭାଇ, ବର୍ତ୍ତମାନ ତ ଘଣ୍ଟାଏ ହେବ ଖାଇକରି ଆସିଛେ, ପୁଣି କାହିଁକି ? ବଡ଼ ଅନିଚ୍ଛାରେ ସୁକାନ୍ତ ବାବୁ କହିଲେ ।

--ହଇରେ ଏ ଓଡ଼ିଆ କାଙ୍ଗାଳିଆଙ୍କ ପେଟକୁ ଘଣ୍ଟେ କ'ଣ ପ୍ରତି ପାଞ୍ଚ ମିନିଟ୍‌ରେ ପଶୁଥିଲେ ପରି ଭସ୍ମ ହୋଇଯିବ ! ଓହୋ, ହୋ, ମୁଁ ଭୁଲି ଯାଇଚି, ତୁମେ ପରି ଡାକ୍ତର ବାବୁ ? ଶରୀର-ତତ୍ତ୍ୱ ବିଷୟରେ ତୁମର ଧାରଣା ଖୁବ୍ ଉଚ୍ଚରେ । ତେଣୁ ଜଗିରଖି, ମାପି ଚୁପି ସବୁବେଳେ ଖାଅ । ଦନେଭୁଲିଗ ଖାଦ୍ୟତ ଭଟେପାଣି । କିନ୍ତୁ ମୁଁ ଭାଇ…

—ହେଉ କ'ଣ ଗୁଡ଼ାଏ ଗପୁଛୁ ? ତୋତେ ଯଦି ଭୋକ କରିଲଣି ଗଣ୍ଡେ ଆଉ ଖାଇଦେ । ମୋ ବିଷୟରେ ତୋତେ ଏତେ ଭାବିବାକୁ କେହି କହୁ ନାହାଁନ୍ତି । ହସି ହସି ସୁକାନ୍ତବାବୁ କହିଲେ ।

---କଣ ? କହିଲୁ—ଭାବିବିନି ? ଆମେ ଯେତେବେଳେ ପଖାଳ ସଙ୍ଗରେ ଆମ୍ବୁଲ ଧରି ଖାଉଥିବୁ ସେତେବେଳେ ତୋ ପାଟିରୁ ଲାଳ ବାହାରିବ କି ନାହିଁ କହିଲୁ ? ଆରେ ମୁଁ ଭୁଲି ଯାଇଚି—ତୋର ସଂକୋଚ କରିବାର ଯଥେଷ୍ଟ କାରଣ ଅଛି । ତୁ ପରା ଡାକ୍ତର ସାହେବ । ଆଉ ଅନୁ ତୋ ତଳେ ନର୍ସ । ତା ଉପରେ ପୁଣି···

ବଡ଼ ଅଡୁଆରେ ପଡ଼ିଲେ ଡାକ୍ତର ସୁକାନ୍ତ ବାବୁ । ଇତଃସ୍ତତଃ ହୋଇ ସେ କହିଲେ, ସଦାବେଳେ ଗୋଟାଏ କଥାରୁ ତୁ ଏଣୁତେଣୁ କ'ଣ ଯେ ବାହାର କର ବସୁ, କିଛି ବୁଝିହୁଏନି । ମୁଁ କ'ଣ ସେଇଆ କହିଲି ? ସେ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ମୋର ଥିଲେ ମୋ ବସାରେ ତୋତେ ପେଟେ ଖିଆଇ ପୁଣି ବାଟ ପଟୁର ପଟୁର ଏଠାରେ ଆଣି କାହିଁକି ଘୁରଉଥାନ୍ତି ।

ହସି ହସି ବିଜୟ କହିଲା ଆରେ ଗରିବ ଭଉଣୀଟା ମୋର କେତେ ଦେବକି ? ଅଳ୍ପ ଦଇଟା ତ ରୋଷାଇ କରିଥିବ । ସେଥିରେ ଗୁରିଜଣ ଆମେ ଚଳିବା ! ଏଥିରୁ ବୁଝି, ନ ଥିବୁ ତୋର ଓ ମୋର କେତେ ଭାଗ ପଡ଼ିବ ? ଗଣ୍ଡେ ଭାତ ଆଉ ଅଧିକା ଖାଇଦେଲେ କିଛି ଖରାପ ହେବନି ମ । ହଁ ଯଦିବା ଖରାପ ହୁଏ ତୁ ଲେଖିଦେଲେ ଅନୁ ପାନେ ହଜମି ଔଷଧ ତିଆରି କରିଦେବ । ଆମ ପରି ଆଉ ତ ତୁମେ ମାନେ ପର ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁନଚ ······ହସି ହସି ଏତକ ବିଜୟ କହି ଅନୁକୁ କହିଲା, ଯା ଭାତ ବାଢ଼ି·········

ଖାଇ ବସିଥାନ୍ତି ତିନି ଜଣ । ଆନନ୍ଦରେ ପରଶୁଥାଏ ଦୀନା । ଆଜି ତାର ଆନନ୍ଦ କହିଲେ ନ ସରେ । ଖାଉ ଖାଉ ବିଜୟ କହିଲେ —ବୁଝିଲୁ, ସୁକାନ୍ତ, କଦବା କ୍ୱଚିତ କେଉଁକ ଆସିଲେ ଏଇ ଗରିବ ଭଉଣୀଟାକୁ ମୋର ଟିକେ ନ ଚାହିଁ ଦେଇ ଗଲେ ମନ ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ହୁଏନି । ବହୁତ ଝଡ଼ଝଞ୍ଜା ଭିତରେ ସେ ତାର ଜୀବନ ନଉକା ବାହି ଆଣିଛି । ତୁ ତ ଜାଣିଛୁ, ମୋର ଭଙ୍ଗା ସଂସାରରେ କେହି ନାହାଁନ୍ତି । ଯେଉଁଦିନୁ ଏଇଟିକି ଭଉଣୀ କରି ପାଇଲି ସେଦିନୁ ମୋର ସ୍ନେହକାଙ୍ଗାଳ ମନ ଆନନ୍ଦରେ ପୂରିଉଠିଛି । ମୋର ନିର୍ଦ୍ଦେଶ, ମୋର କଥାକୁ ଯଦି କେହି ମାନୁଥାଏ—ତେବେ ସେ ଜଣକ ହେଉଛି ଅନୁ । ଏକା ନାହି ଆମର ସମ୍ପର୍କ ଦୃଢ଼ ହୋଇନି —ଏକା ରକ୍ତ ସମ୍ପର୍କ ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କ ଭିତରେ ଦ୍ୱିଧାର ହୋଇ ବହୁନି, ତଥାପି ମୋ ଭଉଣୀଠାରୁ ତାର ସ୍ଥାନ ଅତି ଉଚ୍ଚରେ । ତାହାରେ ଯେତେ ଖାଇ ସୁଦ୍ଧା ଏଇଠି ଗଣ୍ଡେ ନ ଖାଇଥିଲେ ମନରେ ମୋର ଗୋଟାଏ ଅବଶୋଷ ରହିଯାଇଥାନ୍ତା । ଆଉ ଏ ବଗୁରୀଟା କିଛି ନ ବୁଝି ଅଭିମାନରେ ଫୁଲି ଫୁଲି କାନ୍ଦି ଉଠିଥାନ୍ତା ।

ସୁକାନ୍ତ ଡାକ୍ତର ଖାଉ ଖାଉ ସବୁ ଶୁଣୁଥାନ୍ତି । ମଝିରେ ମଝିରେ ଅମାନିଆ ଆଖିଦିଇଟା ତାଙ୍କର ଅନୁ ଆଡ଼େ ଘୂରି ଆସୁଥାଏ । ଏଇ ଅନୁକୁ ସେ ପ୍ରତିଦିନ ଦେଖୁଛନ୍ତି । ଫୁଲିଲା ଫୁଲିଲା ଗାଲ— ବଳିଲା ବଳିଲା ହାତ—ପାନ ପତ୍ରପରି ମୁହଁ—-ଗୋରା ତକତକ କଇଁଫୁଲିଆ ଦେହ । ଅଙ୍ଗରେ ତାର ଯୌବନ ଲହଡ଼ୀ ଭାଙ୍ଗୁଛି । କଇଁଳିଆ ପତ୍ରପରି ନାଲି ଟୁକୁ ଟୁକୁ ଓଠକୁ ଚାହିଁ ସେ ଅନେକଥର ହୁକୁମ ଦେଇଛନ୍ତି । ତଥାପି ତାଙ୍କ ଆଖି ଦିଇଟା ଆଜି ଚୋରି କରିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଉଛି । ଦିନେ ସେ ଅନୁକୁ ପଚାରିଥିଲେ—ସିସ୍ଟର

—ଏ ଖଦଡ଼ ପିନ୍ଧିବାରେ ତୁମର ସନ୍ତୋଷ ଅଛି ନା ଗୋଟାଏ ନୀତିରେ ପିନ୍ଧୁଛ ?

ଉତ୍ତରରେ ଅନୁ କହିଥିଲା—ଦୁଇଟା ପ୍ରଶ୍ନରୁ ସାର କୌଣସିଟି ଭୁଲ ନୁହେଁ । ତାପରେ ଆଉ ତାର କହିବାର କିଛି ନ ଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଆଜି ସବୁ ପ୍ରଶ୍ନବାଚୀକୁ ଦୂର କରିଦେଇଚି ବିଜୟ ଆଉ ଅନୁର ପବିତ୍ର ସମ୍ବନ୍ଧ ।

ଖିଆ ସରିଗଲା । ସୁକାନ୍ତବାବୁ—ବିଜୟ ବିଦାୟ ନେଇ ଗ୍ଲାଲିଗଲେ । ଗଲା ପୂର୍ବରୁ ପୁଣି ଭୋଜନ ପାଇଁ ଅନୁକୁ ତାଙ୍କ ଘରକୁ ନିମନ୍ତ୍ରଣ କରିଗଲେ ।

କଥାବାର୍ତ୍ତାର ସୁଅ ଭିତରେ ବିଜୟ ଅନୁ ବାପାଙ୍କର ମୃତ୍ୟୁ ଖବର ଶୁଣିଲା । ଆଖି ତାର ଲୁହରେ ପୂରିଉଠିଲା । ରୁମାଲ କୋଣରେ ଲୁହଗୁଡ଼ାକ ପୋଛି ପକାଉ ପକାଉ ମନରେ ତାର କେତେଗୁଡ଼ାଏ ପୁରୁଣା ଚିନ୍ତା ଖେଳିଗଲା । ସେ ଦେଖିଲା, ଅନୁର ବାପା ମରିଯାଇ ଅନୁ ଉପରେ ଯେତେ ଦାୟିତ୍ୱ ଲଦି ଦେଇ ନାହାନ୍ତି, ତା ଅପେକ୍ଷା ସେଦିନ ସନ୍ଧ୍ୟା ବେଳଠାରୁ ତା ଉପରେ ବେଶୀ ଦାୟିତ୍ୱ ଦେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ବୈରାଗୀ ହୋଇ ବୁଲୁଥିବା ଲୋକ ଶେଷରେ ଗୋଟାଏ ସଂସାରୀ ହେବାକୁ ବସିଲାଣି । ଆଗରେ ତାର ଦେଶରେ ଅଗଣିତ ଅଧାଲଙ୍ଗଳା, ଭୋକିଲା ଲୋକ ଅଗଣିତ ଅରକ୍ଷ ନିଃସହାୟ ଶିଶୁ, ଅସଂଖ୍ୟ କୁଷ୍ଠ, ଯକ୍ଷ୍ମା, ମେଲେରିଆ ରୋଗୀ—ଆକୁଳ ନୟନରେ ହାତପାତି ତା ମୁହଁକୁ ଚାହିଁଛନ୍ତି ; ପଛରେ ଗୋଟାଏ ପରିବାରର ମମତା— ଅସହାୟ ଦୃଷ୍ଟି – ଛଳ ଛଳ ଆଖି । ସେମାନେ ସାହସ ଆଉ ସାହାଯ୍ୟ ଚାହୁଁଛନ୍ତି ।

କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସ୍ଥିର କରିପାରିଲାନି ବିଜୟ ।

ପାଞ୍ଚ

ନବବଧୂର କପୋଳର ଚନ୍ଦନ ଟିପା ପରି ଆକାଶରେ ଉଠିଆସିଛନ୍ତି ଅଗଣିତ ତାରକା । ଶାରଦୀୟ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାର ଜୁଆରରେ ମହାନଦୀ ବାଲିପଠା ହସି ଉଠୁଛି । ନିର୍ମଳ ଆକାଶରେ ଚନ୍ଦ୍ରର ପ୍ରକାଶ ଜଳରେ ପ୍ରତିଛବି ନେଇଛି । କୂଳେ କୂଳେ ସଂଧ୍ୟାର ପ୍ରଥମ ପହରରେ ଜନ କୋଳାହଳ ବଢ଼ିଉଠିଛି । ରଜତ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାର ଜୁଆରରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ନିଜର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ଭୁଲିଯିବାକୁ ବସିଛନ୍ତି । ସହରର ନାଳ ଧୂଳି, କୋଇଲା ଧୂଆଁ -ଏଇଥିରୁ ଟିକେ ଶାନ୍ତି ପାଇବା ପାଇଁ, ମୁକ୍ତ ବାୟୁରେ ଟିକେ ମନଖୋଲି ହସିବା ପାଇଁ ଆଉ ଜଞ୍ଜାଳ ମୟ ଜୀବନରେ ଟିକେ ସ୍ଫୁର୍ତ୍ତି ଆଣିବା ପାଇଁ ସମସ୍ତେ ପାଗଳ ହୋଇ ଉଠିଛନ୍ତି ।

ସମସ୍ତଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଅନୁ ମଧ୍ୟ ପାଗଳ ହୋଇ ଉଠିଛି । ସମୟ ଆଉ ସୁବିଧା ପାଇଲେ ସେ ବରାବର ଏଇ ପଠାକୁ ଆସେ । ମୁକ୍ତ ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନାତଳେ ବସି ଅନାବନା ଏଣୁତେଣୁ ଗୁଡ଼ାଏ ଭାବେ । ଭାବି ଭାବି ଅସ୍ଥିରହୋଇ ଉଠିଲେ ଗୁଡ଼ାଏ ଭାବନା ନେଇ ସେ ଘରକୁ ଫେରେ ।

ବିଜୟ ବରାବର ଏଣିକି ଅନୁ ବସାକୁ ଆସେ । ଅନୁର ଭଲ ମନ୍ଦ ବୁଝେ । ଅସ୍ଥିର ପ୍ରାଣରେ ଭରସା ଦିଏ । ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦିଏ । ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ ତାକୁ ପ୍ରେରଣା ଦିଏ । ବାପାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ଅନୁ ଆଉ ଗାଁକୁ ଯାଇନି । ସମୟ ମିଳିଲେ ମଧ୍ୟ ଯିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିନି ।

ବୋଉଠାରୁ ରୀତିମତ ଚିଠି ପାଏ । ଉତ୍ତର ଦିଏ । ଘରର ଚଳା ଚଳ ପାଇଁ ଦରକାର ଟଙ୍କା ପ୍ରତିମାସରେ ପଠାଇଦିଏ । ଗାଁକୁ ଯିବାକୁ ବୋଉ ତାକୁ ଅସ୍ଥିର କଲାବେଳେ ଦିନାକୁ ପଠାଇ ସେ ଦିହିଁଙ୍କୁ ଆଣି କିଛିଦିନ ପାଖରେ ରଖି ପୁଣି ଘରକୁ ପଠାଇ ଦିଏ । ଗାଁର ସେଇ ଅଶାନ୍ତ ବାୟୁ ମଣ୍ଡଳ ଠାରୁ ଦୂରେଇ ରହିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକରେ ।

ମନରେ ଗୋଟାଏ ପ୍ରଶ୍ନ ଥରେ ଆସିଲେ ତାର ସମାଧାନ ନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମନରେ ଗୁଡ଼େଇ ତୁଡ଼େଇ ହୋଇ ମନକୁ ଅସ୍ଥିର କରି ପକାଏ । ଉତ୍ତର ନପାଇବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶାନ୍ତି ମିଳେନି ।

ଟିକିଏ ଅବସର ପାଇଲେ ଅନୁ ମନରେ ସେଇ ସନ୍ଦେହ ଉଙ୍କି ମାରେ । ସେ ଭାବିଚାଲେ ବିଦେହ ରାଜା ଜନକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପରି ପାଳିତା ଜାନକୀଙ୍କ ପରି ସେ ବାପାଙ୍କ କୋଳରେ ବଢି ଆସିଛି । ଏକଥା କ'ଣ ସତ ? କେତେ ଅଡୁ କେତେ ଭାବେ । କେତେ କାହାକୁ ପଚାରି ବୁଝିବାକୁ ମନହୁଏ । କିନ୍ତୁ ପଚାରି ପାରେନା ଯାହା ପାଖରେ ପଚାରି ସେ କଥାର ସତ୍ୟତା ପାଇ ପାରିବ ବୋଲି ଭାବେ ସେଠି ତାର ସାହାସ ହୁଏନି ।

ଦିନେ ବହୁତ ସାହାସ ଧରି ସେ ଦୀନାକୁ ପଚାରିଥିଲା— ସେ ଜାଣିଥିଲା – ଏଇ ଦୀନାର ବାଳ ପାଚିଛି ତାଙ୍କର ଘରେ । ତା'ଠାରୁ ସେ ସଠିକ୍ ଉତ୍ତର ପାଇ ପାରିବ । କିନ୍ତୁ ଦୀନା କହିଲା - କିଏ କହିଲା ଦେଈ, ତୁମେ ଏ ବଂଶର ନୁହଁ ବୋଲି । ପର ଲୋକେ ଆମ ଶିରୀ ଦେଖି ହିଂସାରେ ଜଳି ପୋଡି ମରିଯାଉଛନ୍ତି । ସେଥିପାଇଁ ମିଛରେ ଏହପ୍ରା ଉଠାଉଛନ୍ତି । ତୁମେ କ'ଣ ପାଇବ

ସେଥିରୁ । ପୁଣି ଶଙ୍କିତ ହୋଇ ଗୁଣୁଗୁଣୁ ହୋଇ କହିବସିଲା—ଏକଥା କିଏ କହିଲା ।

ଅନୁ ଜାଣିଲା ଦୀନା ଜାଣିକରି ଲୁଚାଉଚି । ତେଣୁ ବୃଥା ଚେଷ୍ଟା କରି ଲାଭ କ'ଣ । ଯେ ସିଧା ସତ କହୁନି, ତାକୁ ବାଧ୍ୟକଲେ ସେ କପଟି ମିଛ ସିନା କହିବ କିନ୍ତୁ ସତ କହିବନି ।

ଅନୁ ଚୁପ୍ ରହିଲା । ସେଇଦିନୁ ଦୀନା ପାଖରେ ତାର ପ୍ରଶ୍ନ ଇତି ହୋଇଯାଇଚି ।

ବୋଉକୁ ପଚାରିବାର ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁନି, ଆଉ ବଳୁଭାଇ ପାଖରେ ସାହାସ ହେଉନି ।

ବଳୁ ଭାଇଙ୍କର ବହିତକ ସଜାଡି ରଖୁ ରଖୁ ସେ ଦେଖିଲା ବଳୁଭାଇ ଖଣ୍ଡେ ଚିଠି ଛାଡ଼ି ଯାଇଛନ୍ତି ।

ବଡ଼ ଆଉପାଗଳା ଲୋକ । ଏଇମିତି କେତେ କେଉଁଠି କେତେ କ'ଣ ଜିନିଷ ସେ ହଜେଇଲେଣି ତା'ର ହିସାବ ନାହିଁ । ବହିଟା ଦେଖୁ ଦେଖୁ ସେ ଚିଠିଟା ପାଇଲା । ଖୋଲି ଚିଠିଟା । ବଡ଼ ବଡ଼ ଅକ୍ଷରରେ ବାପୁ ହାତରେ ବୋଉ ଲେଖାଇଛି—

ବଳୁ,

ତୁମର ପତ୍ର ପାଇଲି । ସେଦିନ ସଂଧ୍ୟାବେଳେ କଥା ତୁମର ତ ବେଶ୍ ମନେଥିବ । ମଉସା, ତୁମେ ଓ ମୁଁ ଥିଲେ । ଆଜ ସିନା ମଉସା ନାହାଁନ୍ତି କିନ୍ତୁ ଅମେ ଦୁହେଁ ତ ବଞ୍ଚିଛେ । ଅନୁ ପାଇଁ ତୁମେ ଯେଉଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବ ସେଥିରେ ମୋର କହିବାର କିଛି ନାହିଁ । ମଉସା ତା ଦାୟିତ୍ୱ ତୁମ ହାତରେ ଦେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ତାର ମଙ୍ଗଳ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଯାହା ଭଲ ମନେ କରିବ । ମୋତେ ପଚାରିବ କିଛି ଲଭନାହିଁ । ତୁମପରା ପୁଅ ଥାଉ ଥାଉ ମୁଁ କ'ଣ

ଏ ବିଷୟ ନେଇ ପଦାକୁ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ିଲେ ଭଲହେବ ? ଲୋକେ ହସିବେ । ମୋର ଆଶିଷ ନେବ ।

ତୁମର
ମାଉସୀ

ପୁଣି ଅନୁ ମନରେ ଭୂତ ପଶିଲା । କାହିଁକି ଏମାନେ ତା ଲାଗି ପାଗଳ ହୋଇ ଉଠିଛନ୍ତି ? କି ଦରକାର ତାଙ୍କର ? ମନ ହେଉଛି ବିଜୁ ଭାଇଙ୍କୁ ଖୋଲାଖୋଲି ଏ ବିଷୟରେ ପଚାରିଦେବେ । କିନ୍ତୁ ସାହସ ହେଉନି । ପଚାରିବାକୁ ବସିଲାବେଳେ ଯେପରି କିଏ ତଣ୍ଟି ଚିପି ଧରୁଛି । ଆଜି କିଏ ବା କାହିଁକି ତା ହାତ ଧରିବାକୁ ଆଗେଇ ଆସିବେ ? ରାମାୟଣ ଯୁଗର ରାମ ଆଉ ନାହାଁନ୍ତି କି ସେ ଅଯୋଧ୍ୟା ଆଉ ନାହିଁ । ସେତେବେଳେ ଏତେ ବାଛ ବିଚାର ନ ଥିଲା । ଲୋକେ ଶୁଣିବା ଅପେକ୍ଷା ଦେଖିବାକୁ ବେଶୀ ପସନ୍ଦ କରୁଥିଲେ କିନ୍ତୁ ଆଜି......

ନା — ସେ ଏ ଦୁନିଆକୁ ସେବା କରିବା ପାଇଁ ଆସିଛି । ସେବା କରି କରି ଦେହକୁ ମାଟିରେ ମିଶାଇ ଦେବ ।

ପୁଣି ଆଖି ଆଗରେ ତା'ର ଠିଆହୁଏ ପୁଷ୍ପା । କୋଳରେ ତା'ର କଅଁଳ ଗୁଲୁ ଗୁଲୁ ପିଲାଟି । ଫୁଲକା ଫୁଲକା ଗାଲକୁ ଓସାରି ଦେଇ ହସି ହସି ସେ ପୁଣି ଡେଇଁ ପଡୁଛି ତା କୋଳକୁ । ନାରୀ ମନ ତା'ର ବିଳପି ଉଠେ । ସୁପ୍ତ ମାତୃତ୍ୱ ଚେଇଁଉଠେ । ଛାତିତଳେ ପରାସ ଲାଗେ । ଅନ୍ୟଙ୍କ ପ୍ରତିହିଂସା ହୁଏ ଅମୂଲ୍ୟ ରତନଟି ପାଇବା ପାଇଁ ଇଚ୍ଛାହୁଏ ।

ଦୂରରେ ଆମ୍ବଗଛ ଡାଳରେ ବସି କପୋତୀଟା ତା ପ୍ରିୟ ପାଇଁ ବାହୁନି ଉଠେ । କଳା ରାତି ଅନ୍ଧାର କଳା ହୋଇଉଠେ । ବାଉଳା ମନଟା ବିଳପି ଉଠେ । ମନରେ ଚିନ୍ତାଧର ସେ ଫେରେ । ବାଟରେ ଭାବେ - ତା ଦାୟିତ୍ୱ ବାପା ଦେଇ ଯାଇଛନ୍ତି ବିଜୁ ଭାଇ ହାତରେ ।

ସେ ବୁଝିବେ । ବାପା ତ ବୁଝିଙ୍କର ଗଲେ ବାକୀ ସେ ବୁଝିବେ । ସେ ବାହାହେବ--ମଣିଷ ହେବ---ଘର ସଂସାର କରିବ । ମନକୁ କଥାଟା ତାର ଅପସନ୍ଦ ଲାଗେ । ହାଲୁକା ହସ ହସି କହେ---ଏଗୁଡ଼ାକ ନିହାତି ବାଜେ କଥା ।

ସେ ଘର ଛାଡୁଛି, କୁଳ ଛାଡୁଛି ହାଡି ପାଣି ଜାତି ଅଜାତି ସବୁ କିଛି ଛୁଉଁଛି । ଯାହା ହାତରେ ପାଉଛି ସେଇଠି ଖାଉଛି । ବାଛ ବିଚାର ନାହିଁ । ଏଇପରି ଗୋଟାଏ ଝିଅକୁ କିଏ ଅବା କାହିଁ କି ତା'ର କୁଳବଧୂ କରିନେବ ? ତା ହାତରୁ ପାଣି ଟୋପାକ ପାଇଁ କେ ପୁରରେ ଆକୁଳ ନୟନରେ ଚାହିଁ ବସିବ ? ରେଖା ମନକୁ କଥାଟା ପ୍ରତେ ହୁଏନା ।

ବେଳେ ବେଳେ ତରଳି ମନଟା ଚହଲି ଉଠେ । ଆଖି ଆଗରେ ତା'ର ନାଚି ଉଠନ୍ତି ସୁକାନ୍ତ ବାବୁ । ତାଙ୍କର ଚଳ ଚଳ ଆଖି । କେତେ ପ୍ରଶ୍ନ ସେଥିରୁ ବାହାରୁଛି । ବଳିଷ୍ଠ ବଳିଷ୍ଠ ହାତ, ପୂରିଲା ପୂରିଲା ଗାଲ, ପାନପତ୍ର ପରି ମୁହଁ, ଗୋରା ତକ ତକ, ସତାଇଶି ବର୍ଷର ଯୁବକ । ସେ ଯେପରି ଆଗେଇ ଆସୁଛନ୍ତି । ସେଇ ଅମାନିଆ ଆଖି, ଯେ ଗ୍ରେର କରିବା ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ଜାଣେନା । ସେ ଦାଉଟିକୁ ଧରି ସେ ପୁଣି ଉଡ଼ିଟି ରୁମ୍ ଭିତରକୁ ପଶି ଆସୁଛନ୍ତି । ହାତରୁ ଷ୍ଟେଥେସ୍ କୋପଟା ଟେବୁଲ୍ ଉପରେ ରଖିଦେଇ ଚେୟାରରେ ବସିପଡ଼ି ପଚାରନ୍ତି—ସିଷ୍ଟର୍; ଗୋଟାଏ କଥା ପଚାରିବି ?

—ପଚାରୁ ନାହାଁନ୍ତି ସାର୍, ଗୋଟାଏ କାହିଁକି ଯେତେ-ଇଚ୍ଛା—

—ସତ କହିବତ ?

—ମିଛ କହି ଶିଖିନି ସାର୍......

—ଏପରି ଜୀବନ ତୁମକୁ ଭଲ ଲାଗୁଚି ?

—ଖରାପ ତ କିଛି ନାଗୁନି ।

— କେତେଦିନ ଏପରି ରହିବାକୁ ସ୍ଥିର କରିଛ ?

—କେତେଦିନ ରହି ପାରୁଛି ଦେଖିଲେ, ତା ପରେ ସିନା କହିବି ।

—ବିଜୟ ସାଙ୍ଗରେ ତୁମର ପରିଚୟ ହେଲା କିପରି ?

—ଆପଣଙ୍କର ତ ତାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଯେପରି······

—ମାନେ ?

—କିଛି ଅବୁଝା ରହୁନି ସାର୍ ।

—ସିଧା କଥା କ'ଣ କହି ଶିଖିନ ?

—ଟଙ୍କା କଥା କହେବୋଲି ତ ଆପଣଙ୍କୁ ବୁହାଇ ବୁହାଇ ପଚାରିବାକୁ ଭଲ ଲାଗେ ।

— ତୁମେ ତାହା ହେଲେ ମୋ ଖୁସି ପାଇଁ ସବୁକାମ କରୁଛ ?

ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଭଲ ଲାଗିବାଭଳି ମୁଁ କାମ କରେ ସାର୍ ।

—ତୁମେ ବାହା ହବନି ?

—କିଏ କହିଲା ସାର ?

—ନାଇଁ ମୁଁ ଜାଣିବା ପାଇଁ ପଚାରୁଛି ।

—ଜାଣିକରି ଆପଣଙ୍କର ଲାଭ କ'ଣ ଅଛି ?

—ଭୋକ ଭାତ, ମଉଜ ମଜଲିସ୍‌ରେ ଟିକେ ଭାଗ ନେବା କଥା

—ସେଇଟା ହବାର କଥା ସାର୍ ।

—ମାନେ, ତୁମେ ବାହା ହେଉଛ ?

—ବର୍ତ୍ତମାନ ହଉନି ସାର୍ ।

କୌଣସି ଆଶାନୁରୂପ ଉତ୍ତର ନ ପାଇ ବଡ଼ ଆହତ ହୋଇ ଡାକ୍ତର ସୁକାନ୍ତ ଫେରିଲେ । ଅନୁ ଚୁପ ହୋଇ ଟେବୁଲ ଉପରେ ମୁଣ୍ଡ ରଖି ଭାବିବସେ କାହିଁକି ସୁକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କର ଏତେ ପ୍ରଶ୍ନ ଆଜି ତା ପାଖରେ ? କର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରି ଘରକୁ ଫେରିବା ଲୋକ, ବାଟରୁ ଫେରି ଏତେ ପ୍ରଶ୍ନ ତାକୁ କାହିଁକି ପଚାରି ବସିଲେ ? ଅନୁ ସୁକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କର ଦୁର୍ବଳତା ବୁଝେ । ଚୁପ ରହେ । ମନେ ମନେ ଭାବେ ସୁନାକୁ କଣି କଷଟି ପଥରରେ କଷିସାରି ନିଆଁରେ ପୋଡ଼ି ମୁଣ୍ଡରେ ଲଗାଇଲେ ଠକାମିରେ ପଡ଼ିବନି । ଦଉଡ଼ି ଛାଡ଼ିଦିଏ - ଯାଆନ୍ତୁ କେତେ ବାଟ ଯିବେ ସିଏ । ଦଉଡ଼ିରୁ ଲମ୍ବା ସରିଲେ ବଳକେ ଖୁଣ୍ଟ ମୂଳକୁ ଫେରି ଆସିବେ । ଟିକିଏ ହସି କାମରେ ମନଦିଏ ।

ପୁଣି ଆଖି ଆଗରେ ଦେଖା ଦିଅନ୍ତି ଯୁବକ କମ୍ପାଉଣ୍ଡର ରମାକାନ୍ତ ବାବୁ । ସଦାବେଳେ ହସ ହସ ମୁହଁ । ଆନନ୍ଦ ବ୍ୟତୀତ ସେ ଦୁନିଆରେ କିଛି ଅଛି ବୋଲି ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ନାହିଁ । ନିତ ଖିଅର ହୁଅନ୍ତି । ସ୍ନୋ ଲଗାଇବାକୁ ଭଲପାଆନ୍ତି । ଭଲ ଭଲ ବହି ଆଣି ପଢ଼ନ୍ତି । ପଢ଼ିବାକୁ ବି ଯାଚନ୍ତି । ହସି ହସି ସେ ପୁଣି ଦିନେ ଅଗେଇ ଆସିଲେ । ହାତରେ ଗୋଟାଏ ନାଲି ଗୋଲାପ ଫୁଲ । ଗୋଟାଏ ଭଅଁର ସେଇ ଫୁଲ ପଛରେ ଗୁଣ୍ଡୁ ଗୁଣ୍ଡୁ ହୋଇ ଉଡ଼ୁଛି । ହସି ହସି ପଚାରିଲେ—

—ଦିଦି ଏଇ ଫୁଲଟା ସୁନ୍ଦର ହୋଇନି ?

—ତୁମକୁ ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁଛି ତ ?

ହସିଉଠନ୍ତି ରମାକାନ୍ତ ବାବୁ—

—ହସିଲ ଯେ ?

—ନାହିଁ ଯେତେ ମନାକଲେ—ଘଉଡ଼ାଇଲେ ଏ ଭଅଁରଟା ଜମା ମାନୁନି, ସେଇଥି ପାଇଁ••••---

—ସେ ତ ଯିବନି । ସୁନ୍ଦର ଜିନିଷ ଦେଖିଲେ ସମସ୍ତେ ଛାଡ଼ିବାକୁ ନାରାଜ ହୁଅନ୍ତି । ଅନାହୁତ ଭାବେ ବଳେଇ ପଡ଼ନ୍ତି ।

—କମିତ ? ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ରମାକାନ୍ତ ବାବୁ ଗୁହିଁ ରହନ୍ତି ଅନୁର ମୁହଁକୁ ।

—ଠିକ୍ ତୁମଭଳି ।

ଲଜରେ ଝାଉଁଳି ପଡ଼ଲେ ରମାକାନ୍ତ ବାବୁ । ଅନୁ ତାଙ୍କର ଦୁର୍ବଳତା ବୁଝି ସାରଲାଣି । ପ୍ରତିଉତ୍ତର ଦେବାକୁ ଜଭ ଖେଲୁଥିଲା ନ । ଗୋଲାପ ଫୁଲ୍ଟା ଧର ଫେରବାକୁ ବସିଲେ ।

ପଛରୁ ଅନୁ ଡାକିଲା, ଶୁଣନ୍ତୁ—

କ'ଣ ? ବଡ଼ ଆହତ ଗଳାରେ ପଗ୍ଚରଲା ।

"ଦେଖି ସେ ଫୁଲ୍ଟା", କହ ଅନୁ ତାଙ୍କ ହାତରୁ ଫୁଲ୍ଟା ଛଡ଼ାଇ ନେଇ ଆସିଲା । ଡେମ୍ଫ ତଳକୁ ହାତ ଦେଇ ପଗ୍ଚରଲା ଏ କ'ଣ ଦେଖୁଛ ?

କଣ୍ଟା ।

ହସୁ ହସୁ ଅନୁ କହଲା—ଏତେ କଣ୍ଟା ଭିତରୁ ଫୁଲ୍କୁ ଆଣିଲ କପର ?

ବଡ ସାବଧାନରେ—

ହାତ ଖଣ୍ଡିଆ ହୋଇନ ତ ?

ନାହିଁ······

ସାବଧାନରେ ସବୁ କାମ କଲେ ବିପଦ ଆଦୌ ଆସିବନି । କହ ହସି ହସି ଫୁଲ୍ଟା ନିଜ ଗଭାରେ ଖୋସି ପକାଇଲା ।

ଫୁଲ୍ଟା ଗ୍ରହଣ କରିଛି ଅନୁ । ରମାକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କର ମନକାମନା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହୋଇଛି । ଯେ କେହ ଭାବିବା କଥା, କିନ୍ତୁ

ରମାକାନ୍ତ ବାବୁ ଭାବନ୍ତି ଆଜ କେତେ କଥା । କେତେ ସୂକ୍ଷ୍ମ ଅର୍ଥ ତା ଭିତରୁ ସେ ବାହାର କରନ୍ତି ।

ହସି ହସି ଅନୁ ରୋଗୀ ପାଖକୁ ଛୁଟେ......

ଜଞ୍ଜାଳମୟ ଜୀବନରେ—କର୍ମ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପୁଣି ଦେଖାଦିଅନ୍ତି ଡାକ୍ତରଖାନା କିରାଣୀ—ପ୍ରେମସୁନ୍ଦର ବାବୁ । ବୟସ ଚାଳିଶି ପାଖାପାଖି । ଜୀବନ ପାତ୍ରରୁ ମଧୁ ସରଯିବାକୁ ବସିଲଣି । ତିନୋଟି ପିଲାର ବାପା । ସବୁଗୁଡ଼ିକ ଝିଅ । ବଡ଼ ଝିଅ ସୁଷମା ବାହା ହେଲାଣି । ତା ତଳ ଅନିମା ପାଠ ପଢ଼ୁଛି । ସବା ସାନ ଝିଅ ନୀଳିମା ଦୁଆର-ବନ୍ଧ ଡେଇଁନ ମାଟିରେ ଘୁଷୁରୁଛି । ଭଗବାନ ପୁଅଟିଏ ଦେଇ ନାହାନ୍ତି । ସେଥି ପାଇଁ ମନ ତାଙ୍କର ଭାରି ଦୁଃଖ । ତଥାପି ଦମ୍ଭଧରି ବସନ୍ତି । କହନ୍ତି କପାଳେ ଥିଲେ, ଗୋପାଳ ଦେବେ । ମାଳା, ତୁଳସି, ଚିତା ତିଳକର ଭାରି ଭକ୍ତ । କଥା କଥାକେ ଭାଗବତରୁ ପଦେ ପଦେ କାଢ଼ି ବସନ୍ତି—

ବାତ୍ସଲ୍ୟ ମମତାର ଛଳନା ଦେଖାଇ ସେ ପୁଣି ଆସନ୍ତି—ବାପାଙ୍କ ଦେଇଥିବା ହାରଟାକୁ ଧରି ପଚାରନ୍ତି—

ମା ଏ ହାରଟାର ଦାମ କେତେ ?

—ମୁଁ ଜାଣେନି ମଉସା—

—ବଡ଼ ସୁନ୍ଦର ହୋଇଛି ଏ ପଥରଟା—

"କେଉଁଠୁ ପାଇଲୁ ? ଦାମ କେତେ ?"

"ମୁଁ ଜାଣିନି ମଉସା—"

ଛାତିରେ ହାତ ବାଜେ । ଥରେ କଅଁ ବହୁତ ଥର । ଦେହରେ ଚମକିଲାପରି ତାର । ତନ୍ତ୍ରୀ ମୁହଁ ଉଠାଇ ମଉସାଙ୍କ ମୁହଁକୁ ଚାହେଁ, ଦେଖେ ଲୋଭିଲା ବାଘର ଚାହାଁଣି ତା ମଉସାଙ୍କ ଆଖିରେ । ଘୃଣାରେ ମନ ବଷେଇ ଉଠେ । ବାପ ସମାନ ପର ଲୋକକୁ

ଗୋଡ଼ରୁ ଚପଲ ଖୋଲି ବାଡ଼େଇବାକୁ ଇଚ୍ଛାହୁଏ । ବଡ଼ ଝିଅ ସୁଷମା ଅନୁଠାରୁ ବଡ଼ । ତା ତଳେ ଯେତେକ ସମସ୍ତେ ତାକୁ 'ଦିଦି' ଡାକନ୍ତି । ଫଟ୍‌କିରି ସିରିଞ୍ଜଟା ଧରି ସେ ଇଞ୍ଜେକସନ ଦେବାକୁ ଚାଲିଯାଏ । ଭାବେ କି ଦୁଷ୍ଟ ଏଗୁଡ଼ାକ । ବଣ ମଣିଷ, ଛିଃ ।

ଆଖିଆଗରେ ତାର ଦେଖା ଦିଅନ୍ତି ତିନି ଜଣ—

ତିନି ଜଣରୁ ଦୁଇ ଜଣ ବଡ଼ ହୋଇ ଉଠନ୍ତି । ଜଣେ ସୁକାନ୍ତ ଆଉ ଜଣେ ରମାକାନ୍ତ । କଥା କହିବସନ୍ତି ସେମାନେ—ବିବାହ କରିବନି ? ···ଏ ଫୁଲ୍‌ଟା ସୁନ୍ଦର ଦିଶୁନି ?

ଚମକି ଉଠେ ଅନୁ । କାହା ପ୍ରଶ୍ନର ଉତ୍ତର ଦବ ଭାବିପାରେନା । ଦୁହିଁଙ୍କଠାରେ ମଧୁ ଅଛି, ସ୍ନେହ ଅଛି, ଶରଧା ଅଛି । କାହାକୁ ବା ସେ ରଖିବ—କାହାକୁ ବା ସେ ଫିଙ୍ଗିଦେବ ?

ଅନୁ ଭାବେ---ବୋଧହୁଏ ଦୁହେଁ ଲୋକ ମୁହଁରୁ ତା ବିଷୟରେ କିଛି ଜାଣି ନାହାନ୍ତି । ଜାଣିଥିଲେ ଏପରି କରିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରନ୍ତେ ନାହିଁ---ଜାଣି ଶୁଣି ଯଦି ସେମାନେ ଆଗେଇ ଆସିଥା'ନ୍ତି ତେବେ ଦେହର କ୍ଷୁଧାରେ ସେମାନେ ବ୍ୟାକୁଳ ହୋଇ ଉଠିଛନ୍ତି । ପରୀକ୍ଷା କରିବାକୁ ଦେଖାର ମନହୁଏ ।

ସେ ଖାଲି ଏତିକି ଭାବେ—ରକ୍ତ ମାଂସର ଦେହ ଧରି କେତେ ଦିନ ସେ ଲୋକଙ୍କ ଆଖିରୁ ନିଜକୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିବ ?

ଚାନ୍ଦଟା ବଉଦ କୋଳରେ ମୁହଁ ଛପାଏ । ଚାରିଆଡ଼େ ଅନ୍ଧାର ହୁଏ । ଅନ୍ଧାରରେ ବସିରହେ । ଅଳ୍ପ ବି ଖୋଜି ପାଏନା ।

ଏଣୁ ତେଣୁ ଭାବି ଭାବି ଘରକୁ ଫେରୁ ଫେରୁ ପ୍ରାୟ ପ୍ରତିଦିନ ଅନୁର ଡେରି ହୁଏ । ସେଥିପାଇଁ ସମୟ ସମୟରେ ବଡ଼ ଭାଇଠାରୁ ତାକୁ ଗାଳି ଶୁଣିବାକୁ ପଡ଼ିଥା'ଏ । କୈଫିୟତ ମଧ୍ୟ ଦେବାକୁ ହୋଇଥାଏ ।

ଦିନେ ରାତିରେ ଖାଉ ଖାଉ ବିଜୟ କହିଲା ଅନୁ ତୋର ବାହାଘର ମୁଁ ସ୍ଥିର କରୁଛି । ତୋର ମତ କ'ଣ ?

ଏ ବିଷୟରେ ମୋର ଅନୁକୂଳ ମତ ନାହିଁ ।

କାହିଁକି ?

ଆପଣ କ'ଣ ଜାଣନ୍ତି ନି — ବାପାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ଘରର ଯାହା ଅବସ୍ଥା, ସେଥିରେ......

— ସେଥିପାଇଁ ତୋ ମୁଣ୍ଡ ଖେଳାଇବାକୁ କେହି କହୁ ନାହାନ୍ତି । ମୁଁ ସୁକାନ୍ତକୁ ପଚାରି ତା ମତ ସ୍ଥିର କରିବି ।

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ଅନୁ ବିଜୁ ଭାଇ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ରହି କହିଲା ସୁକାନ୍ତ ବାବୁ ! !

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ହେବାର କିଛି ନାହିଁ · ମୋ ଦାୟିତ୍ୱ ମୁଁ ବୁଝୁଛି—।

ସୁକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କର ଏବେ ସୁଦ୍ଧା ଏ ବିଷୟରେ ସ୍ୱାଧୀନ ମତ ଦେବାର ଅଧିକାର ନାହିଁ ଭାଇ । ଘରେ ତାଙ୍କର ବାପା ଅଛନ୍ତି । ତେଣୁ ସେ ଆଗ ପ୍ରଥମେ ସ୍ଥିର କରନ୍ତୁ........କହି ଅନୁ ଚୁପ୍ ରହିଲା ।

ବିଜୟ ବି ଚୁପ୍ ରହିଲା । ବୁଝିଲା ଅନୁର ଅନ୍ତରର କଥା ।

ଅନୁ ପ୍ରକୃତିସ୍ଥ ହେଲା — ଲଜ୍ଜାରେ ମୁହଁ ତାର ପୋଡ଼ିଗଲା । କହୁ କହୁ ଅଜାଣତରେ ତା ପେଟ ଭିତର କଥା ବିଜୁ ଭାଇ ଆଗେ ଏତେ ଦିନକେ ଫିଟିପଡ଼ିଲା ।

ଛଅ

ଏତେ ଦିନ ପରେ ଅନୁର ଦମ୍ଭ ଭାଙ୍ଗିଲା । ମନ ତାର ନଇଁଲା । ତରଳ ବୁକୁ ଚହଲି ଗଲା । ଟାଣି ରଖି ପାରିଲାନି । ରକତ ମାଉଁସ ଭିତରର ପ୍ରକୃତି ହାତରେ ନିଜର ବିବେକକୁ ବଳି ଦେବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହେଲା ।

ନିରାଶାର ବଉଦ ଚାଙ୍କୁଣି ଦେଲେ ଆଶାର ସୂର୍ଯ୍ୟ ଦେଖାଗଲେ । ବାଳ ସୂର୍ଯ୍ୟର କିରଣରେ ମନ ତାର ପ୍ରଫୁଲ୍ଲିତ ହୋଇ ଉଠିଲା । ମନରେ ତାର ଗର୍ବ ଆସିଲା । ନାରୀ ହୋଇ ସେ ଆଜି ବିଜୟିନୀ ହୋଇ ପାରିଛି । ତା ନିକଟରେ ହାରିଛନ୍ତି ସୁକାନ୍ତ ବାବୁ ।

କାନ୍ଥରେ ବଡ଼ ଦର୍ପଣଟା ଝୁଲୁଛି । ତାର ଦେହରେ ତାର ପ୍ରତି ବିମ୍ବଟା ଝଲସି ଉଠୁଛି । ସୁନ୍ଦର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଲୋଭନୀୟ ଗଠନ । ସାଧାରଣ ଅଳଙ୍କାର ଭିତରେ ସେ ଯେପରି ଜଳି ଉଠୁଛି ଏଇ ଦେହ, ଏଇ ଯୌବନ, ସୁକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କ ପୁରୁଷ ମନକୁ ନୁଆଁଇଛି । ସେ ତାକୁ ଜୀବନ ସାଥୀ କରିବା ପାଇଁ ମତ ଜଣାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଗର୍ବରେ ଛାତି ତାର ଫୁଲି ଉଠିଲା---

ଅନୁ ଭାବିଲା---ସୁକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କ ବାପା ଜଣେ ପ୍ରଗତି ପନ୍ଥୀ ସଂସ୍କାରକ ବୋଲି ସେ ଜାଣେ । ସେ କେବେହେଲେ ପୁଅର ମତ ଉପରେ ପଦାଘାତ କରି ପୁଅ ମନରେ ଦୁଃଖ ଦେବେନି । ମନ ହରିଣୀ ତାର ଆନନ୍ଦରେ ଚଉମାର ବୁଲିବାକୁ ଲାଗିଲା । ସାଥୀ ଖୋଜି ବୁଲିଲା ।

ମୁକ୍ତ ଆଉ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବରେ ଏଣିକି ସୁକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କ ଭା ସଙ୍ଗେ ମିଶିବାର ସୁଯୋଗ ସେ ଦେଇଛି । ବଳୁ ଭାଇର ପ୍ରସ୍ତାବ ପରେ ମନରେ ଆସିଯାଇଛି ତାଙ୍କ ପ୍ରତି ମାୟା, ମମତା ଆଉ ସ୍ନେହ ।

ନୂଆ ମମତାରେ ଭୁଲି, ନୂଆ ଆଶାରେ---ଭବିଷ୍ୟତକୁ ବ ଅନୁ ଭୁଲିଯାଇଛି । ସ୍ୱାଧୀନତା ଅପେକ୍ଷା ବନ୍ଧନକୁ ସେ ଆଜି ଆପେ ଆପେ ସ୍ୱାଗତ କରୁଛି ।

ଯାତ

ରନ୍ତଲେଇ--ଅନୁଗୁଳର ଗୋଟାଏ ଅଖ୍ୟାତପଲ୍ଲୀ ଭୂଗୋଳ ପୋଥି ପତ୍ରରେ ଯାହା ନାମ ଦିନେ କେହୁ ସପନରେ ଦେଖି ନଥିଲେ - ସେଇ ରନ୍ତଲେଇ ଆଜି ଭାରତ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ତୀର୍ଥସ୍ଥାନ ହୋଇଛି । ସାମାନ୍ୟ ବାରବର୍ଷର ଗଉଡ଼ ଟୋକା ନେପାଳ ହୁଳୁମ ଔଷଧ ଦେଇ ଅସାଧ୍ୟ ରୋଗ ମାନ ଭଲ କରି ଦେଉଛି । ଏପରିକି ଯେ ଯେଉଁ ମନ ନେଇ ଯାଉଛନ୍ତି ସେମାନଙ୍କର ମନୋବାଞ୍ଛା ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେଉଛି । ଦେଶ ବାହାରରୁ ବି ଅଗଣିତ ଲୋକ ପିମ୍ପୁଡ଼ି ଧାର ପରି ନେପାଳୀ ବାବାଙ୍କ ଦର୍ଶନକୁ ବାହାରିଲେଣି । ପ୍ରତିଦିନ ଖବର କାଗଜରେ ରନ୍ତଲେଇ ବିଷୟରେ ନାନା ପ୍ରକାର ଅଦ୍ଭୁତ ଘଟଣା ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି ।

ଓଡ଼ିଶାର ପ୍ରତି ଘରେଘରେ ରନ୍ତଲେଇ ନେପାଳୀ ବାବାଙ୍କ ଅଦ୍ଭୁତ କାର୍ଯ୍ୟର ପ୍ରଶଂସା ସହ ବିଭିନ୍ନ ଆଲୋଚନା ଚାଲିଥାଏ ।

ଅମର ହେବାକୁ ଚାହିଁଥିବା ଭଗବାନଙ୍କର ଶ୍ରେଷ୍ଠ ସୃଷ୍ଟି

ସୃଷ୍ଟି ଗୁଣ୍ଡକୁ ମରଣ ମୁହଁରୁ ଫେରାଇବା ପାଇଁ ଡାକ୍ତର ସୁକାନ୍ତ ବାବୁ ଯାଇଛନ୍ତି । ସୁକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଲଳିତ ବାବୁ, ଶରତ ବାବୁ ମଧ୍ୟ ଯାଇଛନ୍ତି । ବିଜୁ ଭାଇର ପ୍ରସ୍ତାବ ପରେ ଦୁହିଁଙ୍କର ସଂପର୍କ ଠିକେ ନିକଟରୁ ନିକଟତର ହୋଇ ଉଠୁଛି । ଦିନକୁ ଦିନ ଜଣଙ୍କର ଜଣଙ୍କ ପ୍ରତି— ଲୋଭ, ମାୟା, ମମତା ଅସି ଯାଇଛି । ଏଇ ଲୋଭ, ମାୟା, ମମତା ମନରେ ଏପରି ଜମାଟ ବାନ୍ଧି ଯାଇଛି ଯେ ଦୁହେଁ ଦିନେ ସଞ୍ଜବେଳେ ଇହକାଳ ଓ ପରକାଳରେ ଜୀବନ ସାଥୀ ହୋଇ ରହିବାକୁ ଶପଥ କରିଛନ୍ତି ।

ବିଜୁ ଭାଇ ନେଇଛି ସୁକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କ ବାପାଙ୍କ ଦାୟିତ୍ୱ । ସୁକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କ ବାପା—ସମାଜକୁ ଡରିଯିବେନି । ସେ ଭଲକରି ଜାଣନ୍ତି ମଣିଷ ସମାଜ ତିଆରି କରେ କିନ୍ତୁ ସମାଜ ମଣିଷ ସୃଷ୍ଟି କରି ପାରେନା । ସେ ଯଦି ହଁ ଭରିଦିଅନ୍ତି- ତେଣିକି···

ତେଣିକି ଏ ଦୂରତ୍ୱ ଆଉ ରହିବ ନାହିଁ । ସୁକାନ୍ତ ବାବୁ ମେସ୍‌ରେ ନଖାଇ ତା ପାଖରେ ରହି ଖାଇବେ । ଦୁହେଁ ରୋଜଗାର କରିବେ । ଜୀବନର ପୂର୍ଣ୍ଣ ସାର୍ଥକତା ଆଣିବେ । କାଠି କୁଟା ଦେଇ ଗୋଟେ ଘରଟିଏ କରି ତାରି ଭିତରେ ଦୁହେଁ ରହିବେ । ଶିରି ଶିର ଶୀତରେ ଥରି ଉଠିବେ । ହାତ ବୁଲିବ ପରଶ ପାଇଁ । ଖରାଦିନେ ଆମ୍ବ ଗଛର ଛାଇ ତଳକୁ ଦୁହେଁ ବୁଲିଯିବେ । ଫୁଲ୍, ଫୁଲ୍ ବନରେ ବସିବେ । ସେ କଥା କହିବେ । ତାଙ୍କ ଜୀବନର ଅନୁଭୂତି । ଆଉ ଅନୁ ଚୁପ୍ ହୋଇ ତାଙ୍କ ପାଖରେ ବସି ଗପ ଶୁଣିବ । ତାଙ୍କ ହସରେ ହସିବ । ତାଙ୍କ କାନ୍ଦରେ କାନ୍ଦିବ । ଅଙ୍ଗ ପାଇଁ ପ୍ରତିଅଙ୍ଗ ଝୁରିବ । ତା ପରେ·· ······ଆନନ୍ଦରେ ଅନୁ ଆଉ ଥୟଧରି ବସି ପାରିନାହିଁ---ଅସ୍ଥିର ହୋଇ ସ୍ୱର୍ଗ ଭିତରେ ବୁଡ଼ି ବୁଲିଲା ।

ଆଖି ଆଗରେ ଦେଖାଗଲା ପୁଷ୍ପା; କୋଳରେ ତାଙ୍କ ପୁଅଟି । ନାଲି ଟୁକୁ ଟୁକୁ ଓଠ, ଫୁଲ୍କା ଫୁଲ୍କା ଗାଲକୁ ଫୁଲାଇ ଦେଇ ସେ ହସୁଛି ।

ପୋଷ୍ଟ ପିଅନ ବଢ଼ାଇ ଦେଲା ଖଣ୍ଡେ ଚିଠି । ପ୍ରାୟ ପ୍ରତି ସାତଦିନରେ ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ ପତ୍ର ସୁକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କ ଠାରୁ ଆସେ । କେତେଅଡ଼ୁ କେତେକଥା ନେଇ ସେ ଲେଖିଥାନ୍ତି । ଭବିଷ୍ୟତର ରଙ୍ଗୀନ ସ୍ୱପ୍ନ କେତେ ଦେଖିଥାନ୍ତି । ଅନୁ ପ୍ରତି ଚିଠିର ଉତ୍ତର ଦିଏ । ସରଳ ପ୍ରାଣ ତା'ର, ଦେହରେ ଅଛି ଲହଡ଼ିଭଙ୍ଗା ଯୌବନ । ବଳନ୍ତ ମାଉଁସର ଦେହ ଝାଳ ରଖି ପାରେନା, ମନକଥା ଖୋଲି ସବୁ କଥାର ଉତ୍ତର ଦିଏ ।

ଚିଠିଟା ଖୋଲି ପଢ଼ି ବସିଲା ଅନୁ । ସୁକାନ୍ତବାବୁ ଲେଖିଛନ୍ତି ଦୀର୍ଘ ଦୁଇପୃଷ୍ଠା ବ୍ୟାପୀ ବିରାଟ ଚିଠି ।

ଅନୁଗୁଳ

ଅନୁରାଧା ଦେବୀ,

ମୋର ଶୁଭେଚ୍ଛା ନେବ । ଭଲ ଅଛି । ଆଶାକରେ ଭଲରେ ଥିବ । ଗୋଟାଏ ପାହାଲ ସଂଧ୍ୟାର ଅବଗୁଣ୍ଠନ ତଳେ ତୁମକୁ ମୁଁ ଭଲ ପାଇ ବସି ବଡ଼ ଭୁଲ କରିଛି । ଆମ ଦୁହିଁଙ୍କର ପରସ୍ପର ପ୍ରତି ଏତେ ନିବିଡ଼ ଆକର୍ଷଣର ପରିଣାମ ଯେ ଏତେ ଶୀଘ୍ର ଏପରି ଦୁଃଖଦାୟକ ହେବ ତା ମୁଁ ଆଦୌ କଳ୍ପନା ସୁଦ୍ଧା କରି ପାରି ନଥିଲି । ତୁମେ ତ ଜାଣ ମଣିଷ ଗୋଟାଏ ସାମାଜିକ ଜୀବ । ସମାଜକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ସେ ଚଳି ପାରେନା । ବର୍ତ୍ତମାନ ତୁମ ଓ ମୋ ବିବାହ ଭିତରେ ସେଇ ସମାଜ ଖଣ୍ଡାଧରି ଠିଆ ହୋଇଛି । ଅନୁମତି ଦେଉନି । ତଥାପି ସମାଜକୁ ପରିତ୍ୟାଗ କରି ପାରେବ

ଠେଲ୍ ମୁଁ ତୁମକୁ ସଙ୍ଗରେ ଧରି ଗୋଟାଏ ନୂଆ ସମାଜର ପରି-
କଳ୍ପନା କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ତୁମକୁ ଧରି ଗ୍ଳଯିବା ଅଗରୁ ଅଉ
ଗୁଟ୍ଲେଟି ଅଖିରେ ଲୁହୁଧାର ଦେଖି ମୁଁ ସଂଖ୍ଯାଳ ବହି ପାରିବ
ନାହିଁ । ବାପା ମାଆଙ୍କର ସେଇ ଗୁରିଟା ଅଖି । କେତେ ଅଶା,
ଆନନ୍ଦ ମୋଠି ତାଙ୍କର ଅଛି । କୋଳରେ ଧରି ଦୁଧ ପିଆଇଲା
ବେଳେ ସେଇ ମା' ମୋର କେତେ ସ୍ବପ୍ନେଇ କଳ୍ପନା କରି
ନଥିବ ? କେତେ ଦୁଃଖ କଷ୍ଟରେ ସେଇ ବାପା ମୋତେ ମଣିଷ
କରି ନାହାନ୍ତି ? ସେମାନଙ୍କର ଏତେ ଅଶା ଆଉ ଅକାଂକ୍ଷାକୁ
ପାଦରେ ଠେଲି ଦେଇଗଲେ ବୁହେଁ କ'ଣ ସୁଖୀ ହୋଇ
ପାରିବା ? ତାଙ୍କ ମନରେ କଷ୍ଟ ନ ଦେବା ପାଇଁ ସବୁ କାମ ଏ
ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁଦ୍ଧା କରି ଅସିଛୁ । ତେଣୁ·····

ଏ ଚିଠି ଅଜ ତୁମ ପାଖକୁ ଲେଖିଲା ବେଳେ ଦୁଇ ଅଖିରେ
ମୋର ଲୁହ ପୂରି ଉଠିଛି । ମନରେ କୋହ ଉଠିଛି । ଅନୁଭବ ନ
କଲେ କେହି ସହଜରେ ବୁଝି ପାରିବେନି । ବିଜୟ ବାପାଙ୍କ
ପାଖକୁ ଅମ ଦୁହିଁଙ୍କର ପ୍ରସ୍ତାବ ନେଇ ଯାଇଥିଲା । ତା' ପରେ···
ବିଜୟ ନିକଟକୁ ତୁମର ଇତିବୃତ୍ତ ବିଷୟରେ ବାପା ଯେଉଁ ପତ୍ର
ପାଇଥିଲେ, ତା'ର ଅବିକଳ ନକଲ ତଳେ ଦେଲି ।

କଟକ

ପୂଜନୀୟେଷୁ,

ମୋର ଭୂମିଷ୍ଠ ନମସ୍କାର ଗ୍ରହଣ କରିବେ । ଅପଣଙ୍କର
ପ୍ରେରିତ ପତ୍ର ମୁଁ କାଲି ନରସିଂହ ଦ୍ବାରା ପେରି ପାଇଲି । ସେଥିରେ
ଅପଣ ବାର ଲୋକଙ୍କ ମୁହଁରୁ ବାରକଥା ଶୁଣି ପ୍ରକୃତ କଥା
ଜାଣିବା ପାଇଁ ମୋ ପାଖକୁ ଲେଖିଛନ୍ତି । ସାତ କଥାରେ ସତ୍ୟ

ଥିଲେ । ସୁକାନ୍ତ ଆପଣଙ୍କର ପୁଅ । ଆପଣ ତାର ଭବିଷ୍ୟତ
ଦେଖିବେ । ତେଣୁ ଅନୁର ଜନ୍ମ ନେଇ ଯାହା ଲେଖିଛନ୍ତି ତା' ମୁଁ
ପରିଷ୍କାର ଲେଖି ଜଣାଇ ଦେଉଛି । ଆପଣ ଯାହାକୁ ସାରା ଜୀବନ
ପାଇଁ କୁଳ ବଧୂ କରି ନେବେ ତା ବିଷୟରେ କିଛି ଲୁଚାଇ
ରଖିବାକୁ ମୁଁ ଉଚିତ୍ ମନେ କରେନି । ମୁଁ ଭଲକରି ଜାଣେ—
ସତକଥା ଦିନେ ନା ଦିନେ ପାତାଳରୁ ଫୁଟି ବାହାରିବ । ସତ୍ୟକୁ
ମିଥ୍ୟାର ଆବରଣ ଦେଇ ଢାଙ୍କି ରଖିଲେ ହାସ୍ୟାସ୍ପଦ ହେବାକୁ ହୁଁ
ହୁଏ । ଅନୁର ବାପା—ରାଜୀବ ଲୋଚନ ବାବୁଙ୍କର ମୋ ସହିତ
କଥାବାର୍ତ୍ତା ଓ ତାଙ୍କରି ଲିଖିତ ୨୦-୧ ର ଡାଇରୀର ଗୋଟିଏ
ପୃଷ୍ଠାର ଅବିକଳ ନକଲ ତଳେ ଦେଲି—ପଢିଲେ ସବୁ ଜାଣି
ପାଇବେ ।

ଷୋଡ଼ଏ ଜାନୁୟାରୀ ତାରିଖ ଗୋଟିଏ ସ୍ମରଣୀୟ ଦିନ
ହୋଇ ମୋ ଜୀବନରେ ରହିବ । ଭୁବନେଶ୍ୱରରେ ଅଶୋକାଷ୍ଟମୀ
ଭିଡ଼ । ରୁକୁଣା ରଥ ଦେଖିବା ପାଇଁ, ଆଉ ମରୀଚ କୁଣ୍ଡରେ
ଗାଧୋଇବା ପାଇଁ ରତ୍ନା ମୋତେ ବହୁତ ଦିନୁ ଲଗାଇ ଥାଏ ।
ମାଇପୀ ଲୋକ ସେ । ଯାହା ବୁଝିଥିବ ସେଇଆ । ତାକୁ ଅସି
ପଇଁତିରିଶ ଟପିଲଣି, ଗୋଟିଏ କାହିଁକି ଲଗେ ଲଗେ
ତିନୋଟି, ଚାରୋଟି ପିଲାଙ୍କର ମୁହଁ ଦେଖିଲଣି । କିନ୍ତୁ ଦେବକୀପରି
କାହାକୁ କୋଳରେ ଧରି ରଖି ପାରିଲାନି । ଏଥିପାଇଁ ମୁଁ ବହୁତ
ପ୍ରକାର ଚେଷ୍ଟା କରିଛି । କିନ୍ତୁ କୌଣସିଥିରେ କିଛି ହେଲାନି ।
ଶେଷରେ ସେ ଗୋଟାଏ ଜିଦ୍ ଧରିଛି, ଯେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଯିବ ।
ଚେମେଇ ମାଇପୀ କହିଛି ମରୀଚ କୁଣ୍ଡରେ ଗାଧୋଇଲେ ଦେହରୁ
ସକଳ ପାପ ଚାଲିଯାଏ । ଆଉ ଏହାପରେ ସନ୍ତାନ ଦୀର୍ଘଜୀବୀ ହୁଏ ।
ମନରେ ମୋର ଏଥିରେ ତିଳେମାତ୍ର ବିଶ୍ୱାସ ନଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ତା

ମାଇପୀ ମନରେ ଦୁଃଖ ନ ଆଣିବା ପାଇଁ କାଲିଠାରୁ ତାଙ୍କୁ ଧରିଆସି ଧର୍ମଶାଳାରେ ଥିଲି ।

ଆଜି ସକାଳୁ ମରୀଚିକୁଣ୍ଡ ନିକଟରେ ଭାରି ଭିଡ଼ । ଥାଳିପଛ ଗୁଲିଯିବ । ହଜାର ହଜାର ସ୍ତ୍ରୀଲୋକ, ବହୁ ଦୂରଦୂରାନ୍ତରୁ ମନରେ ନାନା ଆକାଂକ୍ଷା ଧରି ଆସିଥାନ୍ତି । ବଡ଼ୀଙ୍କୁ ସେ ଭିଡ଼ରେ ନେଇ ଠେକାଏ ପାଣି ମୁଁ ପଚିଶ ଟଙ୍କାରେ କିଣି ଆଣିଲି । ସେଇଥିରେ ରତ୍ନା ଗାଧୋଇ ପଡ଼ିଲା । ଭିଡ଼ରୁ ଆମେ ଦୁହେଁ ଫେରି ଆସିଲୁ । କଛିବାଟ ଆସିଛୁ, କେଦାରଗୌରୀ କୁଣ୍ଡକୁ ଯିବା ରାସ୍ତାରେ ଯେଉଁ ଟଙ୍କାଳିଆ ଆମ୍ବଗଛଟା ଅଛି, ତାର ତଳେ ଛୋଟ ପିଲାଟିଏ କାନ୍ଦୁଥିବାର ଦେଖିଲି । ଦୁଇ ବର୍ଷର କଅଁଳ ଶିଶୁଟିଏ । ତାହାକୁ ଖୋଜି ଖୋଜି ବଡ଼ ଅଥୟ ହୋଇ ପଡ଼ିଥାଏ । କେତେ ଲୋକ ସେବାଟେ ଯା'ଆସ କରୁଥାନ୍ତି, କିନ୍ତୁ କେହି ପିଲାଟି ଆଡ଼କୁ ଗୁହାଁ ନଥାନ୍ତି କି ତା କଥା ବୁଝି ପାରୁ ନଥାନ୍ତି । ଖଣ୍ଡିଏ ସାଧା ଫ୍ରକ୍ ଅଉ ପ୍ୟାଣ୍ଟ ପିନ୍ଧିଥାଏ । ମୋତେ ଦେଖି ବାପା ବୋଲି ଡାକି ଧାଇଁ ଆସି କୁଣ୍ଢାଇ ପକାଇଲା । ଆପଣା ଛାଏଁ ମୋ ହାତ ଦୁଇଟା ତାକୁ ଆଦରରେ ମୋ ଛାତି ଉପରକୁ ଟେକି ନେଲା । ତା'ର ଏ ଡାକରେ ସ୍ନେହ କାଙ୍ଗାଳ ମନ ମୋର ପୂରି ଉଠିଲା । ତା ପରେ ମୋ ମୁହଁକୁ ଭଲଭଲ କରି ଗୁହାଁ ପିଲାଟି ଭେଁ କରି କାନ୍ଦି ଉଠିଲା । ଅଟକ୍ନା ପାଇଲା । ପିଲାଟିର ପିଠି ଆଉଁସି ଦେଇ ପଚାରିଲି, ବାପାଙ୍କର ନାଁ କ'ଣ କୁନା ? ଦରବୋଲି ଭାଷାରେ ସେ କେବଳ କହିଲା 'ବାପା' । ଅଜ୍ଞାନ ଶିଶୁକୁ ସଙ୍ଗରେ ଧରି ଧର୍ମଶାଳାକୁ ଫେରିଲୁ । ବାଟରେ ରତ୍ନା କହିଲା, କାହାର ଝିଅଟି ଏଠି ବାଟହୁଡ଼ି ବୁଲୁଥିଲା । ତାକୁ ଖୋଜି ଖୋଜି ତା' ବାପ ମା' କି ଅଥୟ ହେଉ ନ ଥିବେ ? ତୁମେ ଯାଅ ଥାନାରେ ଡାଇରୀ କରିଦେଇ ଆସିବ... ।...

ଝିଅଟିକୁ ସଙ୍ଗରେ ନେଇ ଥାନାକୁ ଗଲି । ଡାଇରୀ ଧରି ଫେରିଲି । ଘରେ ପହଞ୍ଚି ରତ୍ନା ତାକୁ ଅଗେ ଅଣିଥିବା ଝୋଲାରୁ ଦଇଁଠା ଦ' ହାତରେ ଧରାଇ ଦେଲା । ଆଦର ସ୍ନେହପାଇ କଅଁଳ ଲତାଟି ପରି ପିଲାଟି ଆମ ଅଡ଼କୁ ଲୋଠାଇ ପଡ଼ିଲା । ପଛକଥା ସବୁ ଭୁଲିଗଲା । ଛୋଟ ଫ୍ରକ୍ ତଳେ ସେ ଗୋଟିଏ ହାର ପିନ୍ଧିଛି ବୋଲି ସେତେବେଳ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଆମର ନଜର ନ ଥାଏ । ରତ୍ନା ଫ୍ରକ୍ଟି ଖୋଲୁ ଖୋଲୁ ସେ ହାରଟି ଦେଖି ମୋତେ ଡାକ ପକାଇଲା । ମୁଁ ଯାଇଁ ଦେଖେ ଯେ ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦର ହାର, ଦେହରେ ଗୋଟିଏ ଦାମିକା ପଥର ଲାଗିଛି । ହାରଟି ପାଇଁ ଯେତେ ବିସ୍ମିତ ନ ହେଲି ବରଂ ବେଶୀ ହେଲି ପିଲାଟିର ଜୀବନ ପାଇଁ । ହୁଏତ ଅଳ୍ପ ସମୟ ଭିତରେ ଏଇ ହାରଟି ଲାଗି ତା ପ୍ରାଣ ଚାଲିଯାଇ ଥା'ନ୍ତା ।

ଆଜି ଦିନକ ଅପେକ୍ଷା କଲି । ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଥାନାରୁ କୌଣସି ପ୍ରକାର ଉତ୍ତର ନ ପାଇଲେ କାଲି ସକାଳୁ ବାରଟା ଗାଡ଼ିରେ ଘରକୁ ଫେରିବୁ ।

ରାତିରେ ରତ୍ନା ମୋତେ କହିଲା - ବୁଝିଲଣି - ଲିଙ୍ଗରାଜ ମହାପ୍ରଭୁ ଆମ ଦୁଃଖ ଶୁଣି ଏଇଟିକୁ ଆମ କୋଳକୁ ଦେଇଛନ୍ତି ।

ସେଦିନ ରାତିରେ ଝିଅଟିର ନାଁ ଦେଲୁ ଅନୁରାଧା ।

× × ×

ଅନୁର ଇତିବୃତ୍ତ ବିଷୟରେ ଯାହା ଜାଣିଲି ଲେଖିଲି । ଏଣିକି ଆପଣଙ୍କର ଇଚ୍ଛା । ମୋର ଏତିକି ଆତ୍ମ-ବିଶ୍ୱାସ ଅଛି ଯେ ସେ ଗୋଟିଏ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ବଂଶୀୟ କନ୍ୟା ।

ଆପଣଙ୍କର ମତାମତ ଅପେକ୍ଷାରେ ରହିଲି

ସ୍ନେହାଧୀନ

ବିଜୟ

ଏହି ଚିଠିଟି ପଢିସାରି ବାପା ନିହାତି ଅରାଜି ହୋଇ ମୋ ପାଖକୁ ଲେଖିଛନ୍ତି । ବିଜୟକୁ ମଧ୍ୟ ପତ୍ର ଦ୍ୱାରା ଜଣାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ବାପା ଯଦିଓ ଜଣେ ପ୍ରଗତିଶୀଳ ସଂସ୍କାରକ ଏବଂ ଗୋଟିଏ ନର୍ସକୁ ତାଙ୍କର କୂଳବଧୂ କରିବାରେ କିଛି ଆପତ୍ତି ନଥିଲା— କିନ୍ତୁ ତୁମର ବଂଶ ପରିଚୟ ନଜାଣି ସେ ଅରାଜି ହୋଇଛନ୍ତି । ସଂସାରର ତିକ୍ତ ଅନୁଭୂତିରେ ସେମାନେ ବୁଢ଼ା ହେଲେଣି । ଦୂର ଦୃଷ୍ଟିରେ କ'ଣ ଦେଖି ସେ ହୁଏତ ମନା କରିଛନ୍ତି । ଆଜି ଏ ବିଷୟ ତୁମ ପାଖକୁ ଲେଖିଲାବେଳେ ମନ ମୋର ବିଳପି ଉଠୁଛି । ବାପା ମାଙ୍କର ଏକମାତ୍ର ବାଧ୍ୟ ସନ୍ତାନ ହେତୁ ନିଜର ଇଚ୍ଛା ବିରୁଦ୍ଧରେ ମୁଁ ତାଙ୍କ ପ୍ରସ୍ତାବରେ ବାଧ୍ୟ ହୋଇ ରାଜି ହେଉଛି । କିନ୍ତୁ ଏକଥା ନିଶ୍ଚୟ, ତୁମର ବିବାହ ନହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ମୁଁ ଘର ସଂସାର ନକରିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରିବି ।

ଭାଗ୍ୟରେ କଷ୍ଟ ଭୋଗିବାକୁ ଥିଲେ ତାହା କେହି ନେଇ ପାରିବେନି । ଜୀବନର ପହିଲି ପ୍ରଭାତରେ ଯେଉଁ ସ୍ନେହ, ସୋହାଗ ତୁମଠାରୁ ପାଇ ଏ ହୃଦୟର ଗୋଟିଏ କୋମଳ ଅଂଶରେ ତୁମକୁ ସ୍ଥାନ ଦେଇଥିଲି, ତାହା ସବୁଦିନ ଲାଗି ତୁମ ପାଇଁ ଖାଲି ରହିବ । ମନେ ମନେ ଝୁରି ମରିବି । ଘର ସଂସାର କଲାପରେ ତୁମେ ଓ ମୁଁ ପିଲା ଛୁଆ ନେଇ ଚଳିବା ସିନା, କିନ୍ତୁ ସେ ଜୀବନରେ ତୃପ୍ତି ଆସିବନି କି ପୂର୍ଣ୍ଣତା ଆସିବ ନାହିଁ ।

ବିଶେଷ କିଛି ଲେଖିବାକୁ ହାତ ଚଳୁନି, ଆଜି ତୁମ ପାଖକୁ ଏପରି ପତ୍ର ଲେଖିବାକୁ ହେବ ବୋଲି ମୁଁ କଳ୍ପନା ସୁଦ୍ଧା କରି ନଥିଲି । ମୋର ଦୋଷ ପାଇଁ କ'ଣ ମୋତେ କ୍ଷମା ଦେବନି ?

ତୁମର ଦଗାଦିଆ
ଡାକ୍ତରବାବୁ

ଚିଠିଟା ପଢିସାରି ଥକ୍କା ମାରି ବସିଗଲା ଅନୁ । ଦୁନିଆଟା କ'ଣ ସେ କିଛି ବୁଝିପାରିଲାନି । ଚାରିଆଡ଼ ତାକୁ ଅନ୍ଧାର ଦିଶିଲା । ଭାବିଲା ସତୀ ସୀତାଙ୍କୁ ଜନକ ମାଟି ସିଆରରୁ ପାଇ ପାଳି ଆଣିଥିଲେ । ପାଟି ପିଣ୍ଡ ନଥିଲା ତାଙ୍କର । ଠିକ୍ ସେଇ ପରି ବାପା ତାର ତାକୁ ବାଟରୁ ପାଇ ପାଳି ଆଣିଛନ୍ତି ସୀତାଙ୍କୁ ବାହାହେବା ପାଇଁ ଜନକ ସ୍ୱୟଂମ୍ବର କଲେ । କେତେ ଅଜ୍ଞ, କେତେ ରାଜା, ମହାରାଜା ଆକୁଳ ହୋଇ ଦଉଡି ଆସିଲେ । ଶେଷରେ ଗୋଟାଏ ଝିଅ ପାଇଁ ଯୁଦ୍ଧ ଲାଗିଲା ପରି ଜଣ ଜଣଙ୍କର ବଳ, ଶକ୍ତି ସମର୍ଥ୍ୟ କଷାଗଲା । ଶେଷରେ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ହରାଇ ସୀତାଙ୍କୁ ପାଇଲେ ଶ୍ରୀରାମ । ଶିବଧନୁ ଭାଙ୍ଗିଲେ । ବିଜୟୀ ହେଲେ । ସେମାନେ ଦେବତା ହୁଅନ୍ତୁ ବା ମଣିଷ ହୁଅନ୍ତୁ ଲୋକେ ଏ କଥାକୁ ତ ବିଶ୍ୱାସ କରନ୍ତି ! ତାଙ୍କର ମୂର୍ତ୍ତିତଳେ ମୁଣ୍ଡ ଲଗାନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମୁଣ୍ଡ ଲଗାଇଲା ବେଳେ କେହି ତ ପଚାରନ୍ତି ନାହିଁ ଯେ ଦଶରଥ କିପରି ଗୋଟାଏ ଜାତି, ଗୋତ୍ର ହୀନା କନ୍ୟାକୁ ତାଙ୍କର କୁଳବଧୂ କରି ନେଲେ ? ଆଜି ଅନୁ ତାରି ପାଇଁ ଏଇ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠୁଛି କାହିଁକି ? କିସ ତ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ତା ପଥରୁ ହୁଡ଼ିନ—ପାଦ ତାର ଖସିନି ।

ସୁକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କର ଆଦୌ ଭୁଲ୍ ନାହିଁ । ଯାହା ସେ ଲେଖିଛନ୍ତି ତା ଅକ୍ଷରେ ଅକ୍ଷରେ ଠିକ୍ । ବାପା ମାଙ୍କର ଗୋଟିଏ ପୁଅ ହୋଇ ଯେଉଁ ମାନଙ୍କ ଲାଗି ସେ ଆଜି ଦୁନିଆରେ ମୁଣ୍ଡଟେକି ମଣିଷ ଭିତରେ ଜଣେ ବୋଲି ଗଣିତ ହୋଇ ପାରିଲେ, ସେଇ ବାପ ମା'ଙ୍କ ବୁକୁରେ ଗୋଇଠା ମାରି କାହିଁକିବା ତାକୁ ଜୀବନ ସାଥୀ ରୂପେ ଧରି ସଂସାର ସଂଗ୍ରାମକୁ ଡେଇଁ ପଡିଥାନ୍ତେ ?

କିଛି ଭାବି ପାରେନା ତେଣିକି········ଖାଲି ଏତିକି ଭାବେ, ଡାକ୍ତର ସୁକାନ୍ତ ଯାହା କରିଛନ୍ତି ଠିକ୍ କରିଛନ୍ତି ।

ପୁଣି ଅସୁସ୍ଥ ମନଟା ଗୁଣେଣ । ବାଜିଲା ଢୋଲାଇ ଉଠେ । ସ୍ମୃତିତଳେ ପଗ୍ରଣ ଲଟେ । ଭାବେ କାହିଁକି ସୁକାନ୍ତ ବାବୁ ଚାଲିଯାଇଛନ୍ତି, ତା ବିବାହ ପରେ ଘର ସଂସାର କରିବେ ? ଅଉ କି ସଂପର୍କ ଅଛି ତାସଙ୍ଗେ ତାଙ୍କର ? ତାଲାଗି କାହିଁକି ସେ ନିଜର ସବୁଜ ଜୀବନରେ ଶିରି ଶିରି ଶୀତକୁ ଡାକି ଆଣିବେ ? ନା ସେ ନିଶ୍ଚୟ ଲେଖି ଜଣାଇ ଦେବ ଯେ ତୁମେ ବିବାହ କର । ଜୀବନ ତୁମର ଜୟଯୁକ୍ତ ହେଉ । ସୁଖ ମୟ ହେଉ । ତୁମ ଯାତ୍ରା ପଥରେ ଦେବତା ପୁଷ୍ପ ଚନ୍ଦନ ବୃଷ୍ଟି କରନ୍ତୁ । ମୋ ଲାଗି ନିଜ ଜୀବନକୁ ପଳେ ପଳେ ନଷ୍ଟ କରି ବୁଢା ବାପ ମା'ଙ୍କ ଆଖିରେ କାହିଁକି ଲୁହ ଆଣିବ ? ସେମାନେ ତୁମକୁ ଜନ୍ମ ଦେଇଛନ୍ତି । ତାଙ୍କଲାଗି ତୁମେ । ତେଣୁ ତାଙ୍କ ସୁଖଲାଗି ନିଜକୁ ବଳିଦିଅ । ଆଗେ ବିବାହ କର

ଘଣ୍ଟାରେ ବାଜିଲା ନଅଟା । ନିରୁ ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ତନ୍ଦ୍ରା ଭାଙ୍ଗି ଗଲା । ଅଳସ ଗତିରେ ଅନୁ ଜିନିଷ ପତ୍ର ଧରି ବସାକୁ ବାହାରିଲା ।

ଆଠ

ରିକ୍‌ସାରୁ ଓହ୍ଲାଇ ପଡି ଅନୁ ଘର ଭିତରକୁ ପଶିଗଲା । ବେଡ୍ ରୁମ୍‌ରେ ଲୁଗା ପାଲଟୁଛି, ଦୀନା ପଚାରିଲା---ଦହି ଖାଇବାକୁ ବାଢିବି ?

ଚିଡ଼ି ଉଠି ଅନୁ କହିଲା---ସବୁତ ଖାଇ ସାରିଛୁ—ଆଉ ଖାଇବି କଅଣ ?

ଡରି ଡରି ଦୀନା ଚୁପ୍ ହୋଇ ସେ ଘରୁ ବାହାରିଗଲା ।

ଅନୁ ଭାବିଲା—ବିଚରା ବୁଢ଼ାଟାର କି ଦୋଷ ? ମୋ ମନରେ କଷ୍ଟ ହେବ ବୋଲି ସେ ଜାଣିଶୁଣି କଥାକୁ ଲୁଚାଉଛି । ସେ କ'ଣ ଏକା ? କେବଳ ପୁଷ୍ପାକୁ ଛାଡ଼ିଦେଲେ ତାର ପରି ବୋଉ ଅଉ ଗାଁର ସମସ୍ତ ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବ କଥାକୁ ଲୁଚାଉଛନ୍ତି । ସେଦିନ ସଂଧ୍ୟାରେ ପୁଷ୍ପା ଯାହା କହୁଥିଲା ତା ପ୍ରକୃତ ସତ୍ୟ । ସେଦିନ ସେ ସତ କହୁଥିଲା ବୋଲି ସେ ତା ଉପରେ ଅଭିମାନ କରିଥିଲା— ଘୃଣା କରିଥିଲା । ପ୍ରକୃତରେ ସେ ସେଇ ବଂଶର ରକ୍ତରୁ ଫୁଟି ଉଠିଛି । ତଥାପି ତ ସ୍ନେହ, ମାୟା, ମମତା କେଉଁଥିରେ ବାପା ବୋଉ ତାକୁ ଉଣା କରି ନାହାନ୍ତି । କାନ୍ଥରେ ଟଙ୍ଗା ହୋଇଛି ବାପାଙ୍କର ଫଟୋ । ଆଖି ପଡ଼ିଲା ଅନୁର । ବାପାଙ୍କ ଫଟୋକୁ ଚାହିଁ କହିଁ କହିଁ ହୋଇ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା । ମନେ ମନେ ଭାବିଲା— ଚୋର ଖଣ୍ଟଙ୍କ ହାତରେ ପ୍ରାଣ ଯାଇଥିଲେ ଭଲ ହୋଇଥାନ୍ତା ବାପା । ତୁମେ ତାହାଙ୍କ ଗୋଟାଏ ସାଉଁଣ୍ଟା ଫୁଲକୁ ଆଣି ସାଇତି

ରଖିଲ ? ଯେଉଁ ସାଉଁଣ୍ଟା ଫୁଲକୁ ଆଣି ସାଇତ ରଖିଥିଲ ତାକୁ ଆଜି କୌଣସି ଦେବତା ଗ୍ରହଣ କରୁ ନାହାଁନ୍ତି । ଏଇମିତ ଜୀଅନ୍ତା ଜଳବଳ ହେବା ଅପେକ୍ଷା ମରଣ କ'ଣ ଶହେ ଗୁଣରେ ଭଲ ନ ଥିଲା ?

ଆଉ ପାଖରେ ବାପାଙ୍କ ଫଟୋ ସାମ୍ନାରେ ଝୁଲୁଛି ବିଜୁଭାଇଙ୍କ ଫଟୋ । ହସ ହସ ମୁହଁ । ମୁଣ୍ଡରେ ଖଦଡ଼ ଟୋପି । ପ୍ରଶାନ୍ତ ଲଲାଟ । ଦୀପ୍ତ ନୟନ । ଆଉ ମୁହଁସାରା ଦାଢ଼ୀ ଘୋଟିହୋଇ ରହିଛି । ଜ୍ୟୋତି ବାହାରୁଛି । ଅନୁ ମୁହଁ ଫେରାଇ ଚିଡ଼ି ଉଠିଲା । ଭାବିଲା—ଅହେତୁକ ଝଡ଼ପରି ତୁମର କି ଦରକାର ଥିଲା ଆମ ପରିବାର ଭିତରେ ପଶିବାକୁ ? ଆମର ମଙ୍ଗଳ ସଙ୍ଗେ ତୁମର କି ସଂପର୍କ ଥିଲା ?

ସୁକାନ୍ତ ବାବୁ ଆଉ ମୁଁ, କିଏ କେଉଁଠି, କି ପ୍ରକାରରେ ଥିଲୁ ତାହା ତ ତୁମେ ଭଲଭାବରେ ଜାଣିଥିଲ । ଜାଣିଶୁଣି ଦୁଇଟା ବିପରୀତ ଦିଗକୁ ବହି ଯାଉଥିବା ନଈକୁ ଏକାଠି କରିବାକୁ ବସିଲ କାହିଁକି ? ଦୁଇଟା ତରୁଣ ବୁକୁରେ ଝଞ୍ଜା ଉଠାଇ ତୁମକୁ କି ଲାଭ ମିଳିଲା ?

ବିବାହ ନ କରିବାକୁ ମୁଁ ଆରମ୍ଭରୁ ଜିଦ୍ ଧରିଥିଲି । ମୋର ସେଇ ଅଟଳ ପ୍ରତିଜ୍ଞାକୁ ମାଟିରେ ଠେଲାଇ ଦେଇ କି ସୁଖ ପାଇଲ କହି ପାରିବ ? ଦୁଃଖରେ କାଇଁ କାଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦି ଉଠିଲା ଅନୁ । କହି ଉଠିଲା କୁହ—କୁହ ବିଜୁ ଭାଇ । ଜବାବ ଦିଅ । ପାହାଡ଼ ଶିଖରରୁ କୁଳୁ କୁଳୁ କରି ବହିଯାଉଥିବା ଝରଣା ବୁହାଇ ଦେଇ ତାଙ୍କର ଗତିପଥରେ ଗୋଟାଏ ମରୁଭୂମି ସୃଷ୍ଟି କଲ କାହିଁକି ? କି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ ତୁମର ଥିଲା ? ତୁମେ ଭଲକରି ଜାଣିଥିଲ ମୁଁ ଗୋଟାଏ ବାଟ

କଡ଼ର ସାଙ୍ଗୁଣ୍ଠା—ବାର ଅରକ୍ଷିତ ଗିଲ । ତଥାପି ଜାଣିଶୁଣି ତୁମେ ମୋ ଜୀବନକୁ ନେଇ ଖେଳି ବସିଲ କାହିଁକି ?

ଉତ୍ତେଜନାରେ ଅନୁର ମୁଣ୍ଡ ଓଜନ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛି ସେ ଖାଇବାକୁ ଗଲା ।

ମୁହଁରେ ଗୋଟାଏ ହାଲ୍କା ହସ ଫୁଟାଇ ଅନୁ କହିଲା—ଜାଣି ଶୁଣି ତୁ ସିନା କଥା ଲୁଚାଇଲୁ, କିନ୍ତୁ ସେ କଥା ଲୁଚି ପାରିଲା ନାହିଁରେ...।...

ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ଦୀନୁ ଅନୁ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ କହିଲା—କୋଉ କଥା ଦେଇ ? ମୁଁ ତ କିଛି ବୁଝି ପାରୁନି ।

ହସି ହସି ଅନୁ କହିଲା—ପ୍ରଥମେ ତୋରି ପରି ମୁଁ ମଧ୍ୟ ବୁଝି ପାରି ନ ଥିଲି ।

ଆହୁରି ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟରେ ଦୀନା ଅନୁ ମୁହଁକୁ ଚାହିଁ ରହିଲା ।

ବୁଝିପାରୁନୁ ? ଶୁଣିବୁ ମୋ ଜନମ ଇତିହାସ ? ସେ ଗୋଟାଏ ପୁରାଣରେ । ବାପା ଲେଖିଦେଇ ଯାଇଛନ୍ତି । ହସି ହସି ଅନୁ କହିଲା ।

କଥାର ସୁଅକୁ ବଦଳାଇ ଦେବାପାଇଁ ଦୀନା ବାହାରକୁ ଚାଲିଗଲା । ଅତୀତ ଘଟଣା ଗୁଡ଼ାକ ତା ଆଖିରେ ଜଳଜଳ ହୋଇ ଦେଖାଗଲା । ତାକୁ ଯେପରି ଜଣାଗଲା—ପୁଣି ରାଜୀବଲୋଚନ ବାବୁ ଫେରି ଆସିଛନ୍ତି । ହାତରେ ମହାପ୍ରସାଦ ଧରି ଜଣଜଣକରି ଘରର ସମସ୍ତଙ୍କୁ ନିମ୍ନମ କରାଇ ସାରି ତା ପାଖକୁ ଆସି କହୁଛନ୍ତି--ବୁଝିଲୁ ଦୀନୁ---କୋଡ଼ର କାଖର କରି ଏଇ ପିଲାଟିକୁ ମଣିଷ ତୁଇ କରିବୁରେ । ମୋର ଝିଅ ନୁହଁରେ ତୋହର ଝିଅ । ତୋତେ ଆଜିଠାରୁ ସମର୍ପି ଦେଇଛି । ବାଟେ କଡ଼ରୁ ସାଉଣ୍ଟି ଆଣିଛି ବୋଲି ଯେପରି ଝିଅ ମୋର ନ ଜାଣେ । କାଲି ଯେତେବେଳେ ଝିଅର

ମୁଣ୍ଡକୁ ହାତ ପାଇବ ଦେହରେ ଜ୍ଞାନ ଆସିବ ସେତେବେଳେ ସେ ଯଦି ଜାଣି ପାରିବ ଯେ ସେ ମୋ ଝିଅ ନୁହଁ ବୋଲି, କହିଲୁ କେତେ କଷ୍ଟ ତା ମନରେ ନ ଆସିବ ?

ପୁଣି-ଦେଖାଦେଲେ ଅନୁବୋଉ ଦଶମାସ ପେଟରେ ଧରି ନ ଥିଲେ ସୁଦ୍ଧା ସମସ୍ତେ ଡାକନ୍ତି ଅନୁବୋଉ । ଗାଁର ମାଇନର ସ୍କୁଲ ପାଶ୍ କରି ଅନୁ ଯେତେବେଳେ କଟକ ନର୍ସିଙ୍ଗ୍ ପଢ଼ିବାକୁ ଆସିଲା ସେତେବେଳେ ସେ ଦୀନୁକୁ କହିଛନ୍ତି ଦୀନୁ, ପିଲା ଝିଅଟା ମୋର, କିଛି ଜାଣେନା । ଖାଇସାରି ହାତଧୋଇ ଆସେନା । ବୋର୍ଡ଼ିଙ୍ଗ୍‌ରେ ରହି କିପରି ଚଳିବ ସେ ? ତୁମେ ଯାଅ, ତାକୁ ବୋର୍ଡ଼ିଙ୍ଗ୍‌ରେ ରଖି ତାର ସବୁ ସୁବିଧା କରିଦେଇ ଆସିବ ।

ଅନୁ ପାଶ୍‌କରି ଚାକିରୀ କରିବାକୁ ବାହାରିଲା । ସାଙ୍ଗରେ ମୁରବୀ ହୋଇ କିଏ ଯାଇ ରହିବ ଭାବେଣି ପଡିଲା । ପିଲା ଝିଅ ଆଉ ନୁହେଁ ଅନୁ । ବୟସ ଆସିଛି । ଏଇ ସମୟଟା ଉଡ଼ୁରିବା ବେଳ । ଟିକେ ସାବଧାନ ନ ହେଲେ ଆଖି ନ ଦେଲେ – ଆଖି ପିଛୁଡ଼ାକେ ଗୋଡ଼ ଖସିଯିବ । ଲେଉଗୁଡ଼ କହୁଣୀକୁ ବୋହି ଯିବ । ଭାବିବାକୁ ଆଉ କିଛି ନ ଥିବ । ତରଳ ମନରେ ଗୋଟାଏ ବନ୍ଧ ବାନ୍ଧିବା ଦରକାର । ନ ହେଲେ ଯୁଆଡ଼େ ଇଚ୍ଛା ସେଆଡ଼େ ବୋହିଯିବ ।

ଶେଷରେ ଠିକ୍ ହେଲା ଦୀନା । ସେଇ ଯିବ । ଶକ୍ତି, ସାମର୍ଥ ନାହିଁ । ବୁଢ଼ା ସେ କାମକୁ ପାରିବ ନାହିଁ । ଏଥିପାଇଁ ରାଜୀବ ଲୋଚନ ବାବୁ ତାକୁ ପଠାଇ ନ ଥିଲେ । ପଠାଇଥିଲେ ଏହି ଆଶାରେ ଯେ କୋଉଁରି ଖାଇବ କରି ଏଣ୍ଟିକି ଏଡ଼େଟିଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଯେ ପାଳି ଆଣିଲା ସେଇ କେବଳ ଝିଅର ଭଲମନ୍ଦ ଦେଖି ପାରିବ । ବେଳ ପଡିଲେ ପଦେ ଆକଟ କରି କହି ପାରିବ । ଲୋକ

ଦେଖି ପେଟପୂରା ଗଣ୍ଡେ ଖାଇବାକୁ ଦେବ । ଘରର କବାଟ ଫିଟି ରହିବ । ଦାଣ୍ଡ ଘାଟକୁ ମୁରବୀହୋଇ ଚଳିଲେ; ଦାଣ୍ଡଲୋକେ ପଦେ ଅଧେ ଭରସି କରି କହିବାକୁ ଭୟ କରିବେ ।

ସେଇଦିନୁ ଦୀନା ଭିଟିକରେ । କେବେ କମତ ଦେଇ ସାଙ୍ଗରେ ପାଦଦିଏ ନରଣ ପୁରରେ ।

ସେହି ଦେଇ ଆଜ ତାକୁ ଅବିଶ୍ୱାସ କରିଛନ୍ତି । ଯେତେ ଖୋଲତାଡ଼ ପନ୍ତୁରିଲେ ସୁଦ୍ଧା ସେ ଯେତେବେଳେ ପୁରୀ ମହାର୍ଦ୍ଦ ଛୁଇଁ ନିୟମ କରିଛି ସେତେବେଳେ କମିତି କହିଦେବ ଭଲ ? ଯେତେ ପାଠ ପଢ଼ି ଗୃହକରୀ କଲେ, ଶହହଜାର ରୋଜଗାର କଲେ ସୁଦ୍ଧା ସେ ସେଇ ପିଲା ତା ଆଖିରେ ।

ଅନୁ ଡାକିଲା ଦୀନୁ ପାଣି ଦେଇ ଯା ।

ପାଣି ଦେଇ ଆସିଲା ଦୀନା ଭାବନାରେ ତା'ର ବାଧା ପଡ଼ିଲା ।

ଖଣ୍ଡେ ବହି ଧରି ଅନୁ ପଢ଼ିବାକୁ ବସିଲା । ହାଲୁକା ମନରେ ନିନା ନିଦ ଆସିବା ପାଇଁ ଲଘୁ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରୟୋଜନ, କିନ୍ତୁ ....

ବହିଟା ଛାତି ଉପରେ ପଡ଼ି ରହିଲା କିନ୍ତୁ ଅନୁ ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲା—ତା ଜୀବନରେ ଏ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ହେଲା କାହିଁକି ? ସଂସାରରେ ମଣିଷଟିଏ ହୋଇ ବଢ଼ି ଆସିଲା ଅଥଚ ତାର ବାପା, ମା'ଙ୍କୁ ଚିହ୍ନି ପାରିଲା ନାହିଁ । ଡାକୁର ମନେ ପକାଇ ତା'ର ଜନ୍ମ କଲା ବାବା, ମା'ଙ୍କ ଆଖିରୁ କେତେ ଲୁହ ବହି ନଥିବ ବା ବହୁ ନଥିବ ? ଗାମରୁ ଯେତେବେଳେ ଦୁ ପ୍ରାଣୀ ଅବସର ପାଉଥିବେ, ନିଶ୍ଚୟ ତା' କଥା ନେଇ ପରସ୍ପରେ ଆଲୋଚନା କରୁଥିବେ । ବାଘ, ସାପ କି ଚୋର, ତସ୍କରଙ୍କ ହାତରେ ତା ପ୍ରାଣ ଗଲାବୋଲି ଆକୁଳ

ହୋଇ ତାଙ୍କ ଆଖିରୁ କେତେ ଲୁହ ଗଡ଼ି ଆସୁ ନ ଥିବ । ଅଥଚ ସେ ଏଇଠି ବଞ୍ଚିଛି କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ତାକୁ ଚିହ୍ନନ୍ତି ନି ।

ସେ ଯଦି ଆଜି ତାଙ୍କ କୋଳରେ ବଢ଼ି ଆସିଥାନ୍ତା ତେବେ······ତେବେ ଆଜି କାହାର କୂଳବଧୂ ହୋଇ ଏତେବେଳକୁ ହେପାଇ ସାରି ପିଲାଛୁଆ ନେଇ ସଂସାର କରୁଥାନ୍ତା । ନାରୀ ଜନମ ତାର ସାର୍ଥକ ହୁଅନ୍ତାଣି । କେଉଁ ବାପା ମାଅ ଯେଉଁମାନେ ଅନ୍ତ ଫଟେଇ ଜନମ ଦେଇଥାନ୍ତି । ସେମାନେ ଝିଅକୁ ଖଣ୍ଡେ ରୁଟି ଆଉ ବକଟେ କନା ପାଇଁ ଦାଣ୍ଡକୁ ଠେଲିଦେବେ ? ଝିଅ ମୋର ସ୍ୱାଧୀନ, ସ୍ୱାବଲମ୍ବୀ ହେବାର ଦୋହାଇ ଦେଇ ସେମାନେ ଝିଅ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିବେ ? ବାପାଙ୍କର ପ୍ରକୃତ ସ୍ନେହ ଥିଲେ ସେ ଆଜି·······

ଆଖିରେ ତାର ଲୁହ ପୂରି ଉଠିଲା । ଲୁହ ଛଳ ଛଳ ଆଖିରେ ବାପାଙ୍କ ଫଟୋକୁ ଚାହିଁ ସେ ଶିହରି ଉଠିଲା । ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛି ସେ ଅସ୍ଥିର ହୋଇ କହି ଉଠିଲା ବାପା ମୁଁ ଭୁଲ୍ କରିଛି । ମତେ ଦଣ୍ଡ ଦିଅ । ଶାସ୍ତି ଦିଅ । ତୁମପରି ଲୋକକୁ ମୁଁ ଅବିଶ୍ୱାସ କରିଛି । ମନରେ ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାର ଭାବିଛି । ମତେ ଶାସ୍ତି ଦିଅ । ରାସ୍ତା କଡ଼ରୁ ତୁମେ ଯଦି ମୋତେ ଗୋଟାଇ ଆଣି ନ ଥାନ୍ତ, ତେବେ ଆଜି ହୁଏତ ମୋର ଅବସ୍ଥା କ'ଣ ହୋଇ ଥା'ନ୍ତା — କିଏ କହି ପାରିବ ?

ଆଉ ତେଣିକି ଭାବି ପାରେନା ଅନୁ ତାକୁ ଯେପରି ଜଣାଯାଏ । ବାପା ଖୁବ୍ ମନ ଦୁଃଖରେ କହୁଛନ୍ତି ସୃଷ୍ଟି କାଳବେଳେ ମା, ଅନୁ; ଭଗବାନଙ୍କର ବି ଭୁଲ୍ ରହିଯାଇଛି । ତୁ ଦେଖ୍ । ଚନ୍ଦନ ପରି ମୂଲ୍ୟବାନ ଆଉ ସୁବାସିତ ଗଛରେ ସେ ଫୁଲଟିଏ ରଖିଲେନି । ଆଖୁ ଗଛକୁ ଏତେ ମଧୁର କରି ତାହାଁରେ ଫଳଟିଏ ସର୍ଜିଲେ

ନାହିଁ । ଅମୃତକୁ ଶାପୁର୍ଣ୍ଣ ଚନ୍ଦ୍ରକୁ ତିଆରି କଲେ ସିନା ସେଥିରେ କଳଙ୍କ ଦାଗ ରଖିଲେ । ଶୋଷୀର ଶୋଷ ନିବାରଣ କରିବା ପାଇଁ ସମୁଦ୍ରର ସୃଷ୍ଟି କରି ତହିଁରେ ଲୁଣ ଭରି ଦେଲେ । ଶେଷରେ ଏତେ କମନୀୟ, ଲୋଭନୀୟ, ଅତି ସୁନ୍ଦର ଗୋଲାପ ଫୁଲରେ ମଧ୍ୟ ସେ କଣ୍ଟାକୁ ଖଞ୍ଜି ଦେଲେ । ମୁଁ ତ ସାର ସୃଷ୍ଟିକର ମଣିଷଟିଏ । ସଂସାରରେ ମଣିଷ ପରି ମଣିଷଟିଏ କରି ଠିଆ କରାଇଲି । ମୁଣ୍ଡରେ ଭାବିବାକୁ, ମନରେ ଚିନ୍ତିବାକୁ ଜ୍ଞାନ ଦେଲି । ସବୁ ଗୁଣରେ ତୋତେ ଅଳଂକୃତା କଲି । କିନ୍ତୁ ଗୋଟିଏ ବିଷୟ କରି ମୋର କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ପୂର୍ଣ୍ଣ କରି ପାରିଲି ନାହିଁ । କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ଅପୂର୍ଣ୍ଣ ରହିଲା । ଏତେ କରି ସିନା ନ କରିବା ସଙ୍ଗେ ସମାନ ହେଲା । ବାପା ମୁଁ ତୋର—କେତେ ଗୋଇଠା ଏଇ ଛାତି ସହିଛି । କେତେ ଅଳି ଅଝଟ ଏଇ ମୁହଁରେ ସମାଧାନ କରିଛି । ଅଥଚ ତୋ କଅଁଳ ପାଦର ଗୋଇଠାର ପ୍ରତିଶୋଧ ନେବା ପାଇଁ ଆଉ ଦଉଛି କଅଁଳ ପାଦ ମୁଁ ତୋ କୋଳରେ ସୃଷ୍ଟି କରି ପାରିଲିନି । ଏଇଟି ମୋର ଭୁଲ୍ ରହିଯାଇଛି ତା ମୁଁ ମାନୁଛି । ସଂସାରର ରକ୍ଷଣଶୀଳତା, ଅନ୍ଧାନୁଶରଣ ଓ ବୃଥାଡ଼ମ୍ବର ଭିତରେ ମୁଁ ଦିଗ ହରା ହୋଇ ପଥ ପାଉନି । ହାରି ଯାଉଛି । ସେଥି ପାଇଁ ତୋର ବିବାହ ନେଇ ବିଜୁର ସାହାଯ୍ୟ ଲୋଡ଼ିଛି । ତାକୁ ଅନୁରୋଧ କରିଛି ତୋର ପରି ବିଜୟ ମଧ୍ୟ ମୋ ରକ୍ତରୁ ସୃଷ୍ଟି । ତଥାପି କାହୁଁ ଅପେକ୍ଷା ତାକୁ ମୁଁ ବଡ଼ ବୋଲି ଦେଖେ । ସେ ଯେଉଁ ଦାୟିତ୍ୱ ନେଇଛି—ତାକୁ ଶେଷ କରିବା ପାଇଁ ସେ ଅପ୍ରାଣ ଚେଷ୍ଟା କରିବ । ଏ ସାହସ, ଏ ଧୈର୍ଯ୍ୟ ତାର ଅଛି । ମୁଁ ବିଶ୍ୱାସ କରୁଛି । ତୁ କହିଲୁ ତା ଘର ଗୋଟାଏ ସ୍ପଷ୍ଟବାଦୀ ପୁରୁଷ ତାର କି ଦରକାର ଥିଲା ଆମ ଦୁଃଖ ସୁଖରେ ଭାଗୀ ହେବା ପାଇଁ ? ତୁ ତ କଟକରେ ରହିଲୁ । ତେଣେ ବୋଉ ଏକା ଆଜି

ବାସ୍ତୁ ପିଲା । ପିଲା—ନିହାତି ପିଲା । ସେଥିରେ ଘରର କମବାଣ ଅଛି, ଆମଦାନୀ ଭଳେ କାପର ? କିଏ ସେ କଥା ବୁଝେ ? କେବେ ଭାବିଛୁ ? ଦେଶର ଅଗଣିତ ଅସହାୟ, ଲୁଣ୍ଠିତଙ୍କର ସେବା କରି ଯେଉଁ ଟିକିଏ ସମୟ ମିଳେ ସେତିକି ସେ ଆମରି ପରିବାର ପଛରେ ଖଟାଏ । ତୁ କଳ୍ପନା କରି ପାରୁଛୁ ଯେ ପର ପାଇଁ କିଏ ଆଜି ଏ ସ୍ୱାର୍ଥ ତ୍ୟାଗ କରି ପାରିବ ବୋଲି ।

ମୋର ବିଶ୍ୱାସ ଅଛି ତୁ ସଂସାର ସଂଗ୍ରାମରେ ନିଶ୍ଚୟ ଜୟ ଲାଭ କରିବୁ । ଦେବତା ନିଶ୍ଚୟ ତୋର ଯାତ୍ରା ପଥରେ ପୁଷ୍ପ ଚନ୍ଦନ ବୃଷ୍ଟି କରିବେ

ଚମକି ଉଠିଲା ଅନୁ କ'ଣ ଭାବୁ ଭାବୁ ସେ ଅସି କ'ଣ ଭାବି ବସିଲାଣି ।

ମୁହଁରୁ ଲୁହ ପୋଛୁ ପୋଛୁ ହାତରେ ବାଜିଲା ସୁନାର ନେକ୍‌ଲେସ୍‌ଟା । ଇଲେକ୍‌ଟ୍ରି ଆଲୁଅରେ ଜକ ଜକ କରି ଉଠିଲା ତା ଦେହର ପଥରଟା । ......

ପଥରଟାକୁ ଦେଖି ଅନୁ ଭାବିଲା—ଏଇ ପଥରଖଣ୍ଡି, ଏଇ ସୁନାହାରଟା, ଦିନେ ତାର ଜୀବନ ନେଇଥାନ୍ତା । ଆଜି ଅଜି ଏଇ ପଥର ଲାଗି ସେ ଜୀଅନ୍ତା ଜଳବଳ ହୋଇ ମରୁଛି । ଏଇ ପଥର ଖଣ୍ଡି ଯେଉଁ ବାପା ଦେଇଛନ୍ତି ତାକୁ ଦୁଇବରଷ ପରେ ସେ ଆଉ ତା ମୁହଁ ଦେଖିବାକୁ ପାଇନାହାଁନ୍ତି । ଏଇ ହାରଟି ପିନ୍ଧାଇ ତା ମୁଣ୍ଡରେ ସୁନ୍ଦା ପାରି ସେଦିନ ମା ତାକୁ ଅଶୋକାଷ୍ଟମୀ ଯାତ୍ରା ଦେଖାଇଆଣିଥିଲେ । ସେ ତିନିବରଷ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗୃହ ମୃତ ସବୁ କରିଛନ୍ତି । କେତେ ଗୋଇଠା ସହିଛନ୍ତି । ସେଇ ଦୁହିଁଙ୍କର ସ୍ମୃତି ଏଇଟା । କେତେ ସହାଗ, ସ୍ନେହ, ଆଦର ଏଇ ପ୍ରାଣହୀନ ପଥର ଖଣ୍ଡି କରେ ଲାଗିରହିଛି । ତା ପଛରେ ଏ ପଥର ଖଣ୍ଡିଏ ନୁହେଁ,

ଗୋଟିଏ ଫୁଲର ମୁଣ୍ଡା । ନା—ନା ତା ଜୀବନ ଠାରୁ ଏଇ ଖଣ୍ଡିକର ମୂଲ୍ୟ ଅଧିକ । ଏହାକୁ ତାର ଜୀବନ ଦୀପ ଲିଭିଲା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ହାତଛଡ଼ା କରିବ ନାହିଁ । ଅଶ୍ରୁରେ ଧୋଇ ଆନନ୍ଦରେ ନିତି ଦେଖୁଥିବ । ତାର ଆଦରର ବାପା, ମାଆ —ଏଇ ଖଣ୍ଡିକରେ ବଞ୍ଚି ରହିଛନ୍ତି । ମରି ନାହାନ୍ତି—ହଜି ଯାଇ ନାହାଁନ୍ତି ।

ଆଖି ପଡ଼ିଲା କାନ୍ଥର ଫଟୋ ଉପରେ—ବାପା ହସି ଉଠୁଛନ୍ତି ।

ଆଖି ବୁଜି ଶୋଇ ରହିବାକୁ ଅନୁ ଚେଷ୍ଟା କଲା ।

ଘୁଇ ନିଦ ମାଡିଆସୁଛି, ଅନୁ ସପନ ଦେଖିଲା— ସୁକାନ୍ତ ବାବୁ ବନ୍ଦେଲେଇ ଭଉଣିରୁ ଫେରି ଅସିଛନ୍ତି । ମୁହଁ ଶୁଖି ଯାଇଛି । ନିହାତି ଉଦାସିଆ ଦିଶେ । ମନ ଶୁଖାଇ ସେ କହୁଛନ୍ତି ଅନୁ ଦେଖ ଭୁଲ୍ ବୁଝିଛ ମୋତେ ? ମୋର ଦୋଷ କ'ଣ ?

ରାଗରେ ଚିତ୍କାର କରି ଉଠିଲା ଅନୁ, ଦୋଷ ତୁମର ନୁହେଁ, ଆଉ କ'ଣ ମୋର

ପାଟିଶୁଣି ଦାଦା ଦୌଡ଼ି ଅସିଲେ । ରୁମ୍ ଭିତରକୁ ପଶିଯାଇ ଅନୁକୁ ଜୋର୍‌ରେ ହଲାଇ ଦେଇ କହିଲେ – ଦେଈ ! ଦେଈ ସୁ—

ଚମକିପଡ଼ି ଉଠିବସିଲା ଅନୁ । କହିଲା, କ'ଣ କରେ ?

–କ'ଣ ସପନ ଦେଖିଲୁ ଦେଈ ଯେଉଁ ମନାକଲେ, ତୁମେ ବାଉ ଘେଙ୍କ କଥା କାନରେ ପୂରାଅନା—ମନକୁ ଫୁର୍ତ୍ତି କର । କାହିଁକି ବୁଝା କଥାଟା କିଏ ଶୁଣିବ । ବେଳ ସଅଳରେ ଗଣ୍ଡେ ଖାଇଲା ଟିକେ ଶୋଇବା ତୁମଦେଇ ଆଉ ହେଲନା । ଘରକଥା ଯାହା ଉହୁଛି, ତା ମାଆ ହେବବା ବୁଝୁଛନ୍ତି । କିଏ ତୁମକୁ କହୁଛି ଏସବୁ କଥାରେ ମନଦେବାକୁ ? ଭାବି ଭାବି ଏ ଦଶା ହେଉଛ କ'ଣ ହେଲଣି ?

ମୀନା ମୁହଁରୁ କଥା ଛଡ଼ାଇ ନେଇ ଅନୁ କହିଲା ଯା, ତୁ ତୋର ଶୋଇବୁ । ତୋର ଏତେ ବିଷୟରେ ମୁଣ୍ଡ ଖେଳାଇବାକୁ କେହି କହୁନାହାଁନ୍ତି । ଯା ଶୋଇବୁ ।

ମୀନା ଚାଲିଗଲା ।

ଅନୁ ଭାବିବାକୁ ଲାଗିଲା—ଦୋଷ ସୁକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କର ନୁହେଁତ, ଅଉ କ'ଣ ତାର ? ବୁକୁଭରା ପୀରତି ଧରି କିଏ ଆଗ ଆସିଥିଲା ? ନାରୀତତ୍ତ୍ୱ ଚୋରି କରି ଶେଷରେ ତାକୁ ଜୀବନ ସାରା କାଳପୋଡ଼ ମାରିବାକୁ କିଏ ତୁମକୁ କହିଥିଲା ? ତୁମେ କ'ଣ ତୁମର ବାପ, ମା ଅଛନ୍ତି ବୋଲି ଜାଣିନଥିଲ ? ସେମାନଙ୍କର ମତ ଗତ ତୁମେ କ'ଣ ବୁଝିନ ? ସବୁ ଜାଣି ଶୁଣି ତୁମେ ଏ ସ୍ୱୀକୃତ ଦେଇଥିଲ ତାହୁଁ କି ? ତୁମର ବଜୁଭାଇ ସାଥୀରେ ମୋ ବସାକୁ ଆସିବା କି ଦରକାର ଥିଲା ? ଗୋଟାଏ ନିରୀହ କିଶୋରୀ ଜୀବନ ସହିତ ଖେଳ କରି ଶେଷରେ କହି ବସିଲ, ଏଥିରେ ମୋର ଦୋଷ କ'ଣ ?

ନା—ତାଙ୍କ ପତ୍ରର ଉତ୍ତର ତାଙ୍କୁ ସେ ଲେଖି ଜଣାଇ ଦେବ । ଉତ୍ତେଜିତ ହୋଇ ଅନୁ ସୁକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କ ପାଖକୁ ଲେଖିବସିଲା—

କଟକ

ପ୍ରିୟ ଡାକ୍ତର ବାବୁ,

ମୋର ଭକ୍ତିର ନମସ୍କାର ଗ୍ରହଣ କରିବେ । ଆଶାକରେ ଭଲରେ ଥିବେ । ଆପଣ ଭାବିଛନ୍ତି ଯେ ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ପତ୍ର ପାଇ ରାଗ କରିଛି । ମୁଁ ଆପଣଙ୍କ ଉପରେ ରାଗ କରିନାହିଁ, କରିଛି ମୋ ଭାଗ୍ୟ ଉପରେ । ମୋତେ ଦିନେ ଆପଣ ଆଶା ଦେଇଥିଲେ । ଆଜି ବୁଝୁଛି ସେ ସବୁ ଆପଣଙ୍କ ଛଳନା । ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟ ବି ହେଉନି । ଏତ ଦୁନିଆର ନିତିଦିନିଆ ଘଟଣା । ତେବେ ଆଜି ମୋ ମନରେ ଏତିକି

କଷ୍ଟହୁଏ ଯେ ଆପଣଙ୍କ ମନରେ ଯଦି ଏଇଆ ଥିଲା, ତାହା ହେଲେ ଆଗରୁ ଜଣାଇ ଦେଇ ଥିଲେ କି କ୍ଷତି ବା ଆପଣଙ୍କର ହୋଇଥାନ୍ତା ? ଜଣାଇ ଦେଇ ଥାନ୍ତେ, ତାହାରେ କ'ଣ ଥିଲା ! ମୁଁ ତ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସୁଦ୍ଧା ଚିର କୁମାରୀ ହୋଇ ରହିବାର ବାସନା ମନରୁ ତେଜି ନାହିଁ । ଛାଡ଼, ଯାହା ହୋଇ ଯାଉଛି ସେ ସବୁ ମୋର ଭାଗ୍ୟ ।

ଭଗବାନ ଯାହା କରନ୍ତି ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ । ଆପଣଙ୍କର ମାନ ସମ୍ମାନରେ ମୁଁ କେବେ ହେଲେ ବାଧା ଆଣିବି ନାହିଁ । ମୋର ଶେଷ ଆଶା ଟିକକ ଗୁଲିଗଲା । ଖୁବ୍ ଭଲ ହୋଇଛି । ମନୁଷ୍ୟ ଆଶାକୁ ନେଇ ବଂଚିରହେ । ମୁଁ ଏଣିକି ମୋ ଭାଗ୍ୟକୁ ନେଇ ବଂଚି ରହିବି । ତାହାକୁ ଦୋଷ ଦେବି କାହିଁକି ?

ଦୁଃଖିତ ହେଲି । ଆପଣ କାହିଁକି ଏ ହତଭାଗିନୀ ପାଇଁ ଆପଣଙ୍କର ସୁନାର ଭବିଷ୍ୟତକୁ ନଷ୍ଟ କରିବେ ? ଆପଣ ବିବାହ କରନ୍ତୁ । ବୃଦ୍ଧ ବୟସରେ ବାପ, ମା'ଙ୍କ ମୁହଁରେ ଫୁଟାନ୍ତୁ ହସ । ତାଙ୍କ ଅନ୍ତରରୁ ଆପଣଙ୍କ ମଙ୍ଗଳ ପାଇଁ ଆଶୀର୍ବାଦ ଧାରା ଝରି ଗୁଲୁ । ଦେବତା ଆପଣଙ୍କ ଯାତ୍ରା ପଥରେ କୁସୁମ ବୃଷ୍ଟି କରନ୍ତୁ । ଘର ଆପଣଙ୍କର ହସି ଉଠୁ । ଆପଣଙ୍କ ଆନନ୍ଦରେ କ'ଣ ମୋର ଉପଭୋଗ କରିବାର କିଛି ନାହିଁ ?

ଜନମ ଦୁଃଖିନୀ—ନିରମାଖୀ ଟାକୁ ଭୁଲିଯିବେ । ମୁଁ ବଡ଼ ଅନୁତପ୍ତା ଆଜି । ନିଜର ଭୁଲ ପାଇଁ ପ୍ରାୟଶ୍ଚିତ୍ତ ମୋତେ କରିବାକୁ ହିଁ ହେବ । ରକ୍ତ ମାଉଁସ ଭିତରର ପ୍ରକୃତି ଆଗରେ ବିବେକ ମୋର ହାର ମାନିଚି, ଏଇଥି ପାଇଁ ।

ସମୟ ଦେଖି ପତ୍ର ଦେବେ—

ଆପଣଙ୍କର
ଅଭାଗିନୀ ଅନୁ

ଶତିଟି ଲେଖିସାରି ଅନୁ ପଢ଼ି ବସିଲା । ପଢୁ ପଢୁ ପେଟ ପୂରାଇ ବହେ ହସିଲା । ଏତେ ରାଗ, ଏତେ ଅଭିମାନ ତାର ଗଳ୍ପ କୁଆଡ଼େ ସାମାନ୍ୟ କାଳି କଲମରେ ସେ ମନର ଭାଷାକୁ ଛାପ ଦେଇ ପାରିଲାନି ?

ଭାବନା ଅତୀତକୁ ଧାଇଁଲା ।

ଆପଣା ଓଏଁ ମାନସିଂଙ୍କର କବିତାରୁ ପଦେ ପାଟିରୁ ତାର ବାହାରି ଆସିଲା —

ସବୁ ଭିଆଣରୁ ପୀରତି ଭିଆଣ କଠିନ
ବଳପି ବସିଲେ ବୋଧିବାର ଲୋକ ନଥାଏ
କଠିନ ଅନ୍ତର ବାନ୍ଧିବା ଲୁହ ଆଖିର
ଯେତେ ପୋଛ ପୁଣି ସେତିକି ଗୋ ଝରୁ ଥାଏ ।

ନଅ

ଗୋଟିଏ ସୁନ୍ଦର ଶାନ୍ତ ସକାଳ । ସୂର୍ଯ୍ୟ ଉପରେ କୁହୁଡ଼ି ନାହିଁ । ରକ୍ତ ମାଂସ ପିଣ୍ଡୁଳାପରି ନବ ସୂର୍ଯ୍ୟ— ମଧ୍ୟାହ୍ନ ମାର୍ତ୍ତଣ୍ଡରେ ପରିଣତ ହେବାକୁ ଆଗେଇ ଚାଲିଛି । କଟକ ଷ୍ଟେସନରେ ତାଲଚେର ଲୋକାଲ ଗାଡ଼ି ଆସି ପହଞ୍ଚିଲା । ଜନମୁଖରିତ କଟକ ଷ୍ଟେସନରେ ଜନତା ଅଧିର ଚଞ୍ଚଳ ହୋଇ ଉଠିଲେ । ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବକମାନେ ଷ୍ଟ୍ରେଚର ଧରି ଆସି ଡବା ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିଲେ । ରନ୍ତଲେଇ ଫେରନ୍ତା ରୋଗୀ ମାନଙ୍କୁ ଧରି ଅମ୍ବୁଲାନ୍ସରେ ପହଞ୍ଚାଇ ଦେଉଥାନ୍ତି । ଘର୍ ଘର୍ ହୋଇ ଅମ୍ବୁଲାନ୍ସ ଚାଲିଯାଏ ··ପୁଣି ଲେଉଟି ଆସୁଥାଏ । ······ପୁଣି ନେଉଥାଏ···।···

ରୋଗ, ଶୋକ, ଦୈନ୍ୟ ଦୁର୍ବିପାକରେ ବିଜୟଙ୍କୁ ସଂଗ୍ରାମ କରିବାକୁ ଭଲଲାଗେ । ସେ ସେଥିରୁ ଆନନ୍ଦ ପାଏ । ଆଜି ତେଣୁ ଶତ ଶତ ବସନ୍ତ ରୋଗୀଙ୍କର ସେବା କରିବାକୁ ସେ ପଶୁଛନ୍ତି । ପଶୁଛି ଯାଇଥିବା ଅନ୍ୟ କର୍ମୀମାନଙ୍କ ଭିତରେ ଅଣି ଦେଇଛନ୍ତି ଉତ୍ସାହ ପ୍ରେରଣା, ଉନ୍ମାଦନା । ସେଇ ଅଣ୍ଟୁଲ୍ଟୁ ଖଦଡ଼ ଲୁଗା । ଦେହରେ ଖଣ୍ଡେ ସଫା ଖଦଡ଼ ଗେଞ୍ଜି, ମୁଣ୍ଡରେ ସେଇ ଟୋପି, କାନ୍ଧରେ ଖଣ୍ଡେ ମୁଣି ଝୁଲାଇ ବିଜୟ ଗୋଟିଏ ଥାର୍ଡ୍‌କ୍ଲାସ ଡବାରୁ ଗୋଟିଏ ବୁଢାକୁ ଧରି ତଳକୁ ଓହ୍ଲାଇ ଆସିଲା । କୌଣସିମତେ ତାକୁ ଆମ୍ବୁଲାନ୍‌ସରେ ଭର୍ତ୍ତି କରିଦେଇ ସେ ମେଡ଼ିକାଲକୁ ଚାଲିଲା ।

ଦୀର୍ଘ ଛଅମାସ ପରେ ବିଜୟର ଅନୁ ସଙ୍ଗେ ସାକ୍ଷାତ ହେଲା । ବହୁତ କିଛି କହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା ହେଉଥାଏ । କିନ୍ତୁ ଅବସର କାହିଁ ? ମେଡିକାଲର ଖୋଲା ପଡ଼ିଆରେ ଗୁଡ଼ାଏ ଅସ୍ଥାୟୀ ଘର ତିଆରି ହେଉଥାଏ । ସେଇଠି ଲମ୍ବାଲମ୍ବ ହୋଇ ହଇଜା ରୋଗୀମାନେ ପଡିଥାନ୍ତି ।

ଝାଡୁଧରି ମେହନ୍ତରମାନେ ଆସୁଥାନ୍ତି । ଫିନାଇଲ୍ ପାଣି ଛୁଅଁ ଛୁଅଁ ହାତ ବଢାନ୍ତି, ବକ୍‌ସିସ୍ । ହସି ହସି ନେଇ ଚାଲନ୍ତି । କଂପାଉଣ୍ଡର ବାବୁ ଆସନ୍ତି, ସାଲାଇନ୍ ଦିଅନ୍ତି । ମରଣ ମୁହଁକୁ ଆଗେଇଥିବା ରୋଗୀଙ୍କ ଅଣ୍ଟାରୁ ପଇସା ଆସି ପକେଟରେ ପଶେ । ଗୋଟା ପରେ ଗୋଟା କେଶ୍ ଫୋଡି ଚାଲନ୍ତି । ପୁଷ୍ପମାସ ଅମଳ ସମୟ ଏଇଟା । ରୋଗହେଲେ ବିନା ବୁଇ ପଇସା ପାଇବେ — ନ ହେଲେ··· । ବିଜୟ ଶୁଣିଲା- ଗୋଟାଏ ବେଟହରା ଆଉ ଜଣକୁ ଡାକି କହୁଚି — କାଲିଦା. ଏଇମିତି ବରଷ, ଛ'ମାସକେ ଗୋଟାଏ ଗୋଟାଏ ହୁକୁମ ଔଷଧ ବାହାରନ୍ତା କି !

କାଲୁ କହୁଲା—ସୁଯୋଗ କ'ଣ ସବୁବେଳେ ଅସେ କବେ ? ଯାହା ନେଇଥିବୁ – ଯାହା ଖାଇଥିବୁ ଏତିକି ବେଳେ ।

ବୁଢ଼ାଟିକୁ ଗୋଟିଏ ବଛଣା ଦେଇ ବଜୟ ଫେର୍ ଆସିଲା । ଅନ୍ୟ ରୋଗୀଙ୍କ ପରି ଅନୁ ଉପରେ ବୁଢାର ଦାୟିତ୍ୱ ଲଗି ରହିଲା । ବଜୟ ଛୁଟି ଗୁଲଲ ଷ୍ଟେସନକୁ । ଅପ୍ଟୁର ଆସିବ ।

ଗେଟ୍ ବାହାରକୁ ବାହାରିଲେ ଲମ୍ବା ରାସ୍ତାଟା ରାଣୀହାଟକୁ ପଡଛି । ସେ ପାଖ ସେଇ ରାସ୍ତା କାଳଅବୋଦାକୁ ଲମ୍ବି ଯାଇଛି । ସେ ପାଖରୁ ରୋଗୀ ଜୀବନକୁ ମୃତ୍ୟୁ ମୁହଁରୁ ବଂଚାଇବା ପାଇଁ ଭିତରେ ପଶୁଛନ୍ତି । ଆଜ ଏପାଖେ ଜୀବନର ଶେଷ ବାୟୁ ଟିକକ ପଡ଼ିଆର ମୁକ୍ତ ବାୟୁରେ ମିଶାଇ କାଳଅବୋଦାକୁ ବୁହା ହେଉଛନ୍ତି । ବଜୟ ଗେଟ୍ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚି ଦେଖିଲା, ମେହନ୍ତର ବୁଢ଼ାଟିଏ ପୁଅଟିକୁ ସାଙ୍ଗରେ ଧରି ପ୍ରତ୍ୟେକ ମୁର୍ଦ୍ଦାରକୁ କାଳଅ-ବୋଦାକୁ ନେବା ପୂର୍ବରୁ ଭଲ ଭାବରେ ତନଖି କରି ଦେଖୁଛି । ବଜୟର ପାଦ ଟିକେ ଅଟକି ଗଲା । ସେ ଦେଖିଲା---ପଣ୍ଡିମା ପାବୀଟିଏ ପଇସାକୁ ପ୍ରେତର ମୁହଁରୁ ଲୁଚାଇବା ପାଇଁ ଅଣ୍ଟା ଚୁରି ପାଖେ ଗୋଟିଏ ମୁଣିରେ ବାନ୍ଧି ରଖିଥିଲା । ସେଇ ପଇସାକୁ ମୁର୍ଦ୍ଦାର ଅଣ୍ଟାରୁ ଆବିଷ୍କାର କରି ମେହନ୍ତରଟା ଆନନ୍ଦରେ ହସି ଉଠୁଛି ।

ବଜୟ ଷ୍ଟେସନ ଆଡ଼କୁ ପାଦ ଘୁରାଇଲା ।

× × ×

ରାତ୍ରିଲେଇ ଝଞ୍ଜା ଶାନ୍ତ ହୋଇଛି । ମନ୍ତ୍ରୀଙ୍କର ଚେଷ୍ଟାରେ ଆଜ ଭାଗ୍ୟ ଓ ଭଗବାନଙ୍କୁ ଆଶା କରି ଯେତେକ ବଂଚି ଯାଇଥିଲେ ସେମାନଙ୍କ ଭିତରୁ କେତେକ ଟୋକ୍ ସୁନ୍ଦରି ଘରକୁ ବାହୁଡଲେଣି । କେତେକ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଫେରି ପାଇବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ବିଶ୍ରାମ କରୁଛନ୍ତି ।

ଅନୁ ଓ୍ୱାର୍ଡ଼ରେ ଯେଉଁ କେତେଜଣ ମରଣ ସଙ୍ଗେ ଯୁଝି ଯୁଝି ଜିତ ଯାଇଥିଲେ , ସେମାନଙ୍କ ଭିତରେ ସେଇ ବୁଢ଼ାଟି ଗୋଟିଏ ।

ଡାକ୍ତର ଖାନାର ରେକର୍ଡ଼ରୁ ବହିରୁ ସେ ଏତିକି ଜାଣିଛି ଯେ ନା ତା'ର ରାମେଶ୍ୱର ଦାଶ ଚୌଧୁରୀ । ଘର ତାର କଟକ ଜିଲ୍ଲା ଭରଣ୍ଡ ଗାଁରେ । ବ୍ୟବସାୟ ଚାଷ । ବଜୁଭାଇ କାକରେ ବୁଢା-ହୋଇ କେତେ ଆସିଛନ୍ତି । କେତେ ବା ସେ ପୁରକୁ ବାହୁଡ଼ିଛନ୍ତି । କେତେ ବା ଭଲହୋଇ ଘରକୁ ଫେରିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ଏ ବୁଢ଼ା ପରି କେହି ମାୟା ମମତା ଏତେ ଲଗାଇ ନାହାନ୍ତି । କାହିଁକି ଯେ ଏ ବୁଢ଼ାପ୍ରତି ତା'ର ଏତେ ମାୟା ମମତା ବଢ଼ି ଚାଲିଚି ସେ ଭାବି ପାରେନା । ସେବିକା ସେ । ସେବା ତାର ଚରମ ଲକ୍ଷ୍ୟ । ସେଥିରେ ସେ କାହାକୁ ପାତର ଅନ୍ତର କରନି କି ପଇସା ଲୋଭରେ କାହାପ୍ରତି ଢଳେଇପଡ଼ି ଅନ୍ୟକୁ ଉପେକ୍ଷା କରନି । ତଥାପି ଏ ବୁଢ଼ାଟିର ତା ପ୍ରତି ଯେ ଏତେ ମମତା ସେ ଭାବି ପାରେନା ।

ଅନୁ ହାତରୁ ଫଳଟିଏ, ଗରମ ଦୁଧ ଟୋପାଏ ପିଇବାକୁ ବୁଢ଼ାଟି ସନ୍ତୁଷ୍ଟ ନୟନରେ ଚାହିଁ ରହେ । ଯେପରି ପିତା ଔଷଧ ହେଲେ ମଧ ବାଧ୍ୟ ପିଲାଟି ପରି ତା ହାତରୁ ଖାଇଦିଏ । ଅନୁ ଆଗରେ ସେ ଶାନ୍ତ ନିରୀହ ପରି ଜଣାପଡ଼େ । ଦରକାର ପଡିଲେ ସେ ଏତିକି କହେ—ମା ଆର ଜନ୍ମକୁ ତୁମର ଧାରୁଆ ହୋଇ ରହିଲି । କାହିଁକି ଏ ବୁଢ଼ାଟାକୁ ମରଣ ମୁହଁରୁ ବଞ୍ଚାଇ ରଖିଲ ? ମରି ଯାଇଥିଲେ---ତରି ଯାଇଥାନ୍ତି ।

ଅନୁ ତାର ପାଚିଲା ବାଳକୁ ଆଉଁସି କହେ---ଛିଃ-- -ମୁଁ କ'ଣ କଲି ? ସବୁ ଭଗବାନଙ୍କ ହାତରେ ।

ପଗୁରବାକୁ ଅଖିରେ ଅନୁ ମୁହଁକୁ ବୁଢ଼ାଟି ଚାହିଁ ରହେ । କିନ୍ତୁ ପଗୁରି ପାରେନା । ମନରେ କେତେ ପ୍ରଶ୍ନ ଉଠେ । ଡର ଆଉ ସଂକୋଚରେ ଅପଣା ଛାଏଁ ପ୍ରଶ୍ନ ତା ଛାତି ଭିତରେ ମିଳାଇ ଯାଏ ।

ଅନୁ ପଚାରେ---ଆଚ୍ଛା ତୁମ ଘରେ କିଏ ସବୁ ଅଛନ୍ତି ?

ଦୀର୍ଘନିଃଶ୍ୱାସ ଟାଣି ଦୁଃଖରେ ବୁଢ଼ାଟି କହେ---ସେଇଟିଅ ସଂସାରଟିରେ ମୋର ସମସ୍ତେ ଅଛନ୍ତି । ସ୍ତ୍ରୀ ଅଛି---ପୁଅ ଅଛି । ସମସ୍ତେ ଅଛନ୍ତି । କହୁ କହୁ ବୁଢ଼ା ଅଟକି ଯାଏ । ଅଖି ତାର ଲାଖିରହେ ଅନୁ ଉପରେ । ଓଁଠର ବ୍ୟାକୁଳବର୍ତ୍ତୀର ଅଲ୍ପ ଅରେ ଛାତିର ହାରଟା ଦପ୍ ଦପ୍ ହୋଇ ଜଳିଉଠେ । ଟେଉଁଛା ଅଲ୍ପ ଅରେ ଅନୁ ମୁହଁ ଅଦ୍ଭୁତ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ ଦିଶେ । ବୁଢ଼ା ଅନନ୍ଦରେ ଚାହିଁ ରହେ ..... ଅଖିରେ ପଲକ ପଡ଼େନା ।

ଅନୁକୁ ବଡ଼ ଅଡୁଆ ଲାଗେ । ସେ ବାଧହୋଇ ଚାଲିଯିବାକୁ ବସେ । ପୁଣି ଚାହିଁଦିଏ ସେ ଅଖିକୁ । କେତେ ପ୍ରଶ୍ନର ଇଙ୍ଗିତ ସେ ଅଖିରୁ ଆସୁଛି । ମୁହଁ ଫେରାଇ ସେ ଚାଲିଯାଏ, ଆଉ ଚାହିଁ ପାରେନାହିଁ ।

ବୁଢ଼ା ଅଖିରୁ ଦି' ଟୋପା ଲୁହ---ଟେଖିଲା ଗାଲ ଦେଇ ବୋହିଆସେ ।

ମଣିଷ ଜୀବନର ସେ ପାଇଛି । ଭଗବାନ ତା ମୁଣ୍ଡରେ ଭାବିବାକୁ ଯଥେଷ୍ଟ ମସଲା ଦେଇଛନ୍ତି । ସେ ବୁଝିପାରେ ବୁଢ଼ା କ'ଣ ପଗୁରିବ ପଗୁରିବ ହେଉଛି, କିନ୍ତୁ ପାରୁନି ।

ସମସ୍ତେ ଗଡ଼ି ଗଲେ । ଘଣ୍ଟାରେ ନଅ ବାଜେ । ସାଡ ଘନେଇ ଉଠେ । ଜୁଲ୍ ଜୁଲିଆ ଚାନ୍ଦ ପୁଣି ତୋଫା ଆକାଶରେ ଜଳୁଥାଏ ।

ନୂଆ ନୂଆ ରୋଗୀମାନେ ଆସନ୍ତି । କାମ ବଢ଼ିଗଲେ । ଅନୁ ମନଦିଏ ।

ଡ୍ୟୁଟି କରିବାକୁ ଆସନ୍ତି ସୁକାନ୍ତ ବାବୁ, ଡାକ୍ତର । ନିତ୍ୟ ନୈମିତ୍ତିକ କାର୍ଯ୍ୟ କରି ଯାଆନ୍ତି । ଅନୁ ମୁହଁକୁ ଭରସି କରି ଚାହିଁ ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । ପୁରୁଷତ୍ୱ ତାଙ୍କର ଆହତ ହୁଏ । ଶୁଖିଲା ମୁହଁରେ ହସ ଖେଳାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରି ଧରା ପଡ଼ନ୍ତି ।

ନିକଟରୁ ନିକଟତର ହୋଇ ଆସିଥିବା ବନ୍ଧୁତ୍ୱ ପୁଣି ଅପସରି ଯିବାକୁ ବସେ । ପୁରୁଣା ମମତା କୋହଳ ହୋଇ ଉଠେ ।

ରଜ୍ରୋଲେଇରୁ ପ୍ରାୟ ମାସେ କି ଦେଢ଼ମାସ ହେବ ସୁକାନ୍ତ ବାବୁ ଫେରିଲେଣି । ଆସିବା ପରେ ଅନୁ ସଙ୍ଗେ ଅନେକବାର ଦେଖା ହୋଇଛି । କିନ୍ତୁ ସରକାରୀ କାର୍ଯ୍ୟ ବିଷୟରେ ଦରକାରୀ କଥା ବ୍ୟତୀତ ବିଶେଷ କିଛି କଥା ହୋଇ ନାହାଁନ୍ତି ।

କଟକରୁ ଦୂରରେ କୌଣସି ଡାକ୍ତରଖାନାରେ ରହିବାକୁ ଇଚ୍ଛା କରିଛନ୍ତି—ଚେଷ୍ଟା କରିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ବିଫଳ ହୋଇ ସେଇଠି ରହିବାକୁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଛନ୍ତି । ଦୂରରେ ବସି କାଗଜ କଲମରେ ଯାହା କଥା ହୋଇ ପାରୁଥିଲେ ସେତିକ ବି ପାଖରେ ବନ୍ଦ ହେଲା । ନିଜର କୃତକର୍ମ ପାଇଁ ଅନୁତପ୍ତ ହେଲାପରି ଜଣାପଡ଼େ ।

ଅନୁ ବି ବେଶୀ ପାଖକୁ ଆସେନି ଦୂରେଇ ରହିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରେ ।

ବଜଭିବ ଆସେ । ସୁକାନ୍ତ ବାବୁ ସଙ୍ଗେ ବୁଲି । ଅନୁ ଘରେ ଖାଇ ଚାଲିଯାଏ । ମହାଦେବଙ୍କ ବାହୁଆ ବଳଦ ସେ ।

ତା'ର ଯାଏ କେତେ, ଅସେ କେତେ ? ଓଡ଼ିଶାସାରା ସେ ଘୂରିବୁଲେ ।

ଅନ୍ତରେ ଅନ୍ତରେ ଦୁଇଟା ତରୁଣ ପ୍ରାଣ ଅଧୀର ହୋଇ ଉଠନ୍ତି । ମନମୟୂରୀ ନାଚିପି ଉଠେ । କିନ୍ତୁ ଜିଭଖୋଲି କିଛି ଭାଷାରେ ରୂପ ପାଏନି । ଭିତରର କଥା ଗୁମର ଗୁମୁରି ଭିତରେ ମରେ ।

ସୁକାନ୍ତ ବାବୁ ଭାବନ୍ତି— ଆଜିଠୁ ଉଦ୍ଧାର ହେଲେ ମନକୁ ବଲ୍‌ଟରେ । କିନ୍ତୁ ଆଖି ବାହାରକୁ ଯାଇ ହୁଏନି କି ଗଲେ ମନକୁ ଯାଏନି । ପୁରୁଣା କଥା ଗୁଡ଼ା ଦିନକୁ ଦିନ ବହଳ ହୋଇ ଜମାଟ ବାନ୍ଧି ବସେ । ନ ଦେଖିଲେ ବୁକୁରେ ପରାଣ ଲାଗେ ।

ସେଦିନ ଓ୍ୱାର୍ଡ଼ ବୁଲିସାରି ସୁକାନ୍ତ ବାବୁ କହିଲେ— ୩୪୨ ନମ୍ବର ରୋଗୀର ଅବସ୍ଥା ଭଲ ହୋଇ ଗଲାଣି । ସେ ଏଣିକି ଯାଇପାରେ— ସିଷ୍ଟର ।

କଥାଟା ଶୁଣି ଅନୁ ମନର ଅଜାଣତରେ ଚମକି ଉଠିଲା । ମନର କୋମଳତମ ଅଂଶରେ ବୁଢ଼ା ପାଇଁ କିଏ ମମତା ଆସି ଯାଇଛି । ହଠାତ ହସ୍ପିଟାଲ ଛାଡ଼ିବାକୁ ଅନୁର ମନ ହେଉନାହିଁ । କେବେତ କୌଣସି ରୋଗୀ ପାଇଁ ସେ ଡାକ୍ତର ବାବୁଙ୍କୁ ଅଳି କରି ନ ଥିଲା, କିନ୍ତୁ ଆଜି କାହିଁକି ? ନା— ଯେ ଆସିଛି ସେ ଯିବ । ବହୁତ ଦିନକୁ ବହୁତ କଥା । କାହିଁକି ସେ ପଛକଥା ନେଇ ସ୍ମରି ଉଠିବ ? ଆଜିଠୁ ଦିନେ ଲୁହ ଝରିବ ?

ମନର କଥାଟା ମୁହଁରେ ଅନ୍ୟ ରୂପ ନେଲା । ଅଜାଣତରେ ତା ପାଟିରୁ ବାହାରି ପଡ଼ିଲା— ଆଉ ଚାରିଦିନ ଖଣ୍ଡେ ରହି ଗଲେ ଭଲ ହୁଅନ୍ତା ।

ଡାକ୍ତର ସୁକାନ୍ତ ବାବୁ ଏଥିରେ ଟିକେ ଅସ୍ୱସ୍ଥ ହେଲେ । ଅନୁର ଅନୁରୋଧକୁ ଏଡ଼େଇ ପାରିଲେ ନାହିଁ । ଚାଲିଗଲେ ।

ବନ୍ଧନ ଯେତିକି ହାଲୁକା ହେବାକୁ ବସିଛି—ଦିନକୁ ଦିନ ମମତା ବି ସେତିକି ବଢ଼ି ଚାଲିଛି ।

ଥରେ କାହିଁକି ଦୁଇ ତିନିଥର ବୁଢ଼ା ଅନୁ ବେକର ସୁନା ଚେନରେ ଲାଗିଥିବା ପଥରଟିକୁ ତନଖି କରି ଦେଖିଛି । ପଚାରି-ବାକୁ ହୋଇଛି—କିନ୍ତୁ ପଚାରି ପାରିନାହିଁ । ସାହସ ହୋଇନି । ମନରେ ବିସ୍ମୟ ଜାଗିଛି, ଚୁପ୍ ରହିଛି ।

ଅନୁ ଠାରୁ ବୁଢ଼ା ଶୁଣିଲା ଆଉ ଅଳ୍ପଦିନ ପରେ ତାକୁ ଏ ବନ୍ଧନ ତୁଟାଇ ଘରକୁ ଫେରିବାକୁ ହେବ । ମନ ତାର ଦୁଃଖରେ ବାଉଳି ଉଠିଲା । ଭାବିଲା ଘରକୁ ଯିବାପୂର୍ବରୁ ନିଶ୍ଚୟ ପଚାରିଦେବ । ମନର କଥାକୁ ମନରେ ରଖି ଗଲେ ସେ ଘରେ ବାହାରେ କେଉଁଠି ଶାନ୍ତି ପାଇ ପାରିବ ନାହିଁ ।

ଦୋଳ ପୂନେଇଁ ରାତି । ଆକାଶରେ ସୁନ୍ଦର କୁଲୁ କୁଲିଆ ଜହ୍ନମାମୁଁ ଉଠି ଆସିଛି—ଜ୍ୟୋତ୍ସ୍ନା କିରଣରେ ଗଛ ଲତା ଗାଧୋଇଲା ପରି ଲାଗୁଛି । ସୁନ୍ଦର ନିର୍ମଳ ଆକାଶ । ପୃଥିବୀ ହସି ଉଠିଛି । ଆନନ୍ଦର ଜୁଆର ଚାରିଆଡ଼େ ଖେଳି ବୁଲୁଛି ।

ଓ୍ୱାର୍ଡ ଆଗରେ ତିଆରି ହୋଇଛି ଗୋଟିଏ ଛୋଟିଆ ବଗିଚା । ନାନା ଜାତିର ଦେଶୀ, ବିଦେଶୀ ଫୁଲଗଛରେ ବଗିଚାଟି ଭରିଉଠିଛି । ଗହଳିଆ ଫୁଲଗଛ ତଳେ ଗୋଟିଏ ଲୁହାର ଆର୍ମଚେୟାର ପଡ଼ିଛି । ସଂଧ୍ୟା ହେଲେ ମନ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାଇଁ, କାଠଦ୍ରଷ୍ଟ ଜୀବନରେ ଟିକେ ଶାନ୍ତି ଆଣିବା ପାଇଁ କେବେ କେମିତି ରୋଗୀମାନେ ଆସି ବସନ୍ତି । ଅନମନା ହୋଇ ଅନୁ ସେଇଠି ଆସି ବସି ପଡ଼ିଲା- ଉଦାସିଆ ହୋଇ ଆକାଶକୁ ଚାହିଁରହିଲା । ବଉଦ କୋଳରେ ଚନ୍ଦ

ହସୁଛି । ତାର ଏ ଦୁଃଖରେ ଉପହାସ କଲାଭଳି ହସ ହସୁଛି । ଅନୁ ଭାବିଲା ବିଜୁ ଭାଇ ଆସିଲା, କିନ୍ତୁ କିଛି କହିଲାନି । ସୁକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କ ସଙ୍ଗେ କ'ଣ ଦୁଇ ପଦ କଥାହୋଇ ଫେରିଲା ।

ଦୁଇ ଜଣଙ୍କ ଭିତରେ ରହସ୍ୟ ସେ କିଛି ବୁଝି ପାରୁନି । କ'ଣ ସେ ଦୁହେଁ କରିବାକୁ ଯାଉଛନ୍ତି—ସେ ବୁଝି ପାରୁନି ! ଆଖି ଆଗରେ ହସ ଉଠିଲା ସୁକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କ ଶୁଖିଲା ମୁହଁ । ଓଠରୁ ହସ ଲିଭିଛି । ମନରୁ ସ୍ଫୁର୍ତ୍ତି କମିଛି । ସେ ଯେପରି ମନ ଦୁଃଖରେ ଫେରି କହୁଛନ୍ତି, ଅନୁ ଦେବୀ, ଭୁଲ କରିଛି । ତୁମ ଜୀବନ ସହିତ ଖେଳି ତୁମ ମନକୁ କଷ୍ଟ ଦେଇଛି । କ୍ଷମା କରିବନି ଏ ଅଭାଗାକୁ ?

ଅଭାଗା କିଏ ? ସୁକାନ୍ତ ବାବୁ ? ଅନୁ ଓଠ କଣରେ ହସ ଦେଖାଦିଏ । ଅସହାୟ, ସମ୍ବଳହୀନ ଲୋକ ଭାଗ୍ୟ ଆଉ ଭଗବାନ ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ କରେ । ପୁରୁଷ ସେ । ଧନ, ମାନ ସମ୍ମାନ କେଉଁଥିରେ ତାଙ୍କର ଅଭାବ ଅଛି ?

ତାଙ୍କର ଭୁଲ୍ କେଉଁଠି ରହିଲା ? କୁଳୁକୁଳୁ ହୋଇ ଯଦି ତଟିନୀଟି ତାର ଦେହକୁ ସାଗର ବକ୍ଷରେ ମେଲି ଦେବାକୁ ଧାଇଁ ଯାଏ ତେବେ ସେଠାରେ ସମୁଦ୍ରର ଭୁଲ ରହିଲା କେଉଁଠି ? ଫୁଲର ବାସ ଯଦି ପାଖୁଡ଼ା ଭେଦକରି ବାହାର ପବନରେ ମିଶିଲା ସେଠାରେ ଫୁଲର ଦୋଷ କେଉଁଠି ? ଦୋଷ ସ୍ରଷ୍ଟାର ଯେ ସୃଷ୍ଟି କଲେ ଏଇ ଗୁଡ଼ିକୁ । ଗୋଟିଏ ଲାଗି ସିନା ଅନ୍ୟଜଣକ ଆକୁଳ ହୋଇ ପାଗଳ ହୋଇ ଉଠିଲା । ଜଣଙ୍କ ମନରେ ସିନା ଆଦିମ ପ୍ରବୃତ୍ତିକୁ ଜଗାଇ ଦେବାରୁ ଆଉଜଣେ ଭୁଲିଲା । ଦୋଷ ସବୁ ଭଗବାନଙ୍କର ।

ତାର ଧୂଳିଖେଳ ଘରର ସାଙ୍ଗ ପୁଷ୍ପା ଆଜି ସତୀ ସୀମନ୍ତିନୀ ହୋଇ ଗୁର ପଞ୍ଝା ପିଲା ଧରିଘର ସଂସାର କରୁଛି । ସେଇ ମଣିଷ ତ ସେ ଉକଟ ମାଉଁସର ଦେହଧରି ଏତେ ଦିନ ଜଗିରହି, ମନର

ଶୋଷକୁ ଗୃପିରଖି କଷ୍ଟ ଅସିଲ । ଅଜ କେତେଠା ଦିନ କ'ଣ ବଂଚି ପାରନ୍ତା ନାହିଁ ? କିନ୍ତୁ ତାର ମନକୁ ଟହଲାଇ ଦେଲେ କିଏ ? ସୁକାନ୍ତ ବାବୁ । ଘର ଛୁଟକର ମଣିଷ ସେ । କି ଅସାଧାରଣ ଶକ୍ତି ଅବା ତାଙ୍କର ଥିଲ ? ତାଙ୍କୁ କ'ଣ ସେ ସହଜରେ ପ୍ରତ୍ୟାଖ୍ୟାନ କରିଦେଇପାରି ନଥାନ୍ତା ? କିନ୍ତୁ ପାରିଲ ନାହିଁ କାହିଁକି ? ତାର ପରି ମନ ଗମ୍ଭୀରରେ ସେଇ ଦୁର୍ବଳତା ପୁଣି ଦେଖାଦେଲ । ଏତେ ଦିନର ଦମ୍ଭ, ଟେକ, ତାର ମଥା ନୁଆଇଁଲା । ସେ ଜୀବନ ଦୁଆରେ ପରାସ୍ତ ହେଲା ।

ବମାଶୀ, ମୁକ୍ତରେ ତା ମନକୁ ଟାଣିନେଇ ସେ ଖେଳିବାରେ ଲାଗିଲେ । ଆନନ୍ଦ ପରିବର୍ତ୍ତେ କିନ୍ତୁ ପାଇଲେ ଆଘାତ । ବିଜୟ ପରାଜୟ ପରି ମାଲୁମ ହେଲା ।

ଅଜି ପୁଷ୍ପା ଲେଖିଛି— ଅନୁ ଜାଣିଚୁ ବାହା ହୋଇ ବଡ଼ ଭୁଲ୍ କରିଛୁ । ଏଥର ସ୍ତମ୍ଭ ଗର୍ଭରେ ମରିଯାଇ ଥାନ୍ତିଲୋ— ଅଜି କଷ୍ଟ ନଥାନ୍ତା । ସେ ଟଙ୍କା ପଇସାକୁ ନଜର ସୁଅ ପରି ବହିବାକୁ ଲାଗିଲେ । ଶେଷରେ ପେଟଚିରା ହୋଇ ଝିଅଟି ବାହାରିଲା । ଧୋବ ଲଇଁ ଫୁଲ ପରି କଅଁଳ ଛନ ଛନ ଦେହ । ତାଙ୍କର ଚେହେରା ଅବିକଳ ଆଣିଛୁ । ଦେହରେ ବଳ ପାଉନି । କେତେ ଲୋକଙ୍କର ସେବା ସେଠାରେ କରୁଛୁ । କ'ଣ କଲେ ଦେହରେ ବଳ ଫେରି ଅସିବ, ଲେଖି ଜଣାଇବୁ । ଏଣିକି କାଦୁଅରେ ପଡ଼ିବେ ନାହିଁକି ଗୋଡ଼ ଧୋଇବେ ନାହିଁ । ପତ୍ର ଦେବୁ । କେତେ ଦିନ ଇମିତି ଅଜି ରହିବୁ ? ଅମ ଘର ଅଡ଼େ ଟିକେ ଅସି ବୁଲିଗଲେ କ'ଣ ଦୋଷ ହୁଅନ୍ତା ?

ଅନୁ ହସିଲ । ଭାବିଲା— ପ୍ରତେଇ ଢେଳାଭଳି ଲୋକଙ୍କୁ ଲେଖୁଛି କାଦୁଅରେ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ— କି ଗୋଡ଼ ଧୋଇବ ନାହିଁ !

କିନ୍ତୁ ଶାସ୍ତି ପାଇ ପୁଣି ଥରକୁ ଥର ଦୋଷ କରୁଛନ୍ତି କାହିଁକି ? ଛଳେଇ କରି ଲେଖିଛ, ବାହା ନହୋଇ ମୁଁ ଠିକ୍ କରିଛି । ସୁଖରେ ମୁଁ ଅଛି । ପୁଣି ଲେଖିଛ ଇମିତି କେତେଦିନ ରହିବୁ ? ......

ମନେ ପଡ଼ିଲା ଦିନେ ସୁକାନ୍ତ ବାବୁ ବି ପଚାରିଥିଲେ, ଆଉ କେତେଦିନ ଏମିତି ରହିବ ? ସେ କହିଥିଲା—କେତେଦିନ ରହି ପାରୁଛି ଦେଖିଲେ ସିନା କହିବ ।

ସେ ବାହା ହେବନି କିଏ ଏତେ କଷ୍ଟ ସହିବ ? ଘୃଣା ତାର ଜଳିସି ଉଠେ ଭୟରେ । କି ଯନ୍ତ୍ରଣା ! ଦରକାର ନାହିଁ ତାର । ଥାଉ । ଏଇମିତି କେତେ ଦିନ କଟିଯିବ । ତେଣିକି ଦେହରୁ ବଳ ତୁଟିଲେ—ରକ୍ତରୁ ଗରମ ଛୁଟିଲେ—ସବୁ ଶାନ୍ତ ହୋଇଯିବ ।

ଆଖି ଆଗରେ ପୁଷ୍ପାର ପୁଅ ଦେଖାଦିଏ । ଝଣା ଝଣା ଆଖି, ଫୁଲ୍କା ଫୁଲ୍କା ଗାଲ—ବଳିଲା ବଳିଲା ହାତ - ଧୋବ ଫରଫର ଦେହ । ଆନନ୍ଦରେ ତା କୋଳକୁ ଡ଼େଇଁ ପଡୁଛି—

ମୁଣ୍ଡ ତାର ଗୋଳମାଳ ହୋଇ ଉଠିଲା । ମୁଣ୍ଡକୁ ଚାପି ଧରି ସେ ବେଞ୍ଚ ଉପରେ ବସି ରହିଲା ।

"ଦିଦି"

ଚମକି ପଡି ବୁଲିଲା—ତା ପଛଆଡ଼େ କେତେବେଳୁ ବୁଢ଼ାଟି ଆସି ଠିଆ ହୋଇଛି ତାକୁ ଜଣା ନାହିଁ ।

କାକରରେ କେତେ ସମୟ ଆଉ ବସିରହିବ ? ମମତା ଓ ଆଦରର ମମତା ବୁଢ଼ାର ଭାଷାରେ ଥିଲା ।

—ମନ ଭଲ ନାହିଁ—ଟିକେ ବସିଯାଇଥିଲି । କ'ଣ ତୁମର ଦରକାର ଅଛି କି ? କୋମଳ କଣ୍ଠରେ ଅନୁ ପଚାରିଲା ।

ଧୀରେ ଧୀରେ ବୁଢ଼ାଟି କହିଲା—ନାଇଁ—ସେମିତ କିଛି ନାହିଁ । ତେବେ ପଅରଦ୍ଵାନ ଡାଲରେର ଗାଉରେ ଘରକୁ ଯିବ ନା·····କଣ୍ଠ ତାର ବାଷ୍ପରୁଦ୍ଧ ହୋଇ ଉଠିଲା—ଆଉ କହି ପାରିଲନି । ଅନୁ ଦେଖିଲା, ବୁଢ଼ାର ଆଖିରେ ଲୁହ ଢଳ ଢଳ କରୁଛି, ଲୁଚଣ୍ଟଡାରେ ନଇଁ ପଡ଼ୁଛି ବୁଢ଼ାଟି ।

ବେଞ୍ଚର ଗୋଟାଏ ପାଖରେ ବୁଢ଼ାକୁ ବସିବାକୁ କହି, ଭଉଁ ଲେଇ ସେ ପଚାରିଲା—କେଉଁଠିକି ବାହିଁକି ଯାଇଥିଲ ?

-ଅଉ କାହିଁକି ଯାଇଥାନ୍ତି ମା' ? ଏଇ ପୋଡ଼ା ପେଟ ଭିତରେ କ'ଣ ଗୋଟାଏ ବେମାରୀ ବାହାରିଲା ଯେ ଯେତେ ଔଷଦ ମନ୍ତ୍ରଧନ୍ତ୍ର କଲି କେଉଁଥିରେ କମିଲାନି । ବରଂ ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ହୋଇ ବଢ଼ି ଚାଲିଲା । ଗାଁର ଶହ ଶହ ଲୋକ ବାହାରିଲେ । ମୁଁ ବି ସେମାନଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ପାଗଳହୋଇ ବାହାରିଲି । ବୁଢ଼ୀଟି ବଡ଼ ଜବରେ ଲଗାଇବାରୁ ଯିବାକୁ ବାଧ ହେଲି ମା । ଭଲ ହେବାକୁ ଯାଇ ମରିବାକୁ ବସିଥିଲି । ମରଣ ମୁହଁରୁ ତୁମେ ମୋତେ ଘୁଣିଆଣିଲ । ଘରକୁ ଯିବ ଯିବ ଯେତିକି ଭାବୁଚି, ସେତିକି ଦୁଃଖ ବଢ଼ୁଚି । ତୁମର ଆଦର ଯତ୍ନ, ମିଠା ମିଠା କଥାକୁ ପଛ କରି ଘରକୁ ଯିବାକୁ ମନ ଆଦୌ ବଳୁନାହିଁ । କେତେ କଥା କେତେଅଡ଼ୁ ମନେ ପଡ଼ୁଛି । ଛାଡ଼ ମା' । ପଛ କଥା ପକାଇଲେ ଫଣ୍ଟ ସଙ୍ଗେ ସମାନ । କି ଯାଏ ଆସେ ସ୍ରେଥିରେ ? ପୁଣି ତାକୁ ମନେ ପକାଇଲେ···ବୁଢ଼ା କହୁ କହୁ ଅଟକି ଗଲା ।

ଜଙ୍ଗଲ ଜନ୍ତୁ ଅଲୁଅରେ ହାତଟା ଟକ୍ ଟକ୍ କରୁଛି । ତା ଦେହର ପଥରଟା ଦପ୍ ଦପ୍ କରି ଜଳି ଉଠୁଛି । ଅନୁର ମୁଣ୍ଡ ଅବଶୋଷରୁ ଶୋଭା ଧରିଛି ।

ଅତର ଜୀବନର ଇତିହାସ ପୃଷ୍ଠା ଓଲଟାଇଲେ କ'ଣ ବା ଲାଭ ମିଳିବ ତାକୁ ? ଭାବୁକ, କବି, କି ଚିତ୍ରକର ହୋଇଥିବ ସେ ତାରି ଜୀବନ ଇତିହାସକୁ ଆଶ୍ରାକରି କିଛି ଗୋଟାଏ ନୂଆକଥା ତିଆରି କରିବ ? ତଥାପି ମାୟାମମତା ଟିକିଏ ଯେଉଁଠି ଅଛିଥାଏ ସେଠାରେ ଜଣେ ଆଉଜଣଙ୍କର ଅନ୍ତର କଥା ଜାଣିବାକୁ ଆଗ୍ରହୀ ହୋଇଉଠେ । ଆଗ୍ରହରେ ଅନୁ ପଚାରିଲା—କହୁ କହୁ ଅଟକି ଗଲେ କାହିଁକି ? କହନ୍ତୁ—ମୋ ଶୁଣିବା ପାଇଁ କ'ଣ କହିବେନି ?

–କହିବି କହିବି ଅନେକଥର ଭାବିଛି । କଥା ଏ ଜିଭ ଅଟକୁ ଆସି ଲେଉଟି ଯାଇଛି । ହୃଦ ଭିତରେ ସେଇ ଚିନ୍ତା ଗୁଡ଼ାକ ମନ୍ଥି ହୋଇ ସ୍ରୋତରେ ଆଖିକୁ ନଦୀ ଆସୁନି । ତଥାପି ମୁଁ ମରାଇ ପାରେନା । ଗୋଟାଏ ଅଜଣା ଆଶଙ୍କାରେ ମୁଁ ଦବିଯାଏ । କାଳେ ଅଜ କ'ଣ.........

ବୁଢ଼ା ହାତଟା ନିଜ ପାପୁଲିରେ ଆଉଁସି ଦେଇ ଅନୁ ତା' ମୁହଁରୁ କଥା ଛଡାଇ ନେଲା ପରି କହିଲା—ମୋ ପାଖରେ ଆଶଙ୍କା କ'ଣ କରୁଛ ? ଏତେଦିନ ମୋ ପାଖରେ ରହି ତୁମେ ମୋତେ ଚିହ୍ନି ପାରିଲ ନାହିଁ ? ମୁଁ ପରା ତୁମର ଝିଅ ସମାନ—

ଛାତିରେ ଚମକ ଲାଗିଲା ବୁଢ଼ାର । ଝିଅ ସମାନ । କିଏ ଅନୁଭବ ପରି କଥା ଗୁଡ଼ା ଜଳ ଜଳ ହୋଇ ଆଖି ଆଗରେ ତାର ଭାସି ଉଠିଲା । ଆପଣା ଛାଏଁ ଆଖିରୁ ତା'ର ଦୁଇଧାର ଲୁହ ଗଡ଼ି ଆସିଲା । ଗାମୁଛା କାନିରେ ସେଗୁଡ଼ା ପୋଛି ପକାଇ ସେ କହିଲା—ଔରଙ୍ଗ ଗାଁର ଚୌଧୁରୀ ବଂଶରେ ମୁଁ ହତଭାଗା ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲି । ଅତୁଳାତୁଳ ସଂପତ୍ତି ଭିତରେ ବାପାଙ୍କର ସୁନାମ ଯଥେଷ୍ଟ ଥିଲା । ଆଖପାଖ ଦଶ ବାରଖଣ୍ଡ ଗାଁରେ ଆମାନଙ୍କର ପ୍ରତି ଲୋକଙ୍କର ଯାତିର

ଥାଏ । ବିଶ୍ୱାସ ଥାଏ । ବାପାଙ୍କର ଶେଷ ବେଳକୁ ଉପୁନା ଧାନ ଗଜା ହେଲାଭଳି ମୁଁ ତାଙ୍କ କୋଳକୁ ଆସିଲି । ଅତି ଅଲିଅଳରେ ବଢ଼ିଲି । ଦୁଃଖ କ'ଣ ଜାଣି ନ ଥିଲି । ଗେଲବସର ହୋଇ ବଡ଼ ବଡ଼ ମୂର୍ଖ ହେଲି । ଶେଷରେ ବାପାଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ ପରେ ଦିନ କେଇଟା ଯାଇଛି କି ନାହିଁ ହଳଧର ବିଲକୁ ବାହାରିଲି । ଭାଇ ଭାଉଜ ସବୁ ଠକି ଖାଇଲେ । ମୁଁ ପିଲା ହୋଇଥାଏ । ମୁଣ୍ଡ ଫଟା ଖରାରେ ବିଲରେ ବଳଦ ଲାଙ୍ଗୁଡ଼ରେ ହାତ ମାରି ସୁଦ୍ଧା ମନରେ ଅଦୌ ଦୁଃଖ ନ ଥିଲା । ଶାନ୍ତିରେ ଜୀବନ ଆମର ଚାଲୁଥାଏ । ଘରର ହାନି ଲାଭ ମୁଁ ବୁଝେନା । ବୁଝେ ରେଣୁ ବୋଉ । କଣ୍ଠ ତାର ଓଜନ୍ଧ ହୋଇ ଆସିଲା । ମୁଁ ଖାଲି ଅଣ୍ଟିବା ଲୋକ । ସେ ପୁନିଅ ପରବ ସବୁ କରେ । କେତେ ଦିନ ପରେ ଆମ କୋଳକୁ ଅଲୋଡ଼ା ହୋଇ ଝିଅଟିଏ ଆସିଲା । ସୁନ୍ଦର କୁଲୁକୁଲୁ ଅପିଲାଟିଏ । ମୁଣ୍ଡରେ କୁଞ୍ଚୁକୁଞ୍ଚୁକା ଚଗାଲୁଏ କଳା ବାଳ । ଗେଲ ଡକ ଡକ କଇଁ ଫୁଲ ପରି ଦେହ ଧରି ସେ ଆମର ସୁଖର ସଂସାରକୁ ଆସି ଅଭୁଲ ଶାନ୍ତି ଭରିଦେଲା । ବିଲରୁ ଫେରି ତା ଓଠରେ ମୁଁ ଟିକିଏ ହସ ଦେଖି ସେଦିନର ସମସ୍ତ କ୍ଲାନ୍ତି ଅବସାଦକୁ ନିମିଷକ ମଧ୍ୟରେ ଭୁଲି ଯାଉଥିଲି । ଦିନପରେ ଦିନ ଗଡ଼ି ଚାଲିଲା । କ୍ରମେ କ୍ରମେ ତା ତଳକୁ ଦିଓଟି ଭାଇ ଆସି ବାହୁଡ଼ି-ଗଲେ । ମନରେ ଆମର ବଡ଼ ଦୁଃଖ ହେଲା । ରେଣୁ ବୋଉ ବହୁତ କାନ୍ଦିଲା । ଲୋକେ କହିଲେ ରେଣୁଟା ଭଇକପାଳୀ । ତା ତଳେ ପିଲା ରହିବେ ନାହିଁ । ଦିନେ ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ କାମରୁ ଫେରି ମୁଁ ଟିକିଏ ଦମ ନେଉଛି, ଦେହରୁ ଝାଳ ମରି ନ ଥାଏ, ରେଣୁ ମୋ ପାଖରେ ବସି ଗୋଟିଏ ରଙ୍ଗ ଟୋପିରେ ମୁଢ଼ି ପୁଞ୍ଜାଏ ଧରି ଖେଳୁଛି, ଏଇ ସମୟରେ ରେଣୁ ବୋଉ କହିଲା—ସେ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଯିବ । ଯାତ ଦେଖି ନୁହେଁ, ମରିଚୀ କୁଣ୍ଡରେ ଗାଧୋଇବା ପାଇଁ । ସେଇଠି

ଗାଧୋଇଲା ପରେ ଅଉ ଆମ କୋଳରୁ ପିଲା ବାହୁଡ଼ିବେ ନାହିଁ । ରେଣୁ ବୋଉ ଅସିଲା ଦିନୁ କୁଆଡ଼କୁ ଗୋଡ଼ କାଢ଼ି ନ ଥାଏ । ଦିନ ସାରା ଘର କାମରେ ବ୍ୟସ୍ତ ଥାଏ । ତା ମନରେ ଦୁଃଖ ନ ଦେବା ପାଇଁ ତାକୁ ସଙ୍ଗରେ ନେଇ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଗଲି । ଗଲି ସିନା ......କହୁ ବୁଢ଼ା କଇଁ କଇଁ ହୋଇ କାନ୍ଦି ପଡ଼ିଲା । ଲୁହ ବୋହିଲା ସେ ବେଶୀ ସମୟ ଆଉ ଚୁପି ରହି ପାରିଲା ନାହିଁ ।

ବୁଢ଼ା କଥା ଶୁଣି ଅନୁ ମନରେ ସଂଦେହ ଉଙ୍କିମାରିଲା । ପଛକଥା ମନରେ ଖେଳିଉଠିଲା । ନିଜର ଉଦ୍‌ବେଗକୁ ବାହାର ନ କରି ସବୁ କଥା ବୁଢ଼ା ମନରୁ କାଢ଼ିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲା । ଭାବିଲା କାଳେ ଅଉ କିଛି ହୋଇଥାଏ । ବୁଢ଼ାକୁ ସାନ୍ତ୍ୱନା ଦେଇ କହିଲା, ସେଠାରୁ କ'ଣ ହେଲା କୁହ । ମୁଁ ପରା ଜନମ ଦୁଃଖିନୀ ବୋଲି ପରର ଦୁଃଖ ଶୁଣିବାକୁ ମୋତେ ଭଲଲାଗେ । କୁହ ।

ହଉ ଅଉ କଣ ଦଦା ? ରେଣୁ, ରେଣୁବୋଉ, ଅଉ ମୁଁ ତିନିହେଁ ଗଲୁ । ପୂର୍ବ ପୁରସ୍ଥାନ ଘର ଅମର । ମୁଁ ପିଲାଥିଲାବେଳେ ବାପା ମୋ ବେକରେ ଗୋଟାଏ ସେନ ଦେହରେ ଖଣ୍ଡିଏ ଭାରି ମୂଲ୍ୟବାନ ପଥର ଦେଇଥିଲେ । ମୁଁ ସେଇଟା ପିନ୍ଧିଥିଲି । ମୁଁ ବଡ଼ ହେବା ପରେ ରେଣୁବୋଉ ତାକୁ ପିନ୍ଧିଲା । ବାପା କହୁଥିଲେ ଯେ ସେ ସେଇ ପଥର ଖଣ୍ଡି ପିନ୍ଧିଲା ଦିନଠାରୁ ତାଙ୍କର ଧନଜନ, ଗୋପ, ଲକ୍ଷ୍ମୀ ସବୁଥିରେ ଉନ୍ନତି ହୋଇଛି । ସେଇଟା ଭାରି ଦାମିକା । ଆଜି ଏତେ କଥା କହୁ ନ ଥାନ୍ତି — ତୁମକୁ ଦେଖି ଆଖିରୁ ଏତେ ଲୁହ ତୁମ ଅଜାଣତରେ ପୋଛୁ ନ ଥାନ୍ତି । ତୁମ ବେକରେ ଥିବା ପଥରଟି ଦେଖିଲେ ମୋର ପଛ କଥା ସବୁ ମନେ ପଡ଼ୁଛି । ଏଇମିତି ସେଦିନ ରେଣୁବୋଉ ସେଇ ହାରଟି ରେଣୁ ବେକରେ ଦେଇ ଯାତ୍ରା

ଦେଖାଇ ନେଇଥିଲା । ବଡ଼ ସୁନ୍ଦର ଗିନାଟିଏ ହୋଇଥାଏ ରେଣୁ । ଶଙ୍ଖ ହେଲେ ଷୁଦ୍ଧା ଘଡ଼ିଏ ଗୁହାଁରି ଦେବ । ଅନନ୍ଦରେ ପେଟ ତାର ପୂରି ଉଠିବ । ତା ପରେ ସ୍ନେହ ଯେଉଁ ଜିନିଷ ସେଇଟା ତଳକୁ ଯାଏ ଉପରକୁ ନୁହେଁ । ସେଥିପାଇଁ ଅତି ସ୍ନେହରେ ରେଣୁବୋଉ ସେ ହାରଟି ରେଣୁ ବେକରେ ପିନ୍ଧାଇ ଦେଇ ଯାତ୍ରାକୁ ନେଇଥିଲେ । ମୋର ମଧ୍ୟ ସେ ଅଡ଼କୁ ନଜର ନ ଥାଏ ।

ଭିଡ଼ ଭିତରେ ପଶି ପାଣି ଅଣିବାକୁ ଗଲି । ଗୋଟିକୁ ଅଣିବାକୁ ଯାଇ ଗୋଟିକୁ ହରାଇ ବସିଲି । ଧନ୍ଦ ଭିତରେ ରେଣୁ ଅମ ହାତରୁ ଖସି ଚାଲିଗଲା — ଅଉ ପାଇଲି ନା ।

ବୁଢ଼ାର କୋହ ବଢ଼ି ଉଠିଲା ।

ଅନୁ ଆଖି କଣରେ ସେତେବେଳକୁ ଦୁଇ ଟୋପା ଲୁହ ଦେଖାଗଲାଣି । ସେଇଟା ଅନନ୍ଦର କି ବିଷାଦର ପ୍ରତିରୂପ ତା କିଏ କହିବ ? ଉଦ୍‌ଗତ ବ୍ୟାକୁଳତାକୁ ଅନୁ ଭିତରେ ଚାପିବାକୁ ଚେଷ୍ଟାକଲା ।

ଆଖିରୁ ଲୁହ ପୋଛୁ ପୋଛୁ ବୁଢ଼ା କହିଲା ବହୁତ ଖୋଜା ଖୋଜି କଲି । ଯାତ୍ରୀଙ୍କୁ ସଭିଙ୍କୁ ପଚାରିଲି । ଗାଁରେ ଅସି ଗାଁରୁ ଯାଉଥିବା ଲୋକଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ପଚାରିଲି । କିନ୍ତୁ ସମସ୍ତଙ୍କଠାରୁ ସେଇ ଗୋଟିଏ ଉତ୍ତର ପାଇଲି ଅଉ କି ଜିଅ ଥିବ ? ଚୋର ଖଣ୍ଟଙ୍କ ହାତରେ ତାର ପ୍ରାଣ ଯିବଣି ।

ତା ବେକରେ ଦାମିକା ହାର ଦେଇଥିବାରୁ ସମସ୍ତେ ମୋତେ ନିନ୍ଦାକଲେ । ମୋର ଦୋଷ ବାଛିଲେ । ଭାଇ ଭଉଣୀ ଗୋଡ଼ ଜଗି ବସିଥାନ୍ତି । ମୋର ତ ସେପରି ସାଦା ସମ୍ବଳ କେହି ନ ଥାନ୍ତି ।

ମୂର୍ଖ ମୁଁ, ଭାଗ୍ୟକୁ ନିନ୍ଦ ଘରେ ରହିଲି ରେଣୁ ଆଉ ଫେରିଲା ନାହିଁ ସିନା କିନ୍ତୁ ରେଣୁବୋଉର ସେଇ ଡାକ ଆଉ ଲୁଚିଲା ନାହିଁ। ରେଣୁବୋଉ ବୋଲି ଡାକିଲେ ବାଉରୀ କାନ୍ଦେ, ମୁଣ୍ଡ କୋଡ଼େ। ସବୁ କଥା ମନେ ପକାଏ। ସେଇଦିନୁ କୌଣସି ଯାନିଯାତ୍ରା ଦେଖି ଯାଏନି। ଅନେକ ଦିନୁ ଏଇ ପଥରଟା ଦେଖି ପଛକଥା ମୋର ମନେ ପଡ଼ିଲା। କହୁ କହୁ କହି ପକାଇଲା—ଏଇମିତି ଦୁଃଖରେ ଅଛି। ବୁଢ଼ା ଆଉ ବେଶିକିଛି କହିପାରିଲା ନାହିଁ—କଣ୍ଠ ତାର କୋହରେ ବନ୍ଦ ହୋଇଗଲା।

ଆଉ ସମ୍ଭାଳି ପାରିଲାନି ଅନୁ। କଇଁ କଇଁହୋଇ କାନ୍ଦଉଠିଲା। ପାଟିରୁ ତାର ବାହାରିପଡ଼ିଲା ବାପା।

ଆକାଶରେ ଦୋଳପୂନିଅଁ ଜହ୍ନଟା ଆହୁରି ହସିଉଠିଲା।

ଶେଷ

ଦୁଇଦିନ ପରେ ଅନୁ, ମୀନା, ଅଜ ତା'ର ବାପାଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ ଧବ ଉରଣ୍ଡ ଗାଁକୁ ବାହାରିଲା । ଗଲା ପୂର୍ବରୁ ବଳଭଦ୍ରଙ୍କ ପାଖକୁ ଖଣ୍ଡେ ପତ୍ରରେ ସମସ୍ତ ଘଟଣା ଲେଖି ଜଣାଇ ଦେଇଗଲା ।

ଦିନ ପରେ ଦିନ ଯାଉଛି । ଗାଁର ଶ୍ୟାମଳ ବନ ଲତା ଭିତରେ ଅନୁ ହଜି ଯାଉଛି । ସହରର ଯାଯାବର ସଭ୍ୟତାକୁ ପାଦରେ ଠେଲି ଦେଇଛି । ନିଜର ଜନ୍ମଭୂମି ସହିତ ପରିଚିତ ହୋଇଛି । ଗାଁର ବିଲ, ବନ, ପଦର ଏ ସବୁକୁ ଆପଣାର କରିଛି । ହସି ହସି ସମସ୍ତଙ୍କ କୋଳରେ ଅଳିଅଳି ଝିଅଭଳି ଲୋଟି ପଡ଼ୁଛି । ଗାଁର ବୋହୂମାନଙ୍କୁ ଧରି ନଈରୁ ପାଣି ବୋହୁଛି । ତୁଠ ପଥରରେ ବସି ଦେହରୁ ହଳଦୀ ଛଡ଼ାଉଛି ।

ବସନ୍ତର ପରଶରେ ମନ ତା'ର ଚହଲି ଉଠିଛି । ବୁକୁରେ ଜାଗିଛି ପିପାସା । ପ୍ରାଣରେ ଆସିଛି ସରସତା । ବସନ୍ତର ଆଗମନରେ କୋଇଲି ଯେତେବେଳେ ଆମ୍ବ ଗଛର କଅଁଳ ପତ୍ର ଗହଳରେ ଛପି ରହି, କଅଁଳ ଆମ୍ବ ବଉଳ ଖାଇ "କୁହୁ କୁହୁ" ଡାକ ଉଠିଛି, ସେତେବେଳେ ରାମେଶ୍ୱର ଦାସ ଚୌଧୁରୀଙ୍କ ଦୁଆର ମୁହଁରେ ଶୁଭଶଙ୍ଖ ବାଜି ଉଠିଛି । ଶୁଭଶଙ୍ଖର ମାଙ୍ଗଳିକରେ ଦୁହିଁଙ୍କ ମସ୍ତକରେ ବିଜୟ, ବରେଣ୍ୟ ବୋଉ, ଅନୁ ବୋଉ, ରାମେଶ୍ୱର ଦାସ ଚୌଧୁରୀ ଆଉ ସୁକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କର ବାପା ଆଶୀର୍ବାଦ ଢାଳିଛନ୍ତି ।

× × ×

ଛୋଟ ପିଲାଟିକୁ ଦୁଧ ପିଆଇ ଦେଉ ଦେଉ ରେଣୁ ବୋଉ ଡାକ ଛାଡ଼ିଲେ ଅନୁ; ଦେଖିଲୁ ଦାଣ୍ଡରେ କିଏ ଡାକୁଛି ।

ଅନୁ ଯାଇ କବାଟ ଫିଟାଇଲା । ହସି ହସି ଖଣ୍ଡେ ଚିଠି ଧରି ଘର ଭିତରକୁ ପଶି ଆସିଲେ ସୁକାନ୍ତ ଡାକ୍ତର । ତାଙ୍କ ହାତରୁ ଚିଠିଟା ନେଇ ଅନୁ ପଢ଼ି ବସିଲା । ପୁଷ୍ପା ଲେଖିଛି……

ସ୍ନେହର ଅନୁ,

ମୋର ସ୍ନେହ ନେବୁ । ତୋର ଡାକ୍ତର ବାବୁଙ୍କୁ ମୋର ନମସ୍କାର ଜଣାଇ ଦେଇ ବୁଢ଼ାକୁ ଆଶୀର୍ବାଦ ଦେବୁ । ବୁଢ଼ାର ଏକୋଇଶିଆ ନିମଂତ୍ରଣ ପାଇ ବିଶେଷ ଖୁସି ହେଲୁ । କିନ୍ତୁ ଆମର ସେ ଟୁର୍‌ରେ ଯାଇଥିବାରୁ ଘର ଛାଡ଼ି ଯାଇ ନପାରି ବିଶେଷ ଦୁଃଖିତ ହେଲୁ ।

ମନେ ଅଛି, ଦିନେ ତୁ ଆମ ଗାଁରେ ଯେତେବେଳେ ରୁନୁକୁ ମୋର ଅଠମାସ ହୋଇଥାଏ, ମୋତେ ପଚାରିଥିଲୁ—ହଇଲୋ ଏ ରତନଟି କେଉଁଠୁ ପାଇଲୁ ମ ? ଆଜି ଟିକେ ମତେ କହୁ—ବୁଢ଼ାଟିକୁ ତୁ କେଉଁଠାରୁ ପାଇଲୁ ? କିଛି ପର ଜାଣି ନଥିଲୁ ଲୋ, ଅଜାଣି ଘର ଭାତ ଖାଉଥିଲୁ ? କିଏ ତୋତେ ଏତେ କଥା ଶିଖାଇଲା ଜଣାଇବୁକି ? ତୋର ସୁକାନ୍ତ ବାବୁଟି କିମିତିଆ ଲୋକ ମ ? ଟିକେ ଦେଖାଇବୁ ନାହିଁ ? ଭାବୁଛୁକି ତୋ ସୁକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କୁ ଦେଖିଲେ ମୋର ଲୋଭ ହୋଇଯିବ ? ଡୋରଣି — କେବେ ତୋ ସୁକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କୁ ମୁଁ ନେଇଯିବି ନାହିଁ ମ । ନୂଆ ନୂଆ ଜୀବନ ତୁମର ଅପୂର୍ବ ଲାଗୁଥିବ । ଆମେ ତ ବୁଢ଼ା ବୁଢ଼ୀ ହେଲୁଣି ।

ସେଇ କଥା ଶେଷରେ ତ କଲୁ — ଏତେ ଗୁମର, ବଡ଼େଇ ତାହାଙ୍କୁ ଦେଖାଉ ଥିଲୁ ? ହଉ ବିଶେଷ କିଛି ଲେଖି ପାରୁନି ।

ଦେଖାହେଲେ ବାହାଘେଇ ଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ସବୁ ଖେଳକୁଦ ଏକାବେଳକେ ଆଦାୟ କରି ନେବ । ପତ୍ର ଦେବୁ

ତୋର
ପୁରୁଣାସାଙ୍ଗ
ପୁଷ୍ପା

ଚିଠି ପଢ଼ୁ ପଢ଼ୁ ଅନୁ ମୁହଁରେ ହସ ଉଚ୍ଛୁଳି ଉଠିଲା ।

ସୁକାନ୍ତ ବାବୁ ପୋଷାକ ବଦଳାଇ ଲୁଡ଼ାକୁ ଧରି ଆସି ପଚାରିଲେ—କଣ କଥା କ'ଣ ? ଆଜି କାହିଁକି ଆନନ୍ଦରେ ଫାଟି ପଡ଼ୁଛୁ ?

ଅନୁ ଚିଠିଟା ତାଙ୍କ ହାତକୁ ବଢ଼ାଇ ଦେଇ କହିଲା, ସେପରି ପୁଷ୍ପାର ଢଙ୍ଗ ଆଉ ବଦଳିଲା ନାହିଁ ।

ଅନୁକୁ ଦେଖି ସୁକାନ୍ତ ବାବୁଙ୍କ କୋଳରେ ଲୁଡ଼ା କାନ୍ଦି ଉଠିଲା, ଲୁଅଁ—ଲୁଅଁ—ଲୁଅଁ ।

କେନ୍ଦ୍ରାପଡ଼ା
ତା ୩ । ୪ । ୫୫

ବରେଣ୍ୟ ଲେଖକଙ୍କ ସ୍ମରଣୀୟ ଗ୍ରନ୍ଥ

ଉପନ୍ୟାସ
ଅଗ୍ନିଶିଖା ଅଭିମାନିନୀ
ସାଗର ସଙ୍ଗମ
ମନର ମୟୂର
ମାନସୀ
ଜନଗଣ
ଜୀବନ ତଟେ
ଫାଶୀ (ଅନୁବାଦ)
ପ୍ରେମପଥେ
ସ୍ୱର ଲହରୀ
ଉଦଘାଟନ ଚିତ୍ର
ସାଗର ଉଲଗଦସ୍ତ
ଜାପାନୀ ଡାକୁ
କଙ୍କାଳର ଅଭିଯାନ
ଗଭୀର ସଂଧାନ
କାଲକଥା
ଅଧରାତିରେ ଫାଶୀ

ମରୁଭୂମିରେ ଭୂତ
ମିଃ ଅଲାଡ଼ି
ଅଜଗରର ଜାରଯାତ ୧ମ, ୨ୟ
ଜାଜନ୍ତରର ସନ୍ତାନ
ଜାଲସନ୍ଧୀର ଅଭିଶିଖା
ମଣିଲାଲିଙ୍କ ହୋଟେଲ
ଭୂତରଙ୍ଗ

ନାଟକ
ଭୂତ ପଥର
ଗହ୍ବର
ତୋଫାନ
ବେନାମୀ
ଅ - ଖର
ଜହର
ପଥୀ ନଳସ୍ୟ ଦମୟନ୍ତୀ

ଶିଶୁ ନାଟକ
ଅଧିକାର
ମୁଁ ରଙ୍କ ହେବି

ମଂଗଳରଗଞ୍ଜ ଏହା ସାହିତ୍ୟ ସଂସାରର ବନ୍ଧୁ